

Ainevaldkond „Kunstiained”

1. Üldalused

1.1 Valdkonnapädevus

Kunstiainete valdkonnapädevuse kujundamise esmane alus on äratada valdkonna vastu huvi ja seda järjekindlalt hoida. Kunstiainete valdkonnapädevus on universaalne ning väljendub selles, et põhikooli lõpuks õpilane eakohaselt:

- 1) teadvustab oma sidet muusika, kunsti ja visuaalkultuuriga ning Eesti ja maailma kultuuripärandiga;
- 2) loob, uurib ja tõlgendab, kasutades muusika, kunsti ja visuaalkultuuri väljendusvahendeid, teadmisi ning meetodeid;
- 3) mõtestab ja reflekteerib eri kultuurinähtusi, enda ja kaasõppijate loometegevust;
- 4) mõistab muusika ja kunsti osatähtsust nüüdisaegses ühiskonnas;
- 5) osaleb kunstide suhtluses tõlgendamist vajava sõnumi edastaja ning vastuvõtjana informeeritult ja kriitiliselt;
- 6) on loova eluhoiakuga ja lahendab probleeme loovalt

1.2 Ainevaldkonna õppeained ja nende maht

Kunstiainete valdkonda kuuluvad kunst ja muusika, mis on kohustuslikud kõikides põhikooliastmetes. Kunsti ja muusikat õpitakse 1.–9. klassini. I kooliastmes omandavad õpilased lõimitult tööõpetuse ning kunstiõpetuse riikliku õppekava õpitulemused, mis on neil mõlemal on tugevalt seotud käelise tegevuse, loomingulise eneseväljendusega, erinevate töövahendite ja materjalide kasutamisega. integreeritud lähenemine võimaldab vajadusel ka paremini tunniressursi jagada ning luua suuremamahulisi töid. Õppeaine nimetus I kooliastmes on “kunst ja tööõpetus”.

Kunstivaldkonna õppeainetes taotletavate õpitulemuste ja õppesisu koostamisel on aluseks võetud arvestuslik nädalatundide jagunemine kooliastmeti ja aineti alljärgnevalt.

	muusika	kunst ja tööõpetus integreeritud
1. klass	2	3
2. klass	2	3
3. klass	2	3
	muusika	kunst
4. klass	2	1
5. klass	1	1
6. klass	1	1
7. klass	1	1
8. klass	1	1
9. klass	1	1

Kunstipädevus hõlmab oskust väljendada enda ideid mitmekesiste kunstiliste vahenditega ning väärtustada loomingulisi saavutusi visuaalsetes kunstides ja käelises tegevuses. Kunstipädevusse

kuulub eneseväljendusoskus, isikupära teadvustamine, oskus uurida varasema kultuuripärandi varasalvi ning valmisolek leida uusi lahendusi muutuvates oludes

I kooliastme tööõpetust iseloomustab loov käeline aktiivsus, mis on oluline õpilase füsioloogilises ja vaimses arengus. Eesmärgiks on arendada laste loovust, vaimseid ja füüsilisi võimeid: mootorikat, tähelepanu, silmamõõtu, ruumitaju, kujutlusvõimet jne. Õpilased töötavad erinevate materjalidega, kasutavad erinevaid tehnikaid. Omandatakse oskus käsitseda lihtsamaid tööriistu ning kasutada õigeid esmaseid töövõtteid. Oluline on arendada oma töö kavandamise oskust, kasvatada iseseisvust otsustusi tehes ning kujundada leidurivaistu.

1.3. Ainevaldkonna kirjeldus ja valdkonnasisene lõiming

Kunstiainete pädevus lähtub arusaamast, et õpilase areng on elukestev ja mõjutatud kultuurist, ning kunstid (muusika, kunst, kirjandus, draama, film, tants) ja kultuur laiemalt (visuaalkultuur, pärand ja pärimuskultuur jms) on inimese dialoogipartnerid kogu elu jooksul. Kunstid on olulised väärtushinnangute, suhtluskultuuri, empaatia ning kriitilise mõtlemise arendamise vahendid. Kunstide kui professionaalse kõrgkultuuri loomingu kõrval on tähtis ka uuriv ja leiutav looming ning kultuur mõtestatud inimtegevusena laiemalt. Kunstiained rõhutavad õppe koondumist viie põhimõtte ümber:

1) kunste on vaja tõlgendada. Kunstide kõne ei ole sõnasõnaline, kunstiteosed pakuvad eri tõlgendusvõimalusi ja -tähendusi, mis põhinevad alati maailmavaatel, varasemal elu- ja kunstikogemusel ning on juhitud tunnetest, samuti kogemise kontekstist. Tõlgendamise puhul on alati võimalik lähtuda erinevatest vaatepunktidest ja ootustest. Isiklik kogemus kasvatab kogemuse tähenduslikkust õpilase jaoks. Kunsti ja muusika õppimisel on vaja toetada tõlgendamisoskust.

2) kunstid toetavad mitmekülgset loovust. Kunsti ja muusika õppimine kujundab õppija loovust ja isiksuseomadusi, mis annavad eeldused mistahes inimtegevuse valdkonnas probleeme uut viisi lahendada, et jõuda originaalsete, kasulike, eetiliste ja vähemalt looja jaoks soovitud tulemusteni. Kunstidega tegelemine põhikoolis toetab õpilooovust (uudsed tähenduslikud kogemused ja nende mõtestamine, uurimis- ja refleksioonioskused) ning loovust (fantaasia, maailma uudne mõtestamine enda jaoks, uudne toimimisviis igapäevaelus);

3) kunstid toetavad esteetilise tundlikkuse kasvu ning inimese heaolu. Kunsti ja muusika õppimine põhikoolis võimaldab õpilasel ära tunda, emotsionaalselt kogeda ja hinnata enda ümber subjektiivset ilu (kuuldavat, kombatavat, nähtavat, abstraktset) ning nautida seda samavõrra nagu teiste oskusi või meisterlikkust. Ilu ja meisterlikkuse väärtustamine toetab rahulolu ja tähenduse leidmist maailmas, suurendab maailmaga seotuse tunnet ning innustab inimest püüdlema oma eesmärkide poole. Kunstiainetel on tähtis osa muutuvates oludes isiklikku ja ühiskondlikku heaolusse panustava inimese kujundamisel;

4) kunstiaineid õppides arenevad kinesteetilised oskused ja kognitiivsed võimed, mis on lahutamatult seotud loomega – musitseerimise ja visuaalkunsti, ent ka performatiivsete kunstide loomisega. Kunstitegevustes toetatakse sügavama kognitiivse võimekuse kujunemist. Õppimine (sh musitseerimine ja visuaalkunst, kuid ka performatiivsete kunstide loomine) on sügavam, kui see toimub terviklikult nii keha kui ka vaimu ja eri meelte koostöös;

5) kunstiainete õppimine toetab iseenda mõistmist ja mõtestamist ning üldpädevuste omandamist

sisukalt ja terviklikult. Kunsti ja muusikaga järjepidev tegelemine toetab õppija eneseusalduse kujunemist ning eneseväarikust. Kunstide kaudu saab tõhusalt arendada kognitiivseid oskusi, nt loovat ja kriitilist mõtlemist, refleksiooni- ja analüüsi oskusi, samuti mittekognitiivseid oskusi, nt avatust, otsustusvõimet ja riskijulgust.

1.3.1 Ainevaldkonna kirjeldus

Kunstide valdkonna aineid põhikoolis ühendab tähelepanu loovuse ja eneseväljendusoskuse arendamisele ning tervikliku maailmapildi kujundamisele. Kunstide kaudu saadakse teadmisi erinevate väljendusvahendite ja kultuuride kohta, õpitakse tundma ennast ning mõtestatakse kunstide rolli ühiskonnas.

Loomise, esitamise, teoste interpreteerimise ja analüüsimise kaudu õpitakse tundma traditsioonilisi ning nüüdisaegseid kunste, nende sisu, vorme ja tähendusi, kujundatakse mõistmist ning kriitikameelt. Arendatakse mõtlemise paindlikkust ning avatust kultuurilistele ja individuaalsetele erinevustele, mis toetab toimetulekut kiiresti muutuv ja mitmekultuurilises maailmas. Praktiline kunstidega tegelemine arendab õpilase tundemaailma, intuiitset ja loovat mõtlemist.

Kunstidel on oluline osa igapäevaelu rikastava ning emotsionaalselt tasakaalustava harrastusena. Kunstitegevused tasakaalustavad valdavalt verbaalset ning analüütilist mõtlemist teistes õppeainetes, lisades kujundliku, sünteesiva ja intuiitset poole. Selle tulemus on terviklik mõtlemine, mis võimaldab läheneda loovalt probleemidele ning väärtustada erinevaid lahendusi ja lahendite mitmetahulisust. Kunstidega tegelemine avaldab positiivset mõju kõikide ainete õppimisele.

Kunstiainete sisus, tegevustes ja taotlustes on ühised järgmised aspektid:

- 1) teadmised kunstidest (analüüs);
- 2) erinevate kunstide seostamine (süntees);
- 3) ainealane (verbaalne) keel;
- 4) loominguline eneseväljendus (loomine, esitamine);
- 5) kunstiloomingu vastuvõtmine (kommunikatsioon, kriitika);
- 6) oma-, kohaliku ja maailmakultuuri väärtustamine (mitmekultuurilisus);
- 7) kultuuriväärtuste kaitsmine (jätkusuutlikkus).

Õppesisu käsitlemisel teeb aineõpetaja valiku, arvestades, et kooliastmeti kirjeldatud õpitulemused, üld- ja valdkondlikud ning ainepädevused on saavutatavad.

1.3.2 Valdkonnasisene lõiming

Valdkonnasisene lõiming tugineb kunsti ja muusika kokkupuutepunktidele. Kunst ja muusika jagavad sarnaseid baasmõisteid, mille sisu on aga erialade väljendusvahenditest lähtuvalt ainuomane; ka kontseptsioonide sisu ei pruugi kattuda. Seetõttu on kunsti ja muusika lõimingukeskmeks ühised aspektid:

1) teose, autori ja loomingu määratlus:

- Tuuakse näiteid teiste kunstivaldkondade autoritest (nt kirjanikud, lavastajad)
- Käsitletakse esimesi nimeliselt teadaolevaid autoreid nii kunstis kui muusika. Kui autor ei ole teada, siis põhjendatakse seda (nt rahvalaulude, vanemate teoste või tänavakunsti puhul);
- Erinevate elukutsete paljusus ajaloolises ja nüüdisaja muusika- ja kunstikorralduses (nt impressario, mäenedžer, operaator, galerist, kirjastaja, helirežissöör)

- Ajalooline vaade loomingu määratlusele ja võimalustele (nt rahvamuusika ja -kunst kui looming, esitamine ja taasesitamine, *happening* ja *performance*, tänavakunst, stilisatsioon)

2) esitus ja tõlgendus (interpreteerimine) ning kriitika:

- Mõne kindla autori kuvandi loomine ja muutumine kultuuris (nt filmid Beethovenist ja van Goghist, erinevate režissööride, kriitikute, uurijate tõlgendused ja rõhuasetused)
- Interpreteerimise erinevus (muusika esitus ja tõlgendamine, kunstis erinevate teemade (nt Madonna lapsega, püha õhtusöömaaeg, teiste kunstnike teoste aproprieerimine (kohandamine)) näited)
- kureerimine (nt erinevate teoste valik ja kombineerimine, konteksti loomine, kunstiteoste vahelise seose lavastamine, kontserdikava koostamine, *soundtrack* i loomine)
- kriitik kui professionaalne kunsti mõtestaja, hindaja ja vahendaja

3) ajalooliselt interdistsiplinaarsed kunstid (sõna-, muusika- ja tantsuteater, film):

- Teoreetiline ülevaade erinevate kultuuride ajalooliselt mitmemeelelistest etendustest (Antiik-Kreeka draama, Prantuse õukonna ballett, tummfilm, nüüdisaegne draama- ja muusikalavastus) ja nende põhjal loodud lavastus

4) nüüdisaegsed mitmemeelelised kunstinähtused:

- Video ja *performance*, muusikavideo, meie aja tsirkus, installatiivne, uusmeedia kunst jms
- Visuaalne album, fotofilm, reklaamfilm
- Võib käsitleda heli ja pildi omavahelist mõju. Näiteks katsetada sama visuaali erinevate helitaustadega ja reflekteerida, kuidas kogemus muutub, *soundtrack* i loomine, animatsiooni helindamine.

5) Apropriatsioon nii muusikas kui kunstis: sämpeldamine, remiks, kaver, kollaaž, assamblaaž, pastišš, stilisatsioon, töötlus, orkestratsioon, transkriptsioon ja arranžeerimine.

6) Kunst ja muusika kui loomemajanduse valdkonnad: kunsti- ja muusikakorraldus, vahendamine, brändimine, kunsti- ja muusika meedia, sisuloome, levitamine ja suunamudimine, festivalid, biennaalid jm rahvusvahelised suursündmused.

1.3.3 Valdkonnaülene lõiming

Nüüdisaegne kultuur on interdistsiplinaarne. Kunstiained on tihedalt seotud kõigi inimtegevuse valdkondade ning oma ajastu mõtteviisiga. Kunsti aineseks on inimeseks olemine, sotsiaalsed suhted ja maailm erinevates avaldumisvormides. Teiste ainevaldkondadega suhestumine on kunstivaldkonna õppeainete loomulik osa ning valdkondadeüleseks lõiminguks on palju võimalusi. Eri kultuuridega tutvutakse paljudes teiste valdkondade õppeainetes (keel ja kirjandus, võõrkeeled, ajalugu ja ühiskonnaõpetus, geograafia, käsitöö ja tehnoloogia, kehaline kasvatus) ning kujundatakse seeläbi väärtushoiakuid ja teadvustatakse maailma kultuurilist mitmekesisust. Kunstiainetes keskendutakse võrreldes teiste õppeainetega kontsentreeritumalt kultuuridevahelise dialoogi mõtestamisele ja loovuse kasutamisele nüüdisühiskonna innovatsiooni allikana. Mitmes ainevaldkonnas – keeltes ja kirjanduses, matemaatikas, tehnoloogias, kehalises kasvatuses – kasutatakse kunstiainetega kattuvaid mõisteid (nt kompositsioon, struktuur, mõõdud, nurgad, geomeetriselised kujundid, rütm, plaan, stiil, variatsioon, improvisatsioon, liikumine, dünaamika jms). Kunstivaldkonna õppeainetes toetutakse teistes õppeainetes omandatud teadmistele, samas süvendatakse ja visualiseeritakse neid teadmisi. Praktiliste tegevuste kaudu kujundatakse arusaama,

et teadmised ja pädevused on omavahel seotud ja igapäevaelus rakendatavad. Ainevaldkondade piire ületavad õppeprojektid võimaldavad lõimida kunstiaineid teiste ainevaldkondadega ja kujundada pädevusi.

Keel ja kirjandus, sh võõrkeeled. Arendatakse suulist ja kirjalikku eneseväljendusoskust, diktsiooni, funktsionaalset lugemisoskust ning infokanalite kasutamise oskust ja vaadeldakse eri ajastute ning kultuuride lugusid muusikas ja kujutavas kunstis, teatri- ja filmikunstis.

Matemaatika. Arendatakse seoste loomise oskust ja loogilist mõtlemist (matemaatiline keel, struktuur, sümbolid ja meetodid), samuti matemaatiliste sümbolite, kujundite ning mõistete tundmist.

Loodusained. Teadvustatakse inimese kuulmis- ja nägemismeele füsioloogilist eripära, õpitakse tundma looduskeskkonda ja selle eluvormide mitmekesisust ning helide, valguse ja värvide omadusi.

Sotsiaalsed. Vaadeldakse suhteid teiste inimeste ja inimrühmadega ning eri kultuuride kommete ja pärimustega, kunsti ning kultuuri rolli ja muutumist ajaloo eri etappidel.

Tehnoloogia. Arendatakse käelist tegevust ning loovat mõtlemist, oskust innovaatilisi ideid kavandada ja praktikas ellu viia (loomisprotsess, tehnoloogiad ja tehnikad).

Kehaline kasvatus. Arendatakse kehatunnetust, tähelepanu, mootorikat, reageerimiskiirust ja koordinatsiooni.

Tabel. Lõimitavad õppetegevused Võhma Koolis

Õppetegevus	Kirjeldus	Lõimitavad õppeained
Ajajoon	Ajajoone visualiseerimine kas füüsiliselt või virtuaalselt ja selle täiendamine igas aines vastava aine sisuga.	ajalugu, kunst, muusika, kirjandus, geograafia, ühiskonnaõpetus
Loovuurimus (loovtöö koostamine 8.kl)	Loovuurimus on loometegevuses väljenduv ja sellel põhinev uurimistöö, mille eesmärk on luua uusi teadmisi, uusi kultuurivorme, uusi loome- ja uurimismeetodeid või -tehnikaid	kõik õppeained, olenevalt loovuurimuse uurimuslikkusest keskmest
Kultuuri- ja muusikaprogramm	Kultuuriprogrammi korraldamine, meeskonnatöö- ja ettevõtlikkusoskuste ning loovuse arendamine.	ajalugu, kunst, muusika, kirjandus, kehaline kasvatus, võõrkeeled, geograafia, matemaatika, käsitöö ja kodundus, tehnoloogiaõpetus jt
Sündmuskorraldus (kontsert, <i>performance</i> , <i>happening</i> , <i>stomp</i> , <i>playbox</i> , teater, moeetendus, lavastus, festival jm)	Sündmuse ettevalmistamine ja korraldamine meeskonnatööna, rakendades ainetundides omandatud teadmisi ja oskusi.	muusika, kunst, eesti keel, kirjandus, informaatika, käsitöö ja kodundus, tehnoloogia, kehaline kasvatus, füüsika

Projektipäevad: film, animatsioon, videokunst	Kavandamine ja planeerimine, helindamine, animeerimine, monteerimine.	kunst, muusika, eesti keel, kirjandus, ajalugu, informaatika jt
---	--	---

1.4 Pädevused

Kultuuri- ja väärtuspädevus. Kunstivaldkonna õppeainetes rõhutatakse kultuuriteadmisi ja ühisel kultuuripärandil põhinevat kultuuriruumi õppija identiteedi osana. Tegevustes väärtustatakse individuaalset ning kultuurilist mitmekesisust. Käsitlevate teemade, analüüsivade kunstiteoste ja -sündmuste kaudu toetatakse eetiliste ning esteetiliste väärtushoiakute kujunemist. Praktiline loominguiline tegevus ja selle üle arutlemine õpetavad teadvustama kunsti ja muusikat eneseväljenduse vahendina, hindama erinevaid ideid, seisukohti ja probleemi lahendusi ning austama autorsust. Kasvatatakse teadlikku ja kriitilist suhtumist kõikidesse infokanalitesse. Olulisel kohal on **koorilaulu** traditsiooni hoidmine ning laulu- ja tantsupidudel osalemine. Kultuuri- ja väärtuspädevust toetab täiendavalt kooliga samas hoones tegutseb pikaajalise traditsiooniga **muusikakool**, kellega on tihe koostöö.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus. Uurimuslikud ja praktilised rühmatööd, loovtööd, arutlused ja esitlused, ühismusitseerimine, ühistes kunstiprojektides ning valdkondlikes ja valdkondadeülestes õppeprojektides osalemine kujundavad koostöövalmidust ning aitavad väärtustada üksteise toetamist. Kultuurisündmustel osalemine aitab kujundada kultuurilist ühtsustunnet – koostöö kohaliku raamatukogu, kultuurikeskuse ning lasteaiaga. Kunstiteoste üle arutledes harjuvad õpilased oma seisukohti kaitsma ning teiste arvamustest lugu pidama. Kunstiained teadvustavad inimese kui keskkonna kujundaja ja kasutaja mõju, juhtides teadlikult ning jätkusuutlikult tegutsema nii looduses kui ka inimeste loodud ruumilistes ja virtuaalsetes keskkondades.

Enesemääratluspädevus. Pidev tagasiside andmine ja eneseanalüüsi oskuse arendamine aitavad tundma õppida oma huve ja võimeid ning kujundada positiivset minapilti. Kultuuriliste ja sotsiaalsete teemade käsitlemine (vaadeldavad kultuurinähtused, kunstiteoste ja muusikapalade ainesik ning sõnumid jne) aitab kujundada personaalset, sotsiaalset ja kultuurilist identiteeti. Koolis on **mitmekesine huvitegevus**. Huviringi valib laps lähtuvalt oma huvidest ja võimetest.

Õpipädevus. Kunstides kujundatakse õpipädevust eriilmeliste ülesannete, õppemeetodite ja töövormide kaudu, mis võimaldavad õpilastel teadvustada ning kasutada oma õpistiili. Nii individuaalselt kui ka rühmas lahendatavad uurimis- ja probleemülesanded eeldavad info hankimist, selle analüüsimist ja tõlgendamist ning õpitu kasutamist uudsetes olukordades. Kunstides saavad õpilased ise jõukohaseid ülesandeid luua, oma valikute sobivust kontrollida, uusi oskusi katsetada ning järjekindlalt harjutada. Pidev tagasiside ja eneseanalüüs aitavad järjest suurendada õppija rolli oma õpitegevuse juhtijana.

Suhtluspädevus. Kunstiainetes on tähtsal kohal kunstiteostest, -stiilidest, -ajastutest jms rääkimine, kasutades kirjelduses nii korrektset emakeelt kui ka ainespetsiifilist terminoloogiat.

Tööde esitlemine ning aruteludes erinevate seisukohtade võrdlemine ja kaitsmine toetavad väljendusoskust ning ainealase oskussõnavara kasutamist. Kunsti- ja muusikateemaliste referatiivsete ning loovtööde koostamine eeldab oskust mõista teabetekest ning suunab kasutama mitmesuguseid info esitamise viise (tekst, joonis, skeem, tabel, graafik jms). Kunstiainetes tutvutakse kunsti ja muusika kui kommunikatsioonivahenditega, õppides tundma neile eriomast mitteverbaalset keelt ning „tõlkides” sõnumeid ühest keelest teise.

Ettevõtlikkuspädevus. Vajalike oskuste kujunemist toetavad kunstiainetes individuaal- ja rühmatöö, uurimuslikud ning probleemipõhised ülesanded ja õpitava sidumine nüüdisaegse igapäevaeluga. Kunstiainetes väärtustatakse uuenduslikke ning loovaid lahendusi. Praktiline loovtegevus annab võimaluse katsetada erinevaid ideede väljendamise ja esitlemise võimalusi, valides leidlikult sobivaid meetodeid ning rõhutades oma tugevaid külgi. Õpitakse tegevust planeerima ja analüüsima, vastutama tööde lõpetamise ja tulemuse eest. Tutvutakse ka valdkonnaga seotud elukutsete ning institutsioonidega.

Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiapädevus. Kunstiainetes rakendatavate ülesannete lahendamiseks tuleb sõnastada probleeme, arutleda lahenduste üle, põhjendada valikuid ja analüüsida tulemusi. Õpitakse kasutama kunstimõisteid (kompositsioon, struktuur, rütm jne), võrdlema ja liigitama erinevate nähtuste tunnuseid ning kasutama sümboleid. Kunstiterminoloogias kasutatakse matemaatika ja tehnoloogia sõnavara ja mõisteid. Loomeülesandeid täites õpitakse kasutama tehnoloogiavahendeid ning innovaatilisi lahendusi, mõistma teaduse ja tehnoloogia rolli muusika ning kunsti arengus.

1.5 Läbivad teemad

Kunstiaineid on võimalik seostada kõigi läbivate teemadega. Õppekava läbivaid teemasid peetakse silmas valdkonna õppeainete eesmärgiseade puhul, õpitulemuste ning õppesisu kavandamisel lähtutakse kooliastmest ning õppeaine spetsiifikast.

Elukestev õpe ja karjääri planeerimine. Kujundatakse iseseisva õppimise ja tegutsemise oskust, mis on oluline alus elukestva õppe harjumuste ning hoiakute omandamisel. Erinevate õppevormide kaudu arendatakse õpilaste suhtlus- ja koostööoskusi, mis on olulised tulevases tööelus. Kunst ja muusika võimaldavad õpilastel teadvustada oma võimeid ja huvisid, omandada nii ainealaseid kui ka üldisemaid mõtlemis- ning tegutsemisstrateegiaid. Tutvutakse kunstide mitmekülgsede väljunditega igapäevaelus, kunstidega seotud ametite ja elukutsetega, võimaldatakse vahetult kokku puutuda töömaailmaga, nt külastades loomeettevõtteid. Õpilastele tutvustatakse ainevaldkonnaga seotud erialasid ja edasiõppimise võimalusi.

Keskkond ja jätkusuutlik areng. Teabekeskkond. Need teemad hõlmavad mitmekülgsed oskusi, nagu info leidmine muusika ja kunsti kohta, helilise ja visuaalse kommunikatsiooni väljendusvahendid, keskkonna visuaalne ning heliline kujundamine. Tutvutakse andmebaasidega, meediakeskkonna võimaluste ja ohtudega ning autorikaitse probleemidega. Teadvustatakse ümbritsevat loodus- või tehiskeskkonda loomingu allikana ja õpitakse keskkonda säästma. Väärtustatakse pärandkultuuri ning rahvuskultuuri jätkusuutlikku arengut. Osatakse näha võimalusi taaskasutuseks, analüüsitakse tehiskeskkonna objekte ökoloogilisest, esteetilisest ja eetilise vaatepunktist.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus. Kunstiainetes julgustatakse kujundama ja väljendama oma seisukohti ühiskonnas toimuvate protsesside kohta ning ideid katsetama ja ellu viima.

Tehnoloogia ja innovatsioon. Kunstiainetes kasutatakse praktiliste loovtegevuste kaudu erinevaid oskusi ja vahendeid ning leiutatakse ja katsetatakse uusi võimalusi, toetades pidevalt muutuv tehnoloogilises elu-, õpi- ning töökeskkonnas toime tuleva inimese kujunemist.

Tervis ja ohutus. Kunstiainetes teadvustatakse kunstidega tegelemise emotsionaalselt tasakaalustavat mõju. Kujutatavas kunstis kasutatakse materjale, töövahendeid ja instrumente, mille juures tuleb järgida ohutuse ning otstarbekuse printsiipe.

Väärtused ja kõlblus. Kultuuriline identiteet. Õppesisus ja -tegevustes tutvutakse kohaliku, Eesti ja maailma kultuuripärandiga, teadvustatakse kultuuri rolli igapäevaelus, pärandkultuuri arenemist tänapäevases globaliseerivas maailmas. Kujundatakse avatud ja lugupidavat suhtumist nii erinevatesse kultuuritraditsioonidesse kui ka nüüdisaja kultuurinähtustesse. Väärtustatakse uute ideede ning isiklike kogemuste ja emotsioonide loomingulist väljendamist. Õpilasi suunatakse osalema ühiseid väärtusi kujundavatel kunstisündmustel (näitused, muuseumid, kontserdid ja etendused). Tähtis on noorte endi osalemine/esinemine laulupidudel, muusika- ja kunstiüritustel.

1.6 Õppe kavandamine ja korraldamine

Õpe on õppijakeskne, toetab õpimotivatsiooni hoidmist ning õpilaste kujunemist aktiivseiks ja iseseisvaks õppijaiks ning loovaiks ja kriitiliselt mõtlevaiks ühiskonnaliikmeiks, kes suudavad teha valikuid ja vastutada oma õppimise eest.

Õpet kavandades ja korraldades lähtutakse õppekava üldpädevustest, kooli väärtustest, kooliastme lõpuks taotletavatest teadmistest, oskustest ja hoiakutest ning õpitulemustest ja kooli õppekavas sätestatud õppesisust, kooliastmete õppe ja kasvatus rõhuasetustest ning läbivate teemade ja lõimingu rakendamise põhimõtetest. Põhikoolis õpet kavandades ja korraldades teevad õpetajad koostööd, seejuures:

- 1) arvestatakse õpilaste eelteadmisi, huvisid, individuaalset eripära ja isikupäraseid erivõimeid, kasutatakse diferentseeritud ja sobivat pingutust nõudvaid ülesandeid, mille sisu ja raskusaste toetavad individualiseeritud ja õpilasele tähenduslikku käsitlust, reageeritakse õpi-ja eluraskustele ning pakutakse õpiabi ja tuge õpivalikutest;
- 2) võetakse arvesse kohalikku eripära ning muutusi ühiskonnas, kunsti ja muusika uusimaid käsitlusi, rakendatakse didaktika nüüdisaegseid käsitlusi;
- 3) taotletakse, et õpilase õpikoormus (sh kodutööde maht) on mõõdukas, jaotub õppeaasta jooksul ühtlaselt ning jätab piisavalt aega puhkuseks ja huvitegevuseks;
- 4) võimaldatakse õpet nii iseseisvalt kui ka koos teistega, kujundatakse õpiharjumusi ja -oskusi ning suunatakse tegema valikuid;
- 5) kaasatakse õpilasi õppe kavandamisse, võetakse aega eesmärkide ja taotletavate õpitulemuste saavutamise viiside ja hindamiskriteeriumide läbiarutamiseks ning refleksiooniks;
- 6) kavandatakse piisavalt aega terviklike õppeühikute, mitmeid osakursi arendavate ning õppijate jaoks tähenduslike tulemusteni viivate õppeülesannete täitmiseks;
- 7) rakendatakse uurivat õpet, kasutatakse mitmekesiseid ja kombineeritud õppemeetodeid ning aktiivsust, loovust, koostööd ja tagasisidet soodustavaid tegevusi;
- 8) rakendatakse nii traditsioonilisi kui ka nüüdisaegseid info-ja kommunikatsioonitehnoloogial põhinevaid õpikeskkondi ning õppematerjale ja -vahendeid;
- 9) kasutatakse mitmekesist õpikeskkonda: loodus-ja linnakeskkond, arvuti-ja multimeediaklass, virtuaalkeskond jne, käiakse õppekäikudel, kontsertidel, teatrites, näitustel, muuseumides, stuudiotel, muusikakoolides, looduses, raamatukogudes jm;
- 10) võimaldatakse siduda õpet koolivälise eluga, et kogu ainekäsitlus oleks võimalikult elulähedane, õpilasele eakohane ja tähenduslik; seostatakse õppesisu näidetega nii Eesti kui ka maailma kunstist ja rahvakultuurist

1.7 Õppekeskkond

Õppekeskkonna kujundamisel lähtutakse riikliku õppekava alusväärtustest ning luuakse üksteist austav, vastastikku hooliv ja toetav, turvaline, kiusamis- ja vägivallavaba õppekeskkond, mis

rajaneb usalduslikel suhetel, sõbralikkusel ja heatahtlikkusel ning kus märgatakse ja tunnustatakse õpilase pingutusi ja õpiedu.

Kunstiainete pädevuse kujunemise eeldus on õppimist, loovust ning eneseväljendust toetav sotsiaal-emotsionaalne, vaimne ja füüsiline õppekeskkond, mis peab soodustama õpilase iseseisvust, olema kaasav, piisavalt struktureeritud ning eakohane, mis on loovuse ja originaalsuse arendamisel ning avaldumisel oluline. Nii füüsiline kui ka vaimne keskkond peab vastama õpilaste võimetele. Eriti tähtis on arvestada psühholoogilisi baasvajadusi. Kunstid on muutuvad, vastuolusid tekitavad ning väärtuste ja kokkulepete piire kompavad. Seetõttu on eriti tähtis tagada turvaline vaimne keskkond, mille kujundamisele aitavad kaasa hinnanguvabad arutelud ja õpetaja pädevus tulla toime väärtuskonfliktidega.

Kunstiainete õppimise füüsilise õppekeskkonna tagab kool, võimaldades õpet ruumis, mis on varustatud kvaliteetsete, õpilastele kokkulepitud korras kättesaadavate töövahendite ja materjalidega vabaks kasutamiseks, et toetada valikute tegemise oskust ja loovat eneseväljendust. Õpe toimub ka autentsetes keskkondades, linnaruumis, kontserdisaalides, näituse- ja etendusasutustes, kooli ümbruses, paikkonna kultuuriasutustes ja mujal.

Kunsti õpetamiseks on vaja

- 1) iseseisvaks ja rühmatöökäsi vajalikku pinda eri formaadis tööde, ka suure formaadiga tööde tegemiseks;
- 2) 500-luksise päevavalgusspektriga valgustust tööpinnal ning käte ja töövahendite puhastamise võimalust;
- 3) reguleeritava kõrgusega molberteid või laudu koos joonistusalustega ning tööde kuivatamise, hoiustamise ja eksponeerimise võimalust;
- 4) kunstiraamatuid, ajakirju ja teatmeteoseid;
- 5) videoprojektori, foto- ja videokaamerate, arvutite, skanneri ja printeri kasutamise võimalust ning internetiühendust.

Muusika õpetamiseks on vaja

- 1) muusikategevusteks (sh rühmatöökäsi ja liikumiseks) sobivat teisaldatava mööbliga piisavalt ventileeritavat ruumi;
- 2) mitmesuguseid vahendeid: klaver, noodijoonestikuga tahvel, noodipuldid, rändnoot, astmetabel, klaviatuuritabel;
- 3) musitseerimiseks vajalikke pille: Orffi instrumentarium (rütmi- ja plaatpillid), plokkflöödid või väikekanded, akustilised kitarrid, ukuleled vm;
- 4) tehnovahendeid kontakt- ja digiõppe korraldamiseks: fono- ja videoteek, kohased voogedastusplatvormid; salvestatud muusika esitamise vahendid (muusikakeskus hifi, arvuti + kõlarid); muusika õppimiseks ja loomiseks sobivad rakendused (äpid), nt noodistusprogramm, salvestusprogramm jt; videoprojektor

1.8 Hindamine

Hindamine kunstiainetes suunab ja julgustab õpilasi õppima ning tekitab ja hoiab huvi kunsti ja muusika vastu. Hindamise aluseks on põhikooli riikliku õppekava üldosas sätestatu, kunsti ja muusika ainekavas esitatud õpitulemused ning kooli kehtestatud hindamisjuhised

Hindamise käigus saavad õpilased mitmekülgset tagasisidet oma töökultuuri ja töö ning individuaalse arengu kohta, millega toetatakse nende kujunemist positiivse minapildi ja adekvaatse enesehinnanguga ennastjuhtivaiks õppijaiks. Hindamisega luuakse õpilastele võimalusi õppe vältel oma edusamme esile tuua, julgustades neid enda tugevaid külgi kasutama ja uusi oskusi

arendama. Õpilastele võimaldatakse eri viise eneseanalüüsiks ja kaaslastelt tagasiside saamiseks ning selle aktseptimiseks. Õpetaja saab hindamise kaudu teavet oma õpetamise tulemuslikkuse kohta ning sisendit nii õppe kui ka iseenda pädevuste arendamiseks. Alates esimesest kooliastmest kaasatakse õpilane nii oma tööd hindama kui ka kaasõpilastele tagasisidet andma.

Õpilasele on õppeühiku (õppetegevuste kogum, mis on suunatud samade õpitulemuste saavutamisele) alguses teada, mida ja millal hinnatakse, mis hindamisvahendeid kasutatakse ning mis on hindamiskriteeriumid. Õpilast suunatakse õppe käigus oma õppimist ja seatud eesmärkide saavutamist analüüsima ning reflekteerima.

Aineteadmiste ja -oskuste kõrval antakse tagasisidet üldpädevuste arengu ning väärtushoiakute ja -hinnangute kujunemise kohta. Hoiakute kujunemise kohta antakse tagasisidet suunavate ja toetavate sõnaliste hinnangutega. Õpilase seisukohtadele ühiskonnas ja maailmas toimuva kohta antakse sõnalist kirjeldavat tagasisidet. Kirjalikke ülesandeid hinnates arvestatakse eelkõige töö sisu, kuid pööratakse tähelepanu ka õpilase keelekasutusele, sh kunsti- ja muusikaterminite õigele kasutusele ning õigekirjale, mida arvestatakse hindamisel ülesande eesmärgi ja kokkulepitud hindamiskriteeriumide põhjal.

Hindamisel lähtutakse õppimisele seatud eesmärgist ja hinnatakse seda, mida on õpetatud, rakendades nii diagnostilist, kujundavat kui ka kokkuvõtvat hindamist, mida esitatakse nii sõnaliste hinnangute kui ka numbriliste hinnetena. Diagnostiliselt hinnates selgitatakse välja õpilaste eelteadmiste ja oskuste tase, ainealased väärtarusaamad ning eriomased õpiraskused, et kavandada edasist õppimist ja õpetamist.

Erineva keerukusastmega teadmiste, oskuste ja hoiakute hindamise võimaldamiseks kasutatakse mitmekesiseid hindamisviise ja -vorme. Hindamisvahendi ja -viisi valik sõltub seatud õppeeesmärkidest ning eeldatavast õpitulemusest.

Kunstiainete valdkonnapädevuse omandamisel on õppe jooksul oluline roll kujundaval hindamisel, mis toetab õpilase eneseusku ja innustab teda oma võimeid arendama. Kujundava hindamise kaudu saab õpilane temale arusaadaval viisil esitatud suulist ja kirjalikku tagasisidet oma õpitulemuste saavutamise taseme ning tugevate külgede ja arenguvõimaluste kohta.

Kujundava hindamise rakendamist toetab õppeolukorras tehtud tööde õpilasepoolne dokumenteerimine näiteks kavandite, jooniste, õpimapi, blogina vms. Kunstiainetes väärtustatakse harjutamist. Õpitulemuste saavutamise toetamise kõrval keskendutakse kujundava hindamise vältel järgmistele aspektidele:

- 1) loovuse arengu toetamine (probleemide märkamine, mõtete voolavus ja paindlikkus, originaalsus, probleemilahendamisoskused, refleksioon);
- 2) huvi ja nii õppest kui ka kunsti- ja kultuurielust aktiivse osavõtu toetamine;
- 3) isikliku sideme loomine ainega ja isikupärase väljenduslaadi otsimine;
- 4) sallivuse areng ja silmaringi avarustumine.

Kooli õppekavas kehtestatud hindamisjuhiste järgi võib arvestada tunnist osavõtu aktiivsust ja tunnivälist muusikategevust (nt osalemine koolikooris, orkestris, ansambelis, esinemine kooliüritustel, kooli esindamine konkurssidel/võistlustel, sh muusikaolümpiaadil). Kokkuvõtvalt hinnatakse üldjuhul õppeperioodi või mahuka õppeteema lõpul, lähtudes õppest kui tervikust ja taotletavatest õpitulemustest, seejuures arvestatakse, et hinnetel võib olla sõltuvalt töö mahust erinev kaal. Hindamiskriteeriumid loob õpetaja õpilasi kaasates kooli kehtestatud hindamisjuhiste põhjal. Kokkuvõtva hinde perioodiks on trimester, välja arvatud 9.klassi kunstiõpetus, mida hinnatakse poolaasta kaupa.

Kunsti õpetamisel juhendatakse õpilaste hindamisel kooliastmeti alljärgnevalt.

I kooliastmes hinnatakse:

- 1) oskust kasutada kunstimõisteid ning teadmisi lähiümbruse kunsti- ja kultuuriobjektidest;
- 2) oskust kasutada loovtöodes erinevaid töövõtteid ja tehnikaid, käsitsedes materjale otstarbekalt ja töövahendeid ohutult;
- 3) loovat, isikupärast ja säästlikku tegutsemist individuaal- või rühmatöös;
- 4) oskust väärtustada ja analüüsida enda ja kaaslaste kunstitöid, arutleda erinevate kunstinähtuste üle.

II kooliastmes hinnatakse:

- 1) teadmisi ja oskust arutleda visuaalse kunstiinfoga seonduvate nähtuste üle, kasutades kunstimõisteid, teadmisi lähiümbruse kunsti- ja kultuuriobjektidest;
- 2) osalemist loovas tööprotsessis, kasutades eneseväljenduseks erinevaid kunstitehnikaid ja -materjale;
- 3) oskust kavandada ning kujutada nii vaatluse kui ka ideede põhjal;
- 4) loovat, sihipärast ja säästlikku tegutsemist individuaal- ja rühmatöös;
- 5) oskust väärtustada ja analüüsida disainiobjekte, enda ja kaaslaste kunstitöid, arutleda erinevate kunstinähtuste üle ümbritsevas.

III kooliastmes hinnatakse:

- 1) teadmisi Eesti ja maailma kunstikultuurist;
- 2) oskust kasutada kunstimõisteid ja teadmisi ümbritseva visuaalkultuuri, maailma kultuuripärandi ning nüüdiskunsti teemadel arutledes;
- 3) teadliku kunstialase ja kriitilise mõtlemise arengut, mis väljendub mitmekesiste loovülesannete lahendamises iseseisvalt või rühmatöona, enda ja kaaslaste kunstitööde analüüsimises;
- 4) teadmisi, oskusi ja ideid kasutada erinevaid kunstitehnikaid, seostada ning esitada oma kunstiloomingut ka tehnoloogiavahendite abiga;
- 5) oskust lahendada disainiülesandeid eesmärgipäraselt, rakendada kahe- ja kolmemõõtmelist kavandamist ja maketi tegemist.

Muusika õpetamisel hinnatakse õpilaste teadmiste ja oskuste rakendamist, arvestades ainekavas taotletavaid õpitulemusi ning õppe- ja kasvatuseesmärke muusikaliste osaoskuste lõikes alljärgnevalt:

- 1) laulmine – aktiivne osavõtt ühislaulmisest, õpitulemustes nimetatud ühislauluvara omandamine;
- 2) pillimäng – musitseerimine kaasmängudes rühmas ja/või üksis;
- 3) omalooming – lihtsa kaasmängu, ostinato või liikumise loomine, ideede välja- pakkumine ning teostamine, loomingulisus;
- 4) muusika kuulamine ja muusikalugu, õppekäigud – muusika üle arutlemine, muusikateoste analüüsimine ning oma seisukohtade põhjendamine, osalemine kirjalikes ja suulistes aruteludes;
- 5) tunnist osavõtu aktiivsus – aktiivne osalemine tunni eri osades;
- 6) tunniväline muusikaline tegevus – osalemine koolikooris, orkestris, ansamblis, esinimine kooliüritustel, kooli esindamine konkurssidel/võistlustel, sh muusikaolümpiaadil (neid punkte arvestatakse õppetegevuse osana koondhindamisel).

Koostas: Maila Juudas

2. Ainekava - MUUSIKA

2.1 Õppeaine kirjeldus

Muusikal kui universaalsel suhtlusvahendil on läbi aegade olnud tähtis osa laste ja noorte vaimsel, moraalsel ning esteetilisel kasvatamisel. Muusikaõpetuse taotlus on luua muusika teadmiste, -oskuste ja -kogemuste süsteem. Üldhariduskooli muusikaõpetuse eesmärk on tekitada huvi muusika ja musitseerimise vastu ning kujundada harmoonilist ja loovat isiksust. Muusikaõpetuses lähtutakse eesti koolimuusikas väljakujunenud traditsioonidest ja põhimõtetest (Riho Päts, Heino Kaljuste), mis toetuvad Zoltán Kodály meetodile ja Carl Orffi pedagoogika adapteeritud käsitlusele ning tänapäeva pedagoogika teadmusele ja kogemusele.

Muusikaga tegelemine rikastab tundeelu, kujundab esteetilisi hoiakuid ja kultuurilisi tõekspidamisi. Muusikaõpetuse kaudu luuakse võimalused muusikaoskuste arenguks, avatakse ja avardatakse muusikaga tegelemise viise ning toetatakse elukestva muusikaharrastuse teket. Eesti ja maailma muusikakultuuri tutvustamise kaudu kujundatakse õpilaste sotsiaalkultuurilisi väärtushinnanguid ja muusikamaitset.

Muusikaõpetuses tähtsustatakse:

- ühislaulmist kui rahvusliku kultuuritraditsiooni olulist väljendust ja edasikandjat;
- loomingulist eneseväljendust;
- õpilase loova ja kriitilise mõtlemise arengu toetamist;
- õpilase isiklikku suhet muusikaga ning muusikalise suhtlemise rolli vaimse, füüsilise ja emotsionaalse tasakaalustamise võimalusena;
- muusika osa tasakaalustatud isiksuse eetilise-esteetiliste väärtushinnangute kujunemisel;
- õppija huvi ja isikupära.

Muusika õppeaine sisuks on musitseerimine (laulmine, pillimäng, muusikaline liikumine, omalooming), muusika kuulamine ja muusikalugu, muusikaline kirjaoskus ning õppekäigud.

Muusikaõpetuse kaudu kujundatakse ja arendatakse õpilastes järgmisi osaoskusi:

- laulmine,
- pillimäng,
- muusikaline liikumine,
- omalooming,
- muusika kuulamine.

Muusikaõpetuse lahutamatu osa on muusikaline eneseväljendus, millega arendatakse õpilase isikupära, omandatakse oskused ja teadmised üksi ning koos musitseerimiseks ja loominguliseks eneseväljenduseks.

Musitseerimine on keskne tegevus muusika teadmiste ja -oskuste omandamiseks ning loova ja harmoonilise isiksuse kujunemiseks. Rühmas või üksi õppides arendatakse suhtlemis- ja koostööoskust, üksteise kuulamise oskust, ühtekuuluvustunnet, hoolivust, paindlikkust ja tundetarkust ning juhitakse õpilaste enesehinnangut ja õpimotivatsiooni.

Ühislaulmise ning koorilauluga arendatakse sotsiaalseid oskusi ning kujundatakse rahvuslikku eneseteadvust ja isamaa-armastust.

Omalooming on seotud lihtsate kaasmängude, saadete, rütmilis-meloodiliste improvisatsioonide, muusikalise liikumise ja tekstide loomisega, mille käigus luuakse võimalused muusikalise eneseväljenduse ja esinemisjulguse kujunemiseks ning arenemiseks. Omaloomingulises tegevuses rakendatakse ja kinnistatakse muusika teadmisi ja -oskusi.

Muusika kuulamisega arendatakse kuulamisoskust, tähelepanu, analüüsivõimet ja võrdlusoskust. Muusikaloos tutvustatakse muusika väljendusvahendeid, stiile, heliloojaid ja interpreete ning omandatakse kultuuriloolisi teadmisi.

Muusikalise kirjaoskuse all mõistetakse ainekavas sisalduvat elementaarset noodikirja lugemise oskust, mida omandatakse musitseerides ja mis loob eeldused muusika teadlikumaks mõistmiseks. Muusika võimaldab osaleda kultuuris mitmel viisil ja kujundada elukestvat harrastust.

Õppekäigud (sh virtuaalsed) kontserdipaikadesse, teatritesse ning muuseumidesse kujundavad õpilaste silmaringi ja muusikamaitset, teadmisi kohalikust, oma riigi ja maailma kultuuripärandist ning nende rollist maailmas ja peamistest kultuurisaavutustest (sh popkultuurist).

Muusikaõpetuse lahutamatu osa on **kooli kontserdieluse osalemine**, et õpilased omandaksid kogemusi nii esineja, kuulaja kui ka korraldajana. Muusikaõpetust kavandades ja korraldades leitakse tunnivälise loometegevuse võimalusi (koorilaul, solistid, ansamblid, orkestrid, kontsertide jm esinemiste kavandamine, töötoad jms)

2.2 I kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud

Õpilane:

- 1) tunneb rõõmu laulmisest ja pillimängust, omaloomingust ja muusikalisest liikumisest ning muusika kuulamisest;
- 2) saab esmase ühislaulmise ja koorilaulu kogemuse ning pillimänguoskused;
- 3) kuulab keskendunult muusikat, enda ja kaaslaste muusikaesitusi ning avaldab selle kohta oma arvamust;
- 4) mängib loomeideedega ning katsetab musitseerimisel erinevaid muusika väljendusvahendeid;
- 5) rakendab omandatud muusikateadmisi ja -oskusi muusikategevustes, sh muusikalist kirjaoskust (helivältsused, rütmid ja pausid):

2- ja 3-osaline taktimõõt; JO- ja RA-astmerida, JO-võti; muusikalised oskussõnad vastavalt valitud teemadele).

Kooliastme õpitulemused

I kooliaste

Musitseerimine: laulmine, pillimäng, muusikaline liikumine, muusikaline omalooming.

Laulmine

Õpilane:

- 1) laulab loomuliku kehahoiu ja hingamise, vaba tooni ja selge diktsiooniga üksi, ansambelis või kooris;
- 2) väljendab lauldes muusika sisu ning meeleolu;
- 3) laulab eakohaseid laste-, mängu- ja mudellaule, regilaule, kaanoneid, eesti ja teiste rahvaste laule;
- 4) laulab peast kooliastme ühislaule: Eesti Vabariigi hümn „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ (F. Pacius / J. V. Jannsen), „Mu koduke“ (muusika ja sõnad A. Kiiss), „Tiliseb, tiliseb aisakell“ (L. Wirkhaus / J. Oro); lastelaulud „Lapsed, tupp“ (eesti rahvaviis / sõnad E. L. Wöhrmann) „Teele, teele, kurekesed“ (eesti rahvaviis / sõnad Fr. Kuhlbars), „Kevadel“ ehk „Juba linnukesed...“ (eesti rahvaviis / J. H. Hermann ja P. Tekkel), „Uhti, uhti, uhkesti“ (eesti rahvaviis / A. Piirikivi), „Emakesele“ (M. Härma / A. Oengo-Johanson), „Rongisõit“ (G. Ernesaks / E. Niit); „Võhma Kooli laul“ (M. Reimand)
- 5) on laulupidude traditsiooni edasikandja koorilaulja ja/või kuulajana, arutleb suuliselt kogetu üle;
- 6) mõistab muusikalise kirjaoskuse tähtsust ja rakendab seda lauldes.

Pillimäng

Õpilane:

- 1) rakendab keha-, rütmi- ja plaatpille lihtsamates ostinato'des ja/või kaasmängudes;
- 2) musitseerib väikekandelil või plokkflöödil esmaseid mänguvõtteid kasutades;
- 3) mõistab muusikalise kirjaoskuse tähtsust ja rakendab seda pillimängus.

Muusikaline liikumine

Õpilane:

- 1) väljendab muusika sisu ja karakterit liikumise kaudu üksi või rühmas;
- 2) kasutab liikumisel muusika väljendusvahendeid;
- 3) tantsib eesti laulu- ja ringmänge
- 4) mõistab muusikalise kirjaoskuse tähtsust ja rakendab seda liikumisel.

Muusikaline omalooming

Õpilane:

- 1) rakendab omaloomingus muusika väljendusvahendeid (meloodia, rütm, tempo, tämber, dünaamika);
- 2) loob lihtsaid rütmilis-meloodilisi kaasmänge keha-, rütmi- ja plaatpillidel;
- 3) improviseerib astmemudelitele tuginedes;
- 4) loob lihtsamaid tekste (liisusalme, regivärsse, laulusõnu jne);

- 5) kasutab loovliikumist muusika meeleolu väljendamisel;
- 6) väljendab muusika meeleolu kunstitöodes;
- 7) mõistab muusikalise kirjaoskuse tähtsust ja rakendab seda omaloomingus.

Muusika kuulamine

Õpilane:

- 1) kirjeldab kogetud muusikaelamusi ning avaldab nende kohta arvamust suuliselt või muul looval viisil;
- 2) kirjeldab, iseloomustab ning võrdleb kuulatava laulu või muusikapala meeleolu ja karakterit, kasutades õpitud oskussõnavara ning muusika väljendusvahendeid (meloodia, rütm, tempo, tämber, dünaamika);
- 3) eristab ja iseloomustab kuuldeliselt vokaal- ja instrumentaalmuusikat, sh muusikažanre (marss, valss, polka);
- 4) otsib infot erinevatest etteantud allikatest, eristab kõla ja välimuse järgi eesti rahvapille ning kirjeldab neid.

<i>Osaoskus</i>	<i>Õpitulemus</i>	<i>Õppesisu ja -tegevus</i>	<i>Praktilised tööd</i>
Laulmine	<p>Õpilane:</p> <p>1) on harjunud laulma sirge selja, püstise pea ja avatud suuga julgelt, ilmekalt ja selge diktsiooniga kooris (kogu klassiga), ansamblis ja/või üksi; võtab osa ühislaulmisest;</p> <p>2) väljendab laulu sisu ja meeleolu, kasutades erinevat dünaamikat ja tempot; pöörab tähelepanu lauldava laulu sõnadele;</p> <p>3) laulab eakohaseid laste-, mängu- ja mudellaule, regilaule, eesti ja teiste rahvaste laule;</p> <p>4) laulab peast I kooliastme ühislauale: Eesti Vabariigi hümn „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ (F. Pacius / J. V. Janssen), „Kevadel“ ehk „Juba linnukesed...“ (eesti rahvaviis / J. H. Hermann ja P. Tekkel); “Võhma Kooli laul” (M. Reimand)</p> <p>5) on tutvunud laulupidude traditsiooniga;</p> <p>6) on tutvunud muusikalise kirjaoskusega ja rakendab seda lauldes: laulab endale</p>	<p>Repertuaar. Lauldakse eakohaseid laste-, mängu- ja mudellaule, regilaule, eesti ja teiste rahvaste laule. Õpitakse laulma peast I kooliastme ühislauale (Eesti hümn, „Kevadel“). Repertuaari valikul arvestatakse eesti rahvakalendri tähtpäevadega (mardipäev, kadripäev, jõulud, vastlad, kevadpühad) ja riiklike tähtpäevadega (isadepäev, Eesti vabariigi aastapäev, emadepäev jt).</p> <p>Laulmine ja laulutehnika. Lauldakse a cappella ja saatega nii kooris (kogu klassiga), ansamblis (näiteks pingiridade kaupa jne) kui ka üksi, mille käigus harjutakse kuulma ja kuulama nii ennast kui ka teisi.</p> <p>Tutvutakse laulupidude traditsiooniga ja kaasatakse õpilasi koolikoori.</p> <p>Tekitatakse harjumus lauldes hoida loomulikku kehahoidu (sirge selg, püstine pea, avatud suu). Õpilasi suunatakse laulma julgelt, ilmekalt ja selge diktsiooniga.</p> <p>Interpretatsioon. Mõtestatakse lauldava laulu sõnu, väljendamaks selle sisu ja meeleolu läbi erineva dünaamika (piano, forte, valjenedes, vaibudes) ja tempo (kiire, aeglane).</p>	<p>Häälemängud (eakohased hääleharjutused, hingamisharjutused jne).</p> <p>Eakohaste laste-, mängu- ja mudellaulude, regilaulude, eesti- ja teiste rahvaste laulude laulmine ühiselt, ansamblis ja üksi.</p> <p>Laulmine ja improviseerimine õpitud astmemudelitel.</p> <p>Osalemine koolikoori tegevuses.</p>

	<p>sobivas tessituuris astmemudeleid, kasutades astmeid SO, MI ja RA; teadvustab õpitud rütme, rütmifiguure ja pausi laulmisel.</p>	<p>Muusikaline kirjaoskus. Tutvutakse laulu õppimist toetava muusikateooriaga, sh mõistetega: viis, rütm, meetrum, löök, takt, taktijoon, lõpujoon, taktimõõt (2-osaline ja 3-osaline taktimõõt), noot (noodipea ja noodivars). Tutvutakse rütmide, rütmifiguuride ja pausiga rütmisilpide TA, TI-TI, TA-A, TA-A-A, paus abil ning teadvustatakse neid laulmisel. Noodist laulmine. Õpitakse lugema noodist laulusõnu ning järgima rütmi ja meloodia liikumist. Õpitakse uusi laule noodist SO, MI ja RA astmetega. Tutvutakse erinevate noodimärkidega (kordusmärgid, esimene ja teine lõpp). Juhitakse tähelepanu laulu autoritele (helilooja ja luuletaja). Vorm. Kirjeldatakse õpitavate laulude vormi läbi mõistete salm, refrään, eelmäng ja vahemäng. Relatiivsed astmed ja astmemudelid: SO, MI, RA. Mudellaulud. Tutvutakse relatiivsete astmete ja nende käemärkidega. Kinnistatakse eri tessituurides eelkõige SO, MI ja RA astmetel põhinevaid astmemudeleid. Astmed paigutatakse astmetrepile või -redelile ja noodijoonestikule. Mõisted: meetrum, löök, takt, taktijoon, taktimõõt, lõpujoon, kordusmärgid, noot, viis, eelmäng, vahemäng, salm, refrään, esimene ja teine lõpp, regilaul, helilooja,</p>	
--	---	--	--

		luuletaja, koor, dirigent, piano (vaikselt), forte (valjult), valjenedes, vaibudes.	
Pillimäng	<p>Õpilane:</p> <p>1) mängib keha- rütmi- ja plaatpillidel lihtsamaid ostinato'sid, kaas-, eel- ja/või vahemänge, kasutades õigeid mänguvõtteid; oskab nimetada enda koolis olevate rütmi- ja plaatpillide nimetusi;</p> <p>2) on tutvunud muusikalise kirjaoskusega: teadvustab õpitud rütme, rütmifiguure ja pausi musitseerimisel.</p>	<p>Musitseerimisel kasutatakse teadlikult rütme, rütmifiguure ja pausi</p> <p>Keha-, rütmi- ja plaatpille mängitakse nii orkestris (kogu klassiga), ansambelis (näiteks pingiridade kaupa jne) kui ka üksi, mille käigus harjutakse kuulma ja kuulama nii enda kui ka teiste pillimängu.</p> <p>Kehapill. Tutvutakse kehapilli ning selle erinevate helide ja mänguvõimalustega. Rakendatakse kehapilli lihtsamates ostinato'des,</p>	<p>Meetrumi tunnetamine ja hoidmine pillimängus.</p> <p>Rütmimängud.</p> <p>Rütmi improviseerimine kehapillil ja rütmipillidel.</p> <p>Rütmi ja meloodia improviseerimine plaatpillidel.</p> <p>Keha-, rütmi- ja plaatpillidel lihtsamate ostinato'de, kaas-, eel- ja/või vahemängude mängimine.</p> <p>Rütmi- ja fantaasiapillide meisterdamine.</p>

		<p>kaas-, eel- ja/või vahemängudes, kasutades õpitud rütme.</p> <p>Rütmipillid. Tutvutakse oma koolis olevate rütmipillidega (kõlapulgad, triangel, võrutrumm, kõlatoru, marakad, rütmimunad, kuljused, tamburiin, taldrik, kastanjetid, agoogo, guiro, džembe, bongod, konga jt).</p> <p>Õpitakse rütmipillidel õigeid mänguvõtteid. Rakendatakse rütmipille lihtsamates ostinato'des, kaas-, eel- ja/või vahemängudes, kasutades õpitud rütme.</p> <p>Mõisted: meetrum, löök, takt, taktijoon, taktimõõt, lõpujoon, kordusmärgid, noot, viis, eelmäng, vahemäng, salm, refrään, esimene ja teine lõpp, helilooja, dirigent, piano (vaikselt), forte (valjult), valjenedes, vaibudes, kehapill, rütmipillid, plaatpillid.</p>	
Muusikaline liikumine	<p>Õpilane:</p> <p>1) väljendab muusika sisu ja karakterit liikumise kaudu üksi või rühmas;</p> <p>2) tajub ja tunnetab liikumise kaudu muusika väljendusvahendeid: rütme, rütmifiguure ja pausi, erinevaid temposid;</p> <p>3) tantsib koos kaaslastega eesti laulu- ja ringmänge.</p>	<p>Liikumistegevusi viiakse läbi nii üheskoos (kogu klassiga), gruppides (näiteks pingiridade kaupa jne) kui ka üksi, mille käigus harjutakse liikuma ja tunnetama nii enda kui ka teiste kohalolekut ruumis.</p> <p>Muusika väljendusvahendite tunnetamine liikumise kaudu.</p> <p>Tutvutakse liikumise kaudu rütmide, rütmifiguuride ja pausiga</p> 	<p>Muusika väljendusvahendite tunnetamine liikumise kaudu; muusika sisu ja karakteri väljendamine liikumise kaudu üksi või rühmas.</p> <p>Erinevate liikumisimprovisatsioonide loomine.</p> <p>Õpetajaga ühise liikumiskompositsiooni loomine, milles väljendatakse muusikapala ülesehitust(vormi).</p> <p>Eesti laulu- ja ringmängude mängimine.</p>

		<p>Tunnetatakse muusika erinevaid temposid ja väljendatakse dünaamika ja helikõrguste muutusi liikumise kaudu.</p> <p>Eesti laulu- ja ringmängud.</p> <p>Mängitakse ühiselt erinevaid eesti laulu- ja ringmänge, tutvudes nende sisu ja pärimuslike traditsioonidega.</p> <p>Väljendatakse mängudes esinevate tegelaste karaktereid.</p> <p>Harjutatakse ühistegevustes liikumist paaris, ühiselt ringjoonel (sõõris), vooris ja viirus.</p> <p>Mõisted: ringjoon (sõõr), voor, viirg, päripäeva ja vastupäeva, parem, vasak.</p>	
Muusikaline omalooming	<p>Õpilane:</p> <p>1) rakendab omaloomingus muusika väljendusvahendeid (meloodia, rütm, tempo, tämber, dünaamika);</p> <p>2) loob lihtsaid rütmilis-meloodilisi kaasmänge keha-, rütmi- ja plaatpillidel, kasutades õpitud rütme, rütmifiguure ja pausi.</p> <p>3) improviseerib astmemudelitele tuginedes;</p> <p>4) loob lihtsamaid tekste (liisusalme, regivärsse, laulusõnu jne);</p> <p>5) kasutab loovliikumist muusika meeleolu väljendamisel.</p>	<p>Omaloomingut luuakse ja esitatakse üksi, ansamblis (näiteks pinginaabriga) ja/või kõik koos (kogu klassiga). Muusikalisi osaoskusi (laulmine, pillimäng, muusikaline liikumine) kasutatakse omaloomingus nii eraldi kui ka omavahel lõimitult.</p> <p>Laulmine. Luuakse lihtsamaid tekste ja esitatakse neid musitseerides. Improviseeritakse õpitud astmemudelitele (SO, MI, RA) tuginedes.</p> <p>Pillimäng. Luuakse rütmilis-meloodilisi improvisatsioone, rütmijärgnevusi ja ostinato'sid ning esitatakse neid keha-, rütmi- ja plaatpillidel. Omaloomingut luues</p>	<p>Õpitud astmetele tuginedes meloodia improviseerimine.</p> <p>Lihtsate rütmilis-meloodiliste kaasmängude loomine keha-, rütmi- ja/või plaatpillidel.</p> <p>Lihtsamate tekstide loomine ja nende ilmeka esitamine.</p> <p>Muusika meeleolu väljendamine loovliikumise kaudu.</p> <p>Muusika või laulu meeleolu ja/või karakteri väljendamine kunstitöös.</p>

	<p>6) on tutvunud muusikalise kirjaoskusega: kasutab omaloomingu loomisel astmeid SO, MI ja RA ja õpitud rütme, rütmifiguure ja pausi.</p> <p>1) rakendab omaloomingus muusika väljendusvahendeid (meloodia, rütm, tempo, tämber, dünaamika);</p> <p>2) loob lihtsaid rütmilis-meloodilisi kaasmänge keha-, rütmi- ja plaatpillidel, kasutades õpitud rütme, rütmifiguure ja pausi.</p> <p>3) improviseerib astmemudelitele tuginedes;</p> <p>4) loob lihtsamaid tekste (liisusalme, regivärsse, laulusõnu jne);</p> <p>5) kasutab loovliikumist muusika meeleolu väljendamisel.</p>	<p>kasutatakse õpitud rütme, rütmifiguure ja pausi.</p> <p>Liikumine. Väljendatakse muusikapala karaktereid improviseeritud liikumise kaudu. Laulu meeleolule luuakse sobivad liigutused.</p> <p>Mõisted: meetrum, tempo, löök, takt, taktijoon, taktimõõt, lõpujoon, kordusmärgid, noot, viis, eelmäng, vahemäng, laul, muusikapala, salm, refrään, regilaul, liisusalme, helilooja, luuletaja, koor, dirigent, piano (vaikselt), valjult (forte), valjenedes, vaibudes.</p>	
<p>Muusika kuulamine</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) avaldab eakohaselt arvamust kogetud muusikaelamusest, kasutades õpitud oskussõnavara;</p> <p>2) kirjeldab, iseloomustab ning võrdleb eakohaselt kuulatava laulu või muusikapala meeleolu ja karakterit;</p>	<p>Kirjeldatakse kogetud muusikaelamusi ning avaldatakse nende kohta eakohaselt arvamust suuliselt või muul looval viisil.</p> <p>Autorid. Tutvutakse laulu või muusikapala autorite ametitega (helilooja ja luuletaja). Uue repertuaari õppimisel juhitakse tähelepanu autoritele.</p>	<p>Muusikapala või laulu meeleolu ja/või karakteri kirjeldamine.</p> <p>Väljendab muusikapala karakterit kunstiteose kaudu.</p> <p>Võimalusel kontserdi külastamine (kontserdimaja, koolikontserdid jne).</p>

	<p>3) eristab kuuldeliselt vokaal- ja instrumentaalmuusikat (laul ja muusikapala);</p> <p>4) on tutvunud eesti rahvapillidega ja kirjeldab neid.</p> <p>1) avaldab eakohaselt arvamust kogetud muusikaelamusest, kasutades õpitud oskussõnavara;</p> <p>2) kirjeldab, iseloomustab ning võrdleb eakohaselt kuulatava laulu või muusikapala meeleolu ja karakterit;</p> <p>3) eristab kuuldeliselt vokaal- ja instrumentaalmuusikat (laul ja muusikapala);</p> <p>4) on tutvunud eesti rahvapillidega ja kirjeldab neid.</p>	<p>Eesti rahvamuusika. Tutvutakse eesti rahvalaulude ja rahvapillidega.</p> <p>Vokaalmuusika ja instrumentaalmuusika. Eristatakse kuuldeliselt vokaal- ja instrumentaalmuusikat (laul ja muusikapala).</p> <p>Muusika väljendusvahendid. Kirjeldatakse kogetud muusikaelamust eakohaselt, kasutades õpitud oskussõnavara.</p> <p>Kontsert. Tutvutakse kontserdikülastaja hea käitumise tavadega.</p> <p>Mõisted: laul, muusikapala, meetrum, tempo, helilooja, luuletaja, kontsert ja publik, koor, orkester, dirigent, piano (vaikselt), forte (valjult), valjenedes ja vaibudes, kõrged ja madalad helikõrgused.</p>	
--	---	--	--

2. klass

<i>Osaoskus</i>	<i>Õpitulemus</i>	<i>Õppesisu ja -tegevus</i>	<i>Praktilised tööd</i>
Laulmine	<p>Õpilane:</p> <p>1) oskab lauldes hoida loomulikku kehahoidu; on tutvunud laulmisele omaste hingamispõhimõtetega; laulab vaba tooni ja selge diktsiooniga üksi, ansamblis või kooris;</p> <p>2) väljendab laulu sisu ja meeleolu, kasutades erinevat dünaamikat ja tempot; loeb iseseisvalt noodist laulusõnu;</p> <p>3) laulab eakohaseid laste-, mängu- ja mudellaule, regillaule, eesti ja teiste rahvaste laule;</p> <p>4) laulab peast I kooliastme ühislaule: „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ (F. Pacius / J. V. Jannsen), „Mu koduke“ (muusika ja sõnad A. Kiiss), „Tiliseb, tiliseb aisakell“ (L. Wirkhaus / J. Oro); „Rongisõit“ (G. Ernesaks / E. Niit); „Võhma Kooli laul“ (M. Reimand)</p> <p>5) on tutvunud laulupidude traditsiooniga;</p> <p>6) mõistab eakohaselt muusikalise kirjaoskuse tähtsust ja rakendab seda lauldes: laulab endale sobivad tessituuris astmemudeleid, kasutades astmeid SO, MI,</p>	<p>klassis omandatud teadmiste kordamine.</p> <p>Repertuaar. Lauldakse eakohaseid laste-, mängu- ja mudellaule, regillaule, eesti ja teiste rahvaste laule. Õpitakse laulma peast I kooliastme ühislaule: Eesti hümn, „Mu koduke“, „Tiliseb, tiliseb aisakell“, „Rongisõit“. Repertuaari valikul arvestatakse eesti rahvakalendri tähtpäevadega (mardipäev, kadripäev, jõulud, vastlad, kevadpühad) ja riiklike tähtpäevadega (isadepäev, Eesti vabariigi aastapäev, emadepäev jt). Tutvutakse laulu autoritega (helilooja ja luuletaja).</p> <p>Laulmine ja laulutehnika.</p> <p>Kinnistatakse harjumust hoida laulmisel loomulikku kehahoidu (sirge selg, püstine pea, avatud suu). Tutvutakse laulmisele omaste hingamise põhimõtetega. Lauldakse julgelt, ilmekalt ja selge diktsiooniga.</p> <p>Lauldakse a cappella ja saatega nii kooris (kogu klassiga), ansamblis (näiteks pingiridade kaupa jne) kui ka üksi, mille käigus kuulatakse ja kuulatakse nii ennast kui ka teisi.</p>	<p>Häälemängud (eakohased hääleharjutused, hingamisharjutused jne).</p> <p>Eakohaste laste-, mängu- ja mudellaulude, regillaulude, eesti- ja teiste rahvaste laulude laulmine ühiselt, ansamblis ja üksi.</p> <p>Laulmine ja improviseerimine õpitud astmemudelitel.</p> <p>Osalemine koolikoori tegevuses.</p>

	<p>RA, LE, JO, (alumine) RAI ja (alumine) SOI (pentatoonika); kinnistab õpitud rütme, rütmifiguure ja pausi.</p>	<p>Tutvutakse laulupidude traditsiooniga ja kaasatakse õpilasi koolikoori.</p> <p>Interpretatsioon. Mõtestatakse lauldava laulu sõnu, väljendamaks selle sisu ja meeleolu läbi erineva dünaamika (piano, forte, valjenedes, vaibudes) ja tempo (kiire, aeglane).</p> <p>Muusikaline kirjaoskus.</p> <p>Täiendatakse juba õpitud laulu õppimist toetavat muusikateooriat, sh kinnistades mõisteid: viis (meloodia), rütm, meetrum, löök, takt, taktijoon, lõpujoon, taktimõõt (2-osaline ja 3-osaline taktimõõt), noot (noodipea ja noodivars).</p> <p>Kinnistatakse rütme, rütmifiguure ja pausi</p> <p>rütmsilpide abil TA, TI-TI, TA-A, TA-A-A, paus abil ning teadvustatakse neid laulmisel.</p> <p>Noodist laulmine. Loetakse latusalt noodist laulusõnu ning järgitakse rütmi ja meloodia liikumist. Õpitakse uusi laule noodist pentatooniliste astmete abil. Arvestatakse lauldes noodimärkidega (kordusmärgid,</p>	
--	--	--	--

		<p>esimene ja teine volt, fermaat, latern, segno).</p> <p>Vorm. Kinnistatakse laule õppides mõisteid salm, refrään, eelmäng ja vahemäng.</p> <p>Relatiivsed astmed ja astmemudelid: SO, MI, RA, LE, JO, (alumine) RAI ja (alumine) SOI (pentatoonika).</p> <p>Mudellaulud. Kinnistatakse 1. klassis õpitud astmemudeleid koos käemärkidega. Tutvustatakse uusi relatiivseid astmeid. Kinnistatakse lauldes eri tessituurides eelkõige SO, MI, RA, LE, JO, (alumine) RAI ja (alumine) SOI astmetel põhinevaid astmemudeleid. Astmed paigutatakse astmetrepile või -redelile ja JO-võtme abil noodijoonestikule.</p> <p>Mõisted: meetrum, löök, takt, taktijoon, taktimõõt, lõpujoon, kordusmärgid, eelmäng, vahemäng, viis (meloodia), salm, refrään, esimene ja teine volt, fermaat, latern, segno, regilaul, helilooja, luuletaja, eeslaulja ja koor, dirigent, piano (vaikselt), forte (valjult), valjenedes, vaibudes.</p>	
Pillimäng	<p>Õpilane:</p> <p>1) mängib keha- rütmi- ja plaatpillidel lihtsamaid ostinato'sid, kaas-, eel- ja/või vahemänge, kasutades õigeid mänguvõtteid; oskab nimetada enda koolis olevate rütmi- ja plaatpillide nimetusi; mängib ja</p>	<p>Musitseerimisel kasutatakse rütme, rütmifiguure ja pausi .</p> 	<p>Meetrumi tunnetamine ja hoidmine pillimängus.</p> <p>Rütmi improviseerimine kehapillil ja rütmipillidel.</p> <p>Rütmi ja meloodia improviseerimine plaatpillidel, kasutades pentatoonikat.</p>

	<p>improviseerib plaatpillidel meloodiat, toetudes pentatoonikale;</p> <p>2) on tutvunud väikekandle või plokkflöödi esmaste mänguvõtetega ja kasutab neid musitseerimisel.</p> <p>3) mõistab eakohaselt muusikalise kirjaoskuse tähtsust: teadvustab õpitud rütme, rütmifiguure ja pausi musitseerimisel.</p>	<p>Plaatpillidel musitseerides toetutakse pentatoonikale.</p> <p>Keha-, rütmi- ja plaatpille mängitakse nii orkestris (kogu klassiga), ansambelis (näiteks pingiridade kaupa jne) kui ka üksi, mille käigus kuulatakse ja kuulatakse nii enda kui ka teiste pillimängu.</p> <p>Väikekandle või plokkflöödi mängimisel kasutatakse esmaseid mänguvõtteid.</p> <p>Kehapill. Kehapilli rakendatakse lihtsamates ostinato'des, kaas-, eel- ja/või vahemängudes, kasutades õpitud rütme.</p> <p>Rütmipillid. Musitseeritakse oma koolis olevatel rütmipillidel (kõlapulgad, triangel, võrutrumm, kõlatoru, marakad, rütmimunad, kuljused, tamburiin, taldrük, kastanjetid, agoogo, guiro, džembe, bongod, conga jt), kasutades õigeid mänguvõtteid. Rakendatakse rütmipille lihtsamates ostinato'des, kaas-, eel- ja/või vahemängudes, kasutades õpitud rütme.</p> <p>Plaatpillid. Musitseeritakse oma koolis olevatel plaatpillidel (ksülofon, kellamäng, metallofon,</p>	<p>Keha-, rütmi- ja plaatpillidel lihtsamate ostinatode, kaas-, eel- ja/või vahemängude mängimine. Musitseerimine väikekandlel või plokkflöödil, kasutades esmaseid mänguvõtteid. Rütmipillide ja fantaasiapillide meisterdamine.</p>
--	--	---	---

		<p>kõlaplaadid), kasutades õigeid mänguvõtteid. Rakendatakse plaatpille lihtsamates ostinatodes, kaas-, eel- ja/või vahemängudes, kasutades õpitud rütme. Plaatpillidel musitseerides toetatakse pentatoonikale.</p> <p>Väikekannel, plokkflööt. Tutvutakse väikekandle või plokkflöödi esmaste mänguvõtetega, mida rakendatakse musitseerimisel.</p> <p>Mõisted: meetrum, löök, takt, taktijoon, taktimõõt (2- ja 3-osaline), lõpujoon, volt, fermaat, latern, segno, kordusmärgid, eelmäng, vahemäng, viis (meloodia), salm, refrään, dirigent, piano (vaikselt), forte (valjult), valjenedes, vaibudes, kehapill, rütmipillid, plaatpillid.</p>	
Muusikaline liikumine	<p>Õpilane:</p> <p>1) väljendab muusika sisu ja karakterit liikumise kaudu üksi või rühmas;</p> <p>2) tajub ja tunnetab liikumise kaudu rütme, rütmifiguure ja pausi; tunnetab muusika erinevaid temposid ja väljendab dünaamika ja helikõrguste muutusi liikumise kaudu; arvestab liikudes enda ja teiste asukohaga ruumis;</p>	<p>Liikumistegevusi viiakse läbi nii üheskoos (kogu klassiga), gruppides (näiteks pingiridade kaupa jne) kui ka üksi, mille käigus liigutakse ja tunnetatakse nii enda kui ka teiste kohalolekut ruumis.</p> <p>Muusika väljendusvahendite tunnetamine liikumise kaudu. Tutvutakse liikumise kaudu rütmide, rütmifiguuride ja pausiga . Tunnetatakse muusika erinevaid temposid ja väljendatakse dünaamika</p>	<p>Muusika väljendusvahendite tunnetamine liikumise kaudu. Muusika sisu ja karakteri väljendamine liikumise kaudu üksi või rühmas. Erinevate liikumisimprovisatsioonide loomine. Õpetajaga ühise liikumiskompositsiooni loomine, milles väljendatakse muusikapala ülesehitust (vormi). Eesti laulu- ja ringmängude mängimine ja labajalavalsi ning rei(n)lenderi tantsimine.</p>

	<p>3) tantsib koos kaaslastega eesti laulu- ja ringmänge ning labajalavalssi ja rei(n)lendrit.</p>	<p>ja helikõrguste muutusi liikumise kaudu.</p> <p>Eesti laulu- ja ringmängud ning rahvatantsud. Mängitakse ühiselt erinevaid eesti laulu- ja ringmänge, tutvudes laulumängu sisu ja pärimusliku traditsiooniga. Väljendatakse mängudes esinevate tegelaste karaktereid.</p> <p>Tantsitakse ühiselt eesti rahvatantse (labajalg ja reinlender), kasutades tantsude põhisamme. Ühistegevuses liigutakse paaris, ühiselt sõõris (ringjoonel), vooris ja viirus.</p> <p>Mõisted: ringjoon (sõõr), voor, viirg, päripäeva ja vastupäeva, parem, vasak, labajalavalss (labajalg), rei(n)lender.</p>	
<p>Muusikaline omalooming</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) rakendab omaloomingus muusika väljendusvahendeid (meloodia, rütm, tempo, tämber, dünaamika);</p> <p>2) loob lihtsaid rütmilis-meloodilisi kaasmänge keha-, rütmi- ja plaatpillidel, kasutades õpitud rütme, rütmifiguure ja pausi;</p> <p>3) improviseerib pentatoonika astmetele tuginedes;</p>	<p>Omaloomingut luuakse ja esitatakse üksi, ansambelis (näiteks pinginaabriga) ja/või kõik koos (kogu klassiga). Muusikalisi osaoskusi (laulmine, pillimäng, muusikaline liikumine) kasutatakse omaloomingus nii eraldi kui ka omavahel lõimitult.</p> <p>Laulmine. Luuakse lihtsamaid tekste ja esitatakse neid musitseerides. Improviseeritakse tuginedes pentatoonilistele astmetele (SO, MI, RA, LE, JO, (alumine) RAI ja (alumine) SOI).</p>	<p>Meloodia improviseerimine pentatoonikal.</p> <p>Lihtsate rütmilis-meloodiliste kaasmängude loomine keha-, rütmi- ja/või plaatpillidel.</p> <p>Lihtsamate tekstide loomine ja nende ilmikas esitamine.</p> <p>Muusika meeoleolu väljendamine loovliikumise kaudu.</p> <p>Väikekandlel või plokkflöödil omaloomingu esitamine.</p> <p>Kunstitöodes kuulatud muusika või laulu meeoleolu ja/või karakteri väljendamine.</p>

	<p>4) loob lihtsamaid tekste (liisusalme, regivärsse, laulusõnu jne);</p> <p>5) kasutab loovliikumist muusika meeleolu väljendamisel.</p> <p>6) mõistab muusikalise kirjaoskuse tähtsust ja rakendab seda omaloomingus: kasutab omaloomingu loomisel astmeid SO, MI, RA, LE, JO (alumine) RAI ja (alumine) SOI (pentatoonika) ja õpitud rütme, rütmifiguure ja pausi.</p>	<p>Pillimäng. Luuakse rütmilis-meloodilisi improvisatsioone, rütmijärgnevusi ja ostinato'sid ning esitatakse neid keha-, rütmi- ja plaatpillidel. Omaloomingut luues kasutatakse õpitud rütme, rütmifiguure ja pausi ning pentatoonikat.</p> <p>Liikumine. Improviseeritud liikumise kaudu väljendatakse muusikapala karakterit. Luuakse laulu meeleoluga sobivad liigutused.</p> <p>Mõisted: laul, muusikapala, viis (meloodia), salm, refrään, meetrum, tempo, löök, takt, taktijoon, 2- ja 3-osaline taktimõõt, lõpujoon, kordusmärgid, regilaul, liisusalm, helilooja, luuletaja, solist, eeslaulja, ansambel, koor, dirigent, piano (vaikselt), valjult (forte), valjenedes, vaibudes.</p> <p>Mõisted: laul, muusikapala, viis (meloodia), salm, refrään, meetrum, tempo, löök, takt, taktijoon, 2- ja 3-osaline taktimõõt, lõpujoon, kordusmärgid, regilaul, liisusalm, helilooja, luuletaja, solist, eeslaulja, ansambel, koor, dirigent, piano (vaikselt), valjult (forte), valjenedes, vaibudes.</p>	
--	---	---	--

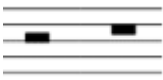
<p>Muusika kuulamine</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) avaldab eakohaselt arvamust kogetud muusikaelamusest, kasutades õpitud oskussõnavara;</p> <p>2) kirjeldab, iseloomustab ning võrdleb eakohaselt kuulatava laulu või muusikapala meeleolu ja karakterit;</p> <p>3) eristab kuuldeliselt vokaal- ja instrumentaalmuusikat (laul ja muusikapala);</p> <p>4) eristab kõla ja välimuse järgi eesti rahvapille ning kirjeldab neid.</p>	<p>Kirjeldatakse kogetud muusikaelamusi ning avaldatakse nende kohta arvamust suuliselt või muul looval viisil.</p> <p>Autorid. Tutvutakse laulu või muusikapala autorite ametitega (helilooja ja luuletaja). Uue repertuaari õppimisel tutvutakse autoritega. Otsitakse erinevatest infoallikatest autoritest teavet õpetaja suunamisel.</p> <p>Eesti rahvamuusika. Kuulatakse eesti rahvalaule ja rahvapille. Eristatakse regilaulus ühe- ja kaherealist regiviisi. Tutvutakse erinevate eesti rahvapillidega (kannel, hiiu kannel, löötspill, sarved, viled, torupill), neid eristatakse kuuldeliselt.</p> <p>Vokaal- ja instrumentaalmuusika. Eristatakse kuuldeliselt vokaal- ja instrumentaalmuusikat (laul ja muusikapala). Tutvutakse erinevate esituskoosseisudega (solist, ansambel, koor).</p> <p>Muusika väljendusvahendid. Kirjeldatakse kogetud muusikaelamust eakohaselt, kasutades õpitud oskussõnavara.</p>	<p>Muusikapala või laulu meeleolu ja/või karakteri kirjeldamine. Väljendab muusikapala karakterit kunstiteose kaudu. Rahvapillide kuulamine/vaatamine ja nende eristamine kõla ja välimuse järgi. Võimalusel kontserdi külastamine (kontserdimaja, koolikontserdid jne).</p>
---------------------------------	---	--	--

		<p>Kontsert. Korratakse kontserdikülastaja hea käitumise tavasid.</p> <p>Mõisted: laul, muusikapala, meetrum, tempo, helilooja, luuletaja, solist, eeslaulja, ansambel, koor, orkester, kontsert ja publik, eesti rahvapillid, dirigent, piano (vaikselt), forte (valjult), valjenedes ja vaibudes.</p>	
--	--	---	--

3. klass

<i>Osaoskus</i>	<i>Õpitulemus</i>	<i>Õppesisu ja -tegevus</i>	<i>Praktilised tööd</i>
Laulmine	<p>Õpilane:</p> <p>1) laulab loomuliku kehahoiu ja hingamise, vaba tooni ja selge diktsiooniga üksi, ansambelis või kooris;</p> <p>2) väljendab lauldes muusika sisu ning meeoleu;</p> <p>3) laulab eakohaseid laste-, mängu- ja mudellaule, regilaule, eesti ja teiste rahvaste laule;</p> <p>4) laulab peast I kooliastme ühislaule: „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ (F. Pacius / J. V. Jannsen), „Lapsed, tupp“ (sõnad E. L. Wöhrmann) „Teele, tee, kurekesed“ (sõnad Fr. Kuhlbars), „Uhti, uhti, uhkesti“ (eesti rahvaviis / A. Piirikivi), „Emakesele“ (M. Härma / A. Oengo-Johanson)“Võhma Kooli laul” (M. Reimand)</p> <p>,</p> <p>5) on laulupidude traditsiooni edasikandja koorilaulja ja/või kuulajana, arutleb suuliselt kogetu üle;</p> <p>6) mõistab muusikalise kirjaoskuse tähtsust ja rakendab seda lauldes.</p>	<p>1. ja 2. klassis omandatud teadmiste kordamine.</p> <p>Repertuaar. Lauldakse eakohaseid laste-, mängu- ja mudellaule, regilaule, eesti ja teiste rahvaste laule. Õpitakse laulma peast I kooliastme ühislaule: Eesti hümn, „Lapsed tupp“, „Uhti, uhti uhkesti“, „Teele, tee, kurekesed“, „Emakesele“. Repertuaari valikul arvestatakse eesti rahvakalendri tähtpäevadega (mardipäev, kadripäev, jõulud, vastlad, kevadpühad) ja riiklike tähtpäevadega (isadepäev, Eesti vabariigi aastapäev, emadepäev jt). Tutvustatakse laulu autoreid.</p> <p>Laulmine ja laulutehnika. Lauldakse loomuliku kehahoiu ja hingamisega, vaba tooni ja selge diktsiooniga. Lauldakse a cappella ja saatega nii kooris, ansambelis kui ka üksi, mille käigus kuulatakse ja kuulatakse nii ennast kui ka teisi. Tutvutakse laulupidude traditsiooniga ja kaasatakse õpilasi koolikoori. Interpretatsioon. Väljendatakse lauldes muusika sisu ja meeoleu, kasutades erinevat dünaamikat (piano, forte,</p>	<p>Häälemängud (eakohased hääleharjutused, hingamisharjutused jne).</p> <p>Eakohaste laste-, mängu- ja mudellaulude, regilaulude, eesti- ja teiste rahvaste laulude laulmine ühiselt, ansambelis ja üksi.</p> <p>Laulmine ja improviseerimine õpitud astmemudelitel.</p> <p>Kaanonite laulmine.</p> <p>I kooliastme ühislaulude kordamine.</p> <p>Osalemine koolikoori tegevuses.</p>

		<p>crescendo, diminuendo) ja tempo (kiire, aeglane).</p> <p>Muusikaline kirjaoskus. Täiendatakse juba õpitud laulu õppimist toetavat muusikateooriat. Kinnistatakse õpitud rütme, rütmifiguure ja pausi</p> <p>ning õpitakse uusi rütme, rütmifiguure rütmisilpide</p> <p>TI-RI-TI-RI, TAI-RI abil ning poolpaus, tervetaktpaus ning teadvustatakse neid</p> <p>laulmisel.</p> <p>Seostatakse noodipikkuste silpnimetusi noodivältustega (TA = veerandnoot jne).</p> <p>Noodist laulmine. Loetakse ladusalt noodist laulusõnu ning järgitakse rütmi ja meloodia liikumist. Õpitakse lihtsamaid laule noodist kasutades kõiki õpitud astmeid. Laulmisel arvestatakse tuttavate ja uute noodimärkidega (sidekaar, pidekaar, süsteem).</p>	
--	--	---	--

	<p>2) musitseerib väikekandlel või plokkflöödil esmaseid mänguvõtteid kasutades;</p> <p>3) mõistab muusikalise kirjaoskuse tähtsust ja rakendab seda pillimängus.</p>	<p>Keha-, rütmi- ja plaatpille mängitakse nii orkestris, ansambelis kui ka üksi, mille käigus kuulatakse ja kuulatakse nii enda kui ka teiste pillimängu. Väikekandle või plokkflöödi mängimisel kasutatakse õpitud mänguvõtteid.</p> <p>Kehapill. Rakendatakse kehapilli lihtsamates ostinato'des, kaas-, eel- ja/või vahemängudes, kasutades õpitud rütme.</p> <p>Rütmipillid. Mängitakse oma koolis olevate rütmipillidel, kasutades rütmipillide õigeid mänguvõtteid. Rakendatakse rütmipille lihtsamates ostinato'des, kaas-, eel- ja/või vahemängudes, kasutades õpitud rütme.</p> <p>Plaatpillid. Mängitakse oma koolis olevate plaatpillidel, kasutades õigeid mänguvõtteid. Rakendatakse plaatpille lihtsamates ostinato'des, kaas-, eel- ja/või vahemängudes, kasutades õpitud rütme.</p> <p>Väikekannel, plokkflööt. Mängitakse väikekandlel või plokkflöödil, kasutades õpitud.</p> <p>Mõisted: meetrum, takt, taktijoon, taktimõõt, lõpujoon, kordusmärgid, eelmäng, vahemäng, salm, refrään,</p>	<p>Rütmi ja meloodia improviseerimine plaatpillidel.</p> <p>Keha-, rütmi- ja plaatpillidel lihtsamate ostinato'de, kaas-, eel- ja/või vahemängude mängimine.</p> <p>Kaanonite esitamine.</p> <p>Musitseerimine väikekandlel või plokkflöödil, kasutades õpitud mänguvõtteid.</p>
--	---	--	--

		volt, sidekaar, pidekaar, fermaat, latern, segno, süsteem, kaanon, helilooja, dirigent, dünaamika, piano, forte, crescendo, diminuendo, noodivältused (veerandnoot, veerandpaus, poolnoot, poolpaus jne), pooltoon, tervetoon, põhiheli, JO-astmerida, RA-astmerida, improvisatsioon.	
Muusikaline liikumine	<p>Õpilane:</p> <p>1) väljendab muusika sisu ja karakterit liikumise kaudu üksi või rühmas;</p> <p>2) kasutab liikumisel muusika väljendusvahendeid;</p> <p>3) tantsib eesti laulu- ja ringmänge;</p> <p>4) mõistab muusikalise kirjaoskuse tähtsust ja rakendab seda liikumisel.</p>	<p>Liikumistegevusi viiakse läbi nii üheskoos, gruppides kui ka üksi, mille käigus liigutakse ja tunnetatakse nii enda kui ka teiste kohalolekut ruumis.</p> <p>Muusika väljendusvahendite tunnetamine liikumise kaudu. Tutvustatakse liikumise kaudu rütme, rütmifiguure ja pause</p> <p>Tunnetatakse muusika erinevaid temposid ja väljendatakse dünaamika ja helikõrguste muutusi liikumise kaudu. Liigutakse marsisammul erinevates tempodes.</p> <p>Eesti laulu- ja ringmängud ning rahvatantsud. Mängitakse ühiselt erinevaid eesti laulu- ja ringmänge, tutvudes laulumängu sisu ja pärimusliku traditsiooniga. Väljendatakse mängudes esinevate tegelaste karaktereid. Ühistegevuses</p>	<p>Muusika väljendusvahendite tunnetamine liikumise kaudu. Muusika sisu ja karakteri väljendamine liikumise kaudu üksi või rühmas. Marssimine erinevates tempodes. Erinevate liikumisimprovisatsioonide loomine.</p> <p>Õpetajaga ühise liikumiskompositsiooni loomine, milles väljendatakse muusikapala ülesehitust (vormi).</p> <p>Valsi ja polka tantsimine, kasutades põhisamme.</p> <p>Eesti laulu- ja ringmängude mängimine.</p>

		<p>liigutakse paaris, ühiselt sõõris (ringjoonel), vooris ja viirus. Tutvutakse valsi ja polka põhisammudega.</p> <p>Mõisted: ringjoon (sõõr), voor, viirg, päripäeva ja vastupäeva, parem, vasak, labajalavalss (labajalg), rei(n)lender, marss, valss, polka.</p>	
Muusikaline omalooming	<p>Õpilane:</p> <p>1) rakendab omaloomingus muusika väljendusvahendeid (meloodia, rütm, tempo, tämber, dünaamika);</p> <p>2) loob lihtsaid rütmilis-meloodilisi kaasmänge keha-, rütmi- ja plaatpillidel;</p> <p>3) improviseerib astmemudelitele tuginedes;</p> <p>4) loob lihtsamaid tekste (liisusalme, regivärsse, laulusõnu jne);</p> <p>5) kasutab loovliikumist muusika meeleolu väljendamisel;</p> <p>6) väljendab muusika meeleolu kunstitöodes;</p> <p>7) mõistab muusikalise kirjaoskuse tähtsust ja rakendab seda omaloomingus.</p>	<p>Omaloomingut luuakse ja esitatakse üksi, ansambelis ja/või kõik koos. Muusikalisi osaoskusi (laulmine, pillimäng, muusikaline liikumine) kasutatakse omaloomingus nii eraldi kui ka omavahel lõimitult.</p> <p>Laulmine. Luuakse lihtsamaid tekste ja esitatakse neid musitseerides.</p> <p>Pillimäng. Luuakse rütmilis-meloodilisi improvisatsioone, rütmijärgnevusi ja ostinato'sid ning esitatakse neid keha-, rütmi- ja plaatpillidel.</p> <p>Omaloomingut luues rakendatakse õpitud muusikalise kirjaoskuse teadmisi.</p> <p>Liikumine. Väljendatakse muusikapala karakterit improviseeritud liikumise kaudu. Luuakse laulu meeleoluga sobivad liigutused.</p> <p>Mõisted: laul, muusikapala, salm, refrään, meetrum, tempo, takt,</p>	<p>Meloodia ja rütmi improviseerimine. Lihtsate rütmilis-meloodiliste kaasmängude loomine keha-, rütmi- ja/või plaatpillidel.</p> <p>Rütmikaanonite loomine ja esitamine. Lihtsamate tekstide loomine ja nende ilmikas esitamine.</p> <p>Muusika meeleolu väljendamine loovliikumise kaudu. Väikekandel või plokkflöödil omaloomingu esitamine. Kunstitöodes kuulatud muusika või laulu meeleolu ja/või karakteri väljendamine.</p>

		taktijoon, 2- ja 3- osaline taktimõõt, lõpujoon, kordusmärgid, pidekaar, sidekaar, süsteem, kaanon, regilaul, liisusalm, helilooja, luuletaja, solist, eeslaulja, ansambel, duo, duett, koor, dirigent, piano, forte, crescendo, diminuendo.	
Muusika kuulamine	<p>Õpilane:</p> <p>1) kirjeldab kogetud muusikaelamusi ning avaldab nende kohta arvamust suuliselt või muul looval viisil;</p> <p>2) kirjeldab, iseloomustab ning võrdleb kuulatava laulu või muusikapala meeleolu ja karakterit, kasutades õpitud oskussõnavara ning muusika väljendusvahendeid (meloodia, rütm, tempo, tämber, dünaamika);</p> <p>3) eristab ja iseloomustab kuuldeliselt vokaal- ja instrumentaalmuusikat, sh muusikažanre (marss, valss, polka);</p> <p>4) otsib infot erinevatest etteantud allikatest, eristab kõla ja välimuse järgi eesti rahvapille ning kirjeldab neid.</p>	<p>Kirjeldatakse kogetud muusikaelamusi ning avaldatakse nende kohta arvamust eakohaselt suuliselt või muul looval viisil.</p> <p>Autorid. Tutvutakse laulu või muusikapala autoritega (helilooja ja luuletaja). Tutvutakse valikuliselt erinevate heliloojatega, näiteks Gustav Ernesaks, Miina Härma, Wolfgang Amadeus Mozart, Pjotr Tšaikovski jne.</p> <p>Eesti rahvamuusika. Kuulatakse eesti rahvamuusikat ja kirjeldatakse ning iseloomustatakse kuuldut. Eristatakse kõla ja välimuse järgi eesti rahvapille ning kirjeldatakse neid.</p> <p>Vokaalmuusika ja instrumentaalmuusika. Eristatakse kuuldeliselt vokaal- ja instrumentaalmuusikat (laul ja muusikapala). Tutvutakse erinevate esituskoosseisudega (solist, duo, duett, ansambel, koor, orkester). Eristatakse</p>	<p>Muusikapala või laulu meeleolu ja/või karakteri kirjeldamine.</p> <p>Väljendab muusikapala karakterit kunstiteose kaudu.</p> <p>Valikuliselt erinevate heliloojate, näiteks Gustav Ernesaks, Miina Härma, Wolfgang Amadeus Mozart, Pjotr Tšaikovski jt, teoste kuulamine (helilooja ja loomingu seostamine, nt muusikaviktoriin).</p> <p>Erinevate muusikažanrite (marss, valss, polka) kuulamine ja eristamine. Rahvapillide kuulamine/vaatamine ja nende eristamine kõla ja välimuse järgi.</p> <p>Võimalusel kontserdi külastamine (kontserdimaja, koolikontserdid jne).</p>

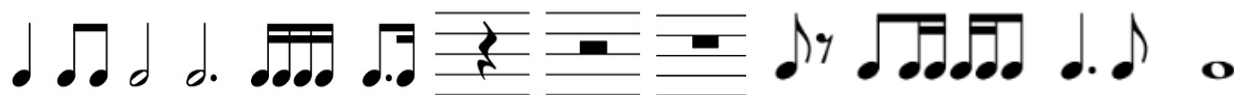
		<p>kuuldeliselt muusikažanre (marss, valss, polka).</p> <p>Kontsert. Korratakse kontserdikülastaja hea käitumise tavaid.</p> <p>Muusika väljendusvahendid. Kirjeldatakse kogetud muusikaelamust eakohaselt, kasutades õpitud oskussõnavara.</p> <p>Mõisted: laul, muusikapala, salm, refrään, meetrum, takt, taktijoon, 2- ja 3- osaline taktimõõt, lõpujoon, kordusmärgid, pidekaar, sidekaar, süsteem, tempo, regilaul, liisusalm, helilooja, luuletaja, vokaalmuusika, instrumentaalmuusika, solist, eeslaulja, ansambel, duo, duett, koor, dirigent, piano, forte, crescendo, diminuendo, žanr, marss, valss, polka, eesti rahvamuusika.</p>	
--	--	--	--

2.3 II kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud

Õpilane:

- 1) tunneb rõõmu nii iseseisvast kui ka ühisest muusikategevusest ja väärtustab muusikategevust;
- 2) teadvustab ja hindab oma muusikavõimeid, arendab neid muusikategevustes – laulmises, pillimängus, omaloomingus ja muusikalises iikumises;
- 3) kuulab süvenenult Eesti ja teiste rahvaste muusikat ning arutleb muusika üle;
- 4) osaleb aktiivselt muusikaloomes, katsetab oma ideid erinevates muusikategevustes ja sobivates digikeskkondades, on püsiv lahendusi otsides;

- 5) suhtub lugupidavalt enda ja kaaslaste loominguusse, põhjendab ning analüüsib oma arvamusi ja valikuid;
- 6) mõistab enda seotust Eesti kultuuripärandiga ja väärtustab laulupidu;
- 7) märkab ja teadvustab kultuurilist mitmekesisust ning suhtub lugupidavalt eri rahvuskultuuridesse;
- 8) leiab muusikainfot eri teabeallikatest ning käitub vastutustundlikult virtuaalmaailmas;
- 9) väärtustab loojat ja loominguut ning on teadlik autoriõigusest;
- 10) väärtustab teadmisi ja oskusi muusikategevustes, rakendades muusikalist kirjaoskust (helivältsed, rütmifiguurid ja pausid):

taktimõõdud 2/4, 3/3, 4/4, C ja eeltakt;

duur-, moll-helilaad, helistikud C-a, G-e, F-d;

muusikalised oskussõnad vastavalt valitud teemadele).

Kooliastme õpitulemused

II kooliaste

Musitseerimine: laulmine, pillimäng, muusikaline liikumine, muusikaline omalooming

Laulmine

Õpilane:

- 1) laulab hääle isikupära arvestades võimalikult puhta intonatsiooniga, loomuliku kehahoiu, hingamise ja selge diktsiooniga ning väljendusrikkalt;
- 2) laulab eesti vanemat ja uuemat rahvalaulu, ühe- ja kahehäälsed laule, kaanoneid ning teiste rahvaste laule;
- 3) väärtustab ühislaulmist, laulab peast kooliastme ühislause: Eesti Vabariigi hümn „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ (F. Pacius / J. V. Jannsen), „Eesti lipp“ (E. Võrk / M. Lipp), „Kui Kungla rahvas“ (K. A. Hermann / Fr. Kuhlbars), „Mu isamaa armas“ (saksa rahvaviis / M. Körber), „Meil aiaäärne tänavas“ (eesti rahvalaul / L. Koidula), „Püha öö“ (F. Gruber / J. Mohr, tõlkinud K. A. Hermann), „Majakene mere ääres“ (Ü. Vinter / E. Vetemaa); „Võhma Kooli laul“ (M. Reimand)
- 5) osaleb laulupeotraditsiooni edasikandmisel koorilaulja või kuulajana ning analüüsib kogetut suuliselt ja kirjalikult;
- 6) rakendab lauldes muusikalist kirjaoskust, kasutab laulu õppides relatiivseid astmeid.

Pillimäng

Õpilane:

- 1) süvendab I kooliastmes omandatud pillimänguoskusi ning mängib keha-, rütmi- ja plaatpille (valdavalt kaasmängudes);
- 2) musitseerib muusikateadmisi ja -oskusi kasutades plokkflöödil ja/või väikekandelil või muul meloodiapillil; rakendab pillimängus digivõimalusi;
- 3) seostab absoluutseid helikõrgusi noodipildis klaviatuuri ja/või õpitava muusikainstrumendiga;
- 4) rakendab muusikalist kirjaoskust musitseerides üksi ja erinevates pillikoosseisudes.

Muusikaline liikumine

Õpilane:

- 1) tunnetab, analüüsib ja väljendab liikumise kaudu muusika väljendusvahendeid (meloodia, dünaamika, tempo, muusikavorm) üksi ja/või rühmas;
- 2) väljendab liikumise kaudu Eesti ja teiste maade rahvamuusikale iseloomulikke karaktereid ning lihtsamaid tantse;
- 3) rakendab liikumises muusikateadmisi.

Muusikaline omalooming

Õpilane:

- 1) julgeb loomeideedega katsetada ning eksida; on lahendusi otsides püsiv ja järjekindel;
- 2) loob rütmilis-meloodilisi improvisatsioone, kaasmänge või ostinato'sid keha-, rütmi- ja plaatpillidel ning digivahenditel; esitleb neid üksi või rühmas;
- 3) improviseerib astmemudelitele tuginedes;
- 4) loob muusikale lihtsaid tekste (regivärsse, laulusõnu jne);
- 5) loob muusikateadmisi ja -oskusi rakendades üksi ja/või rühmas lihtsa instrumentaalpala, esitab seda.

Muusika kuulamine

Õpilane:

- 1) kirjeldab ja analüüsib kuulatud muusikat muusika oskussõnavara ja kirjaoskust kasutades;
- 2) tunneb ja eristab eesti rahvamuusikat: rahvalaulu liike, rahvapille ja -tantse, teab oma kodukoha ja Eesti rahvamuusika sündmusi;
- 3) otsib infot ning uurib kuulatud heliteoste autorite ja kodukoha loomeinimeste loometegevust ning tutvustab seda kaaslastele;
- 4) kuulab ning võrdleb hääle- ja kooriliike; tunneb kodukoha koore ja dirigente ning tuntumaid Eesti koore;
- 5) eristab kuuldelselt sümfooniaorkestri pillirühmi;
- 6) analüüsib kuulatud ja/või virtuaalseid kontserte ning muusikalavastusi suuliselt ja kirjalikult, annab kuuldule ja nähtule hinnangu ning jagab kogemusi kaaslastega;
- 7) rakendab muusikat kuulates muusikalist kirjaoskust.

4. klass

<i>Osaoskus/ õppeteemad</i>	<i>Õpitulemus</i>	<i>Õppesisu ja -tegevus</i>	<i>Praktilised tööd</i>
Laulmine	<p>Õpilane:</p> <p>1) suunab lauldes meloodiat endale sobivas tessituuris võimalikult puhta intonatsiooniga; laulab loomuliku kehahoiu, hingamise ja selge diktsiooniga ning väljendusrikkalt;</p> <p>2) laulab eesti vanemat ja uuemat rahvalaulu, ühe- ja kahehäälseid laule, kaanoneid ning teiste rahvaste laule;</p> <p>3) väärtustab ühislaulmist, laulab peast II kooliastme ühislaule: Eesti Vabariigi hümn „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ (F. Pacius / J. V. Jannsen), „Mu isamaa armas“ (saksa rahvaviis/ M. Körber), „Püha öö“ (F. Gruber / J. Mohr, tõlkinud K. A. Hermann), „Võhma Kooli laul“ (M. Reimand)</p> <p>4) osaleb laulupeotraditsiooni edasikandmisel koorilaulja või kuulajana ning analüüsib eakohaselt kogetut suuliselt;</p>	<p>Korratakse ja kinnistatakse I kooliastmes omandatud oskusi ja teadmisi.</p> <p>Repertuaar. Lauldakse eesti vanemat ja uuemat rahvalaulu, ühe- ja kahehäälseid laule, kaanoneid ning teiste rahvaste laule. Õpitakse laulma peast II kooliastme ühislaule: Eesti hümn, „Mu isamaa armas”, „Püha öö”. Repertuaari valikul arvestatakse eesti rahvakalendri tähtpäevadega (mardipäev, kadripäev, jõulud, vastlad, kevadpühad) ja riiklike tähtpäevadega (isadepäev, Eesti vabariigi aastapäev, emadepäev jt). Tutvutakse laulu autoritega.</p> <p>Laulmine ja laulutehnika. Lauldakse loomuliku kehahoiu ja hingamisega, vaba tooni ja selge diktsiooniga. Pööratakse tähelepanu meloodia puhtale intoneerimisele, arvestades hääle isikupära ja sobivat tessituuri. Lauldakse a cappella ja saatena nii kooris, ansamblis kui ka üksi, mille käigus kuulatakse ja kuulatakse nii ennast kui ka teisi. Jätkatakse</p>	<p>Loomuliku kehahoiu ja laulmisele omaste hingamispõhimõtete kinnistamine.</p> <p>Eakohaste laste-, mängu- ja mudellaulude, regilaulude, eesti- ja teiste rahvaste laulude laulmine ühiselt, ansamblis ja üksi.</p> <p>Laulmine ja improviseerimine õpitud astmemudelitel.</p> <p>Kaanonite laulmine.</p> <p>I kooliastme ühislaulude kordamine.</p> <p>Osalemine koolikoori tegevuses.</p>

	<p>6) rakendab lauldes muusikalist kirjaoskust, kasutab laulu õppides relatiivseid astmeid.</p>	<p>tutvumist laulupeo traditsiooniga, kaasatakse õpilasi koolikoori. Interpretatsioon. Väljendatakse lauldes muusika sisu ja meeleolu, kasutades erinevat dünaamikat (piano, mezzopiano, mezzoforte, forte, crescendo, diminuendo) ja tempot (kiire, aeglane).</p> <p>Muusikaline kirjaoskus. Kinnistatakse laulu õppimist toetavat muusikateooriat. Õpitakse uusi rütme, rütmifiguure rütmisilpide TI, (paus), TI-TI-RI, TI-RI-TI, TA-I-TI, TA-A-A-A</p> <p> abil</p> <p>ning teadvustatakse neid laulmisel.</p> <p>Noodipikkuste silpnimetused kinnistatakse noodivältustega (TA = veerandnoot jne). Selgitatakse taktimõõdu kahe numbri tähendust. Tutvutakse 4-osalise taktimõõdu (C) ja eeltaktiga.</p> <p>Relatiivsed astmed ja astmemudelid. Mudellaulud. Kinnistatakse ja korratakse tuttavaid astmeid koos käemärkidega. Seostatakse JO- ja RA-astmerida duur- ja moll-helilaadi ja kolmkõladega. Eristatakse helilaade</p>	
--	---	---	--

		<p>kõlaliselt (duur ja moll). Kinnistatakse astmemudeleid mudellaulude abil. Absoluutsed helikõrgused. Tutvutakse noodinimetustega (c-d-e jne). Paigutatakse noodid noodijoonestikule viiulivõtme abil. Õpitakse lihtsamaid laule tähtnimetustega.</p> <p>Noodist laulmine. Loetakse ladusalt noodist laulusõnu ning järgitakse rütmi ja meloodia liikumist. Lauldakse noodist uusi laule astme- ja tähtnimetustega. Laulmisel arvestatakse õpitud noodimärkidega. Vorm. Teadvustatakse õpitavate laulude vormi läbi õpitud mõistete. Lauldakse kaanoneid. Tutvutakse 1-, 2- ja 3-osalise lihtvormiga. Mõisted: korratakse ja kinnistatakse I kooliastmes õpitud mõisteid. Uued mõisted: eeltakt, dünaamika, mezzopiano, mezzoforte, 4-osaline taktimõõt, noodivältused (kaheksandiknoot, kaheksandikpaus, tervenoot, tervepaus jne), duur- ja moll helilaad ja kolmkõlad, viiulivõti, tähtnimetused, 1-, 2-, 3-osaline vorm.</p>	
Pillimäng	<p>Õpilane:</p> <p>1) jätkab I kooliastmes omandatud pillimänguoskuste arendamisega ning mängib keha-, rütmi- ja plaatpille (valdavalt kaasmängudes);</p>	<p>Musitseerimisel kasutatakse teadlikult uusi rütme ja rütmifiguure</p> <p> lisaks</p> <p>õpitudele.</p>	<p>Meetrumi tunnetamine ja hoidmine pillimängus.</p> <p>Rütmi improviseerimine kehapillil ja rütmipillidel.</p> <p>Rütmi ja meloodia esitamine või improviseerimine plaatpillidel.</p>

	<p>2) musitseerib plokkflöödil ja/või väikekandelil või muul meloodiapillil, kasutades õpitud mänguvõtteid; rakendab pillimängus digivõimalusi;</p> <p>3) seostab absoluutseid helikõrgusi noodipildis klaviatuuri ja/või õpitava muusikainstrumendiga;</p> <p>4) rakendab muusikalist kirjaoskust musitseerides üksi ja erinevates pillikoosseisudes.</p>	<p>Keha-, rütmi- ja plaatpille mängitakse nii orkestris, ansambelis kui ka üksi, mille käigus kuulatakse ja kuulatakse nii enda kui ka teiste pillimängu.</p> <p>Noodist mängimisel rakendatakse absoluutset noodisüsteemi.</p> <p>Väikekandle või plokkflöödi mängimisel kasutatakse õpitud mänguvõtteid ning seostatakse neid absoluutse noodisüsteemiga.</p> <p>Kehapill. Rakendatakse kehapilli ostinates, kaas-, eel- ja/või vahemängudes, kasutades õpitud rütme.</p> <p>Rütmipillid. Mängitakse oma koolis olevatel rütmipillidel, kasutades rütmipillide õigeid mänguvõtteid. Rakendatakse rütmipille ostinato'des, kaas-, eel- ja/või vahemängudes, kasutades õpitud rütme.</p> <p>Plaatpillid. Mängitakse oma koolis olevate plaatpillidel, kasutades õigeid mänguvõtteid. Rakendatakse plaatpille ostinato'des, kaas-, eel- ja/või vahemängudes, kasutades õpitud rütme. Esitatakse plaatpillidel meloodiaid toetudes absoluutsele noodisüsteemile.</p>	<p>Keha-, rütmi- ja plaatpillidel lihtsamate ostinato'de, kaas-, eel- ja/või vahemängude mängimine. Kaanonite esitamine.</p> <p>Musitseerimine väikekandelil või plokkflöödil, kasutades õpitud mänguvõtteid.</p> <p>Lihtsamate meloodiate esitamine klahvpillidel või erinevatel digitaalsetel rakendustel.</p>
--	--	--	--

		<p>Väikekannel, plokkflööt. Mängitakse väikekandlel või plokkflöödil, kasutades õpitud mänguvõtteid.</p> <p>Klaviatuur. Seostatakse absoluutseid helikõrgusi (tähtnimetusi) kindlate asukohtadega klaviatuuril ja mängitakse lihtsamaid meloodiaid klaviatuuril (klaveril, süntesaatoril, erinevatel digitaalsetel rakendustel jne).</p> <p>Korratakse ja kinnistatakse I kooliastmes õpitud mõisteid. Uued mõisted: eeltakt, dünaamika, mezzopiano, mezzoforte, 4-osaline taktimõõt, noodivältused (kaheksandiknoot, kaheksandikpaus, tervenoot, tervepaus jne), duur- ja moll helilaad ja kolmkõlad, viulivõti, tähtnimetused, 1-, 2-, 3-osaline vorm, klaviatuur.</p>	
Muusikaline liikumine	<p>Õpilane:</p> <p>1) tunnetab, analüüsib ja väljendab liikumise kaudu muusika väljendusvahendeid (meloodia, dünaamika, tempo, muusikavorm) üksi ja/või rühmas;</p> <p>2) väljendab liikumise kaudu eesti rahvamuusikale iseloomulikke karaktereid ning lihtsamaid tantse;</p> <p>3) rakendab liikumises muusikateadmisi.</p>	<p>Liikumistegevusi viiakse läbi nii üheskoos, gruppides kui ka üksi, mille käigus liigutakse ja tunnetatakse nii enda kui ka teiste kohalolekut ruumis. Muusika väljendusvahendite tunnetamine liikumise kaudu. Tutvutakse liikumise kaudu uute rütmide ja rütmifiguuridega ja pausidega (TI, kaheksandikpaus, TI-TI-RI, TI-RI-TI, TA-I-TI, tervenoot, tervepaus).</p>	<p>Muusika väljendusvahendite tunnetamine liikumise kaudu. Muusika sisu ja karakteri väljendamine liikumise kaudu üksi või rühmas. Erinevate liikumisimprovisatsioonide loomine. Õpetajaga ühise liikumiskompositsiooni loomine, milles väljendatakse muusikapala ülesehitust (vormi). Eesti laulu- ja ringmängude mängimine.</p>

		 <p>Tunnetatakse muusika erinevaid temposid ja väljendatakse dünaamika ja helikõrguste muutusi liikumise kaudu. Kujundatakse ühiselt liikumiskompositsioone, väljendamaks muusikapala vormi (1-, 2-, 3-osaline lihtvorm).</p> <p>Eesti laulu- ja ringmängud ning rahvatantsud. Mängitakse ühiselt erinevaid eesti laulu- ja ringmänge, tutvudes laulumängu sisu ja pärimusliku traditsiooniga.</p> <p>Väljendatakse mängudes esinevate tegelaste karaktereid. Ühistegevuses liigutakse paaris, ühiselt sõõris (ringjoonel), vooris ja viirus.</p> <p>Tantsitakse valssi ja polkat, kasutades põhisamme.</p> <p>Korratakse ja kinnistatakse I kooliastmes õpitud mõisteid. Uued mõisted: eeltakt, dünaamika, mezzopiano, mezzoforte, 4-osaline taktimõõt, noodivältused (kaheksandiknoot, kaheksandikpaus, tervenoot, tervepaus jne), duur- ja moll helilaad ja kolmkõlad, tähtnimetused, 1-, 2-, 3-osaline vorm, klaviatuur.</p>	
Muusikaline omalooming	Õpilane: 1) julgeb loomeideedega katsetada;	Omaloomingut luuakse ja esitatakse üksi, ansambelis ja/või kõik koos. Katsetatakse julgelt loomeideedega,	Meloodia ja rütmi improviseerimine.

	<p>2) loob rütmilis-meloodilisi improvisatsioone, kaasmänge või ostinato'sid keha-, rütmi- ja plaatpillidel ning digivahenditel; esitleb neid üksi või rühmas;</p> <p>3) improviseerib astmemudelitele tuginedes;</p> <p>4) loob muusikale lihtsaid tekste (regivärsse, laulusõnu jne);</p> <p>5) loob muusikateadmisi ja -oskusi rakendades üksi ja/või rühmas lihtsa instrumentaalpala, esitab seda.</p>	<p>kasutades muusikalisi osaoskusi (laulmine, pillimäng, muusikaline liikumine) nii eraldi kui ka omavahel lõimitult. Luuakse rütmilis-meloodilisi improvisatsioone. Omaloomingu meloodia noodistamisel rakendatakse relatiivset ja/või absoluutset noodisüsteemi.</p> <p>Laulmine. Luuakse lihtsamaid tekste ja esitatakse neid musitseerides, rakendades õpitud muusikalise kirjaoskuse teadmisi.</p> <p>Pillimäng. Luuakse rütmilis-meloodilisi improvisatsioone, kaasmänge ja ostinato'sid ning esitatakse neid üksi või rühmas. Omaloomingut luues rakendatakse õpitud muusikalise kirjaoskuse teadmisi. Väikekandel ja/või plokkflöödil esitatakse omaloomingut, kasutades õpitud mänguvõtteid.</p> <p>Liikumine. Väljendatakse muusikapala karakterit improviseeritud liikumise kaudu. Luuakse rütmimängudele uusi liigutusi.</p> <p>Digivahendid. Tutvutakse erinevate digitaalsete rakendustega, rikastamaks omaloomingut. Korraldatakse ja kinnistatakse I kooliastmes õpitud mõisteid. Uued mõisted: eeltakt,</p>	<p>Lihtsate rütmilis-meloodiliste kaasmängude loomine keha-, rütmi- ja/või plaatpillidel.</p> <p>Rütmikaanonite loomine ja esitamine. Meloodia noodistamine, kasutades relatiivset ja/või absoluutset noodisüsteemi. Omaloomingu esitamine meloodiapillil.</p> <p>Lihtsamate tekstide loomine ja nende ilmekas esitamine.</p> <p>Muusika meeleolu väljendamine loovliikumise kaudu.</p> <p>Omaloomingu rikastamine, kasutades digitaalseid rakendusi.</p> <p>Väikekandel või plokkflöödil omaloomingu esitamine.</p> <p>Kunstitöodes kuulatud muusika või laulu meeleolu ja/või karakteri väljendamine.</p>
--	--	--	---

		dünaamika, mezzopiano, mezzoforte, 4- osaline taktimõõt, noodivältused (kaheksandiknoot, kaheksandikpaus, tervenoot, tervepaus jne), duur- ja moll helilaad ja kolmkõlad, tähtnimetused, 1-, 2-, 3-osaline vorm, klaviatuur.	
Muusika kuulamine	<p>Õpilane:</p> <p>1) kirjeldab ja analüüsib kuulatud muusikat, kasutades õpitud muusika oskussõnavara;</p> <p>2) tunneb ja eristab eesti rahvapille;</p> <p>3) otsib infot ning uurib kuulatud heliteoste autorite kohta teavet;</p> <p>4) kuulab ning võrdleb hääle- ja kooriliike; oskab nimetada oma koolis ja/või kodukohas tegutsevaid koore ja nende dirigente;</p> <p>5) eristab kuuldeliselt pillirühmi (klahvpillid, keelpillid, puhkpillid, löökpillid);</p> <p>6) analüüsib külastatud ja/või virtuaalseid kontserte ning muusikalavastusi suuliselt või kirjalikult; jagab kogemusi kaaslastega.</p>	<p>Kirjeldatakse kogetud muusikaelamusi ning avaldatakse nende kohta arvamust eakohaselt suuliselt või muul looval viisil.</p> <p>Autorid. Tutvutakse laulu või muusikapala autoritega. Otsitakse õpetaja suunamisel erinevatest infoallikatest autorite kohta teadmisi ning jagatakse neid klassikaaslastega. Tutvutakse valikuliselt erinevate heliloojatega, näiteks eesti ja õpitava repertuaariga seotud heliloojatega.</p> <p>Eesti rahvamuusika. Kuulatakse eesti rahvamuusikat ja kirjeldatakse ning iseloomustatakse kuuldu. Eristatakse kõla ja välimuse järgi eesti rahvapille (hiiu kannel, kannel, lõõtspill, torupill, sarved, vile, parmupill jt) ning kirjeldatakse neid.</p> <p>Vokaal- ja instrumentaalmuusika. Eristatakse kuuldeliselt vokaal- ja instrumentaalmuusikat ja esituskoosseise. Kuulatakse ja</p>	<p>Muusikapala või laulu meeleolu ja/või karakteri kirjeldamine.</p> <p>Muusikapala karakteri väljendamine kunstiteose kaudu.</p> <p>Valikuliselt erinevate heliloojate, näiteks eesti ja õpitava repertuaariga seotud heliloojate teoste kuulamine.</p> <p>Lihtsamate kuulamistestide läbiviimine (näiteks pilli-, häälerühmade ja rahvapillide eristamine, heliloojate loomingu seostamine autoriga jne).</p> <p>Võimalusel kontserdi külastamine (kontserdimaja, koolikontserdid jne).</p> <p>Esitlused/plakatid pillide, hääleliikide või autorite kohta.</p>

		<p>võrreldakse hääle- ja kooriliike. Kuulatakse erinevaid pillirühmi (klahvpillid, keelpillid, puhkpillid, löökpillid) ja eristatakse pillirühmi kõla ja välimuse järgi.</p> <p>Kontsert. Korratakse kontserdikülastaja hea käitumise tavasid. Kirjeldatakse külastatud ja/või virtuaalseid kontserte ning muusikalavastusi suuliselt või kirjalikult. Tutvutakse Eesti ooperiteatritega (Rahvusoper Estonia ja teater Vanemuine).</p> <p>Muusika väljendusvahendid. Kirjeldatakse kogetud muusikaelamust eakohaselt, kasutades õpitud oskussõnavara.</p> <p>Korratakse ja kinnistatakse I kooliastmes õpitud mõisteid. Uued mõisted: eeltakt, dünaamika, mezzopiano, mezzoforte, noodivältused (kaheksandiknoot, kaheksandikpaus, tervenoot, tervepaus jne), duur- ja moll helilaad ja kolmkõlad, tähtnimetused, 1-, 2-, 3-osaline vorm, klaviatuur, rahvapillid, klahvpillid, keelpillid, puhkpillid, löökpillid, lastehääled, naishääled, meeshääled, mudilaskoor, poistekoor, lastekoor, naiskoor, meeskoor, segakoor, ühendkoor.</p>	
--	--	---	--

5. klass

<i>Osaoskus</i>	<i>Õpitulemus</i>	<i>Õppesisu ja -tegevus</i>	<i>Praktilised tööd</i>
Laulmine	<p>Õpilane:</p> <p>1) laulab endale sobivas tessituuris ja hääle isikupära arvestades võimalikult puhta intonatsiooniga; laulab loomuliku kehahoiu, hingamise ja selge diktsiooniga ning väljendusrikkalt;</p> <p>2) laulab eesti vanemat ja uuemat rahvalaulu, ühe- ja kahehäälseid laule, kaanoneid ning teiste rahvaste laule;</p> <p>3) väärtustab ühislaulmist, laulab peast II kooliastme ühislaulu: Eesti Vabariigi hümn „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ (F. Pacius / J. V. Janssen), „Eesti lipp“ (E. Võrk / M. Lipp), „Meil aiaäärne tänavas“ (eesti rahvalaul / L. Koidula), „Võhma Kooli laul“ (M. Reimand)</p> <p>4) osaleb laulupeotraditsiooni edasikandmisel koorilaulja või kuulajana ning analüüsib kogetut suuliselt ja kirjalikult;</p> <p>5) rakendab lauldes muusikalist kirjaoskust. Kasutab laulu õppides relatiivseid astmeid, sidudes neid absoluutse noodisüsteemiga.</p>	<p>Korratakse ja kinnistatakse 4. klassis omandatud oskusi ja teadmisi.</p> <p>Repertuaar. Lauldakse eesti vanemat ja uuemat rahvalaulu, eristades neid üksteisest. Jätkatakse ühe- ja kahehääsete laulude, kaanonite ning teiste rahvaste laulude laulmist.</p> <p>Õpitakse laulma peast II kooliastme ühislaulu: Eesti hümn, „Eesti lipp“.</p> <p>Repertuaari valikul arvestatakse eesti rahvakalendri tähtpäevadega (mardipäev, kadripäev, jõulud, vastlad, kevadpühad) ja riiklike tähtpäevadega (isadepäev, Eesti vabariigi aastapäev, emadepäev jt). Tutvustatakse laulu autoreid.</p> <p>Laulmine ja laulutehnika. Lauldakse a cappella ja saatega nii kooris, ansambelis kui ka üksi, mille käigus kuulatakse ja kuulatakse nii ennast kui ka teisi. Tutvustatakse laulupeo traditsiooni, kaasatakse õpilasi koolikoori. Lauldakse loomuliku kehahoiu ja hingamisega, vaba tooni ja selge diktsiooniga. Järgitakse meloodia õiget intoneerimist, arvestades hääle isikupära ja sobiva tessituuriga.</p> <p>Interpretatsioon. Väljendatakse lauldes muusika sisu ja meeleolu, kasutades</p>	<p>Erinevad hääleharjutused ja häälemängud.</p> <p>Eakohaste ühislaulude, eesti- ja teiste rahvaste laulude laulmine.</p> <p>Laulmine ja improviseerimine õpitud astmemudelitel.</p> <p>Kaanonite laulmine.</p> <p>Helistike laulmine tähtnimetustega.</p> <p>4. klassi ühislaulude kordamine.</p> <p>Osalemine koolikoori tegevuses.</p>

		<p>erinevat dünaamikat (piano, mezzopiano, mezzoforte, forte, crescendo, diminuendo) ja tempot (kiire, aeglane). Tutvustatakse erinevaid itaaliakeelseid tempotermineid, näiteks ritenuto, accelerando, largo, andante, moderato, allegro jne.</p> <p>Muusikaline kirjaoskus. Täiendatakse juba õpitud laulu õppimist toetavat muusikateooriat. Kinnistatakse õpitud rütme, rütmifiguure ja pause.</p> <p>Noodipikkuste silpnimetused kinnistatakse noodivältustega (TA-veerandnoot jne).</p> <p>Kinnistatakse taktimõõdu kahe numbri tähendust.</p> <p>Relatiivsed astmed ja astmemudelid. Kinnistatakse ja korratakse tuttavaid astmeid koos käemärkidega.</p> <p>Eristatakse helilaade kõlaliselt (duur ja moll). Seostatakse duur- ja moll-helilaadi helistikega (paralleelhelistikud C-a, G-e, F-d).</p> <p>Absoluutsed helikõrgused. Kinnistatakse tähtnimetusi (c-d-e jne).</p> <p>Paigutatakse noodid noodijoonestikule viiulivõtme abil. Tutvustatakse erinevaid alteratsioonimärke: diees, bemoll, bekarr .</p> <p style="text-align: center;"># b ♭</p> <p>Õpitakse lihtsamaid laule tähtnimetustega.</p>	
--	--	--	--

		<p>Noodist laulmine. Lauldes järgitakse rütmi ja meloodia liikumist. Lauldakse noodist uusi laule astme- ja tähtnimetustega (helistike määramine). Laulmisel arvestatakse õpitud noodimärkidega.</p> <p>Vorm. Teadvustatakse õpitavate laulude vorm ja kinnistatakse 1-, 2- ja 3-osalise lihtvormi. Jätkatakse kaanonite laulmist. Tutvutakse skertso žanriga.</p> <p>Korratakse ja kinnistatakse varem õpitud mõisteid. Uued mõisted: tempo, metronoom, meloodia, helistik, toonika, paralleelhelistik, diees, bemoll, bekarr, folkloor, vanem rahvalaul ehk regilaul, uuem rahvalaul, regivärss, algriim, lõppriim, regilaulu liigid, muusikal.</p>	
Pillimäng	<p>Õpilane:</p> <p>1) süvendab varasemalt omandatud pillimänguoskusi ning mängib keha-, rütmi- ja plaatpille (valdavalt kaasmängudes);</p> <p>2) musitseerib muusikateadmisi ja -oskusi kasutades plokkflöödil ja/või väikekandelil või muul meloodiapillil, kasutades õpitud mänguvõtteid; rakendab pillimängus digivõimalusi;</p>	<p>Musitseerimisel kasutatakse teadlikult õpitud rütme, rütmifiguure ja pause.</p> <p>Keha-, rütmi- ja plaatpille mängitakse nii orkestris, ansambelis kui ka üksi, mille käigus kuulatakse ja kuulatakse nii enda kui ka teiste pillimängu.</p> <p>Noodist mängimisel toetutakse absoluutsele noodisüsteemile.</p> <p>Väikekandle või plokkflöödi mängimisel kasutatakse õpitud mänguvõtteid ning seostatakse neid absoluutse noodisüsteemiga.</p>	<p>Rütmi improviseerimine kehapillil ja rütmipillidel.</p> <p>Rütmi ja meloodia esitamine või improviseerimine plaatpillidel.</p> <p>Keha-, rütmi- ja plaatpillidel ostinato'de, kaas-, eel- ja/või vahemängude mängimine.</p> <p>Kaanonite esitamine.</p> <p>Musitseerimine väikekandelil või plokkflöödil, kasutades õpitud mänguvõtteid.</p> <p>Lihtsamate meloodiate esitamine klahvpillidel või erinevatel digitaalsetel rakendustel.</p>

	<p>3) seostab absoluutseid helikõrgusi noodipildis klaviatuuri ja/või õpitava muusikainstrumendiga;</p> <p>4) rakendab muusikalist kirjaoskust musitseerides üksi ja erinevates pillikoosseisudes.</p>	<p>Kehapill. Rakendatakse kehapilli ostinato'des, kaas-, eel- ja/või vahemängudes, kasutades õpitud rütme.</p> <p>Rütmipillid. Mängitakse oma koolis olevatel rütmipillidel, kasutades rütmipillide õigeid mänguvõtteid. Rakendatakse rütmipille ostinato'des, kaas-, eel- ja/või vahemängudes, kasutades õpitud rütme.</p> <p>Plaatpillid. Mängitakse oma koolis olevate plaatpillidel, kasutades õigeid mänguvõtteid. Rakendatakse plaatpille ostinato'des, kaas-, eel- ja/või vahemängudes, kasutades õpitud rütme. Esitatakse plaatpillidel meloodiaid toetudes absoluutsele noodisüsteemile.</p> <p>Väikekannel, plokkflööt. Mängitakse väikekandel või plokkflöödil, kasutades õpitud mänguvõtteid.</p> <p>Klaviatuur. Paigutatakse absoluutseid helikõrgusi (tähtnimetusi) klaviatuurile (klaver, erinevad rakendused) ja mängitakse õpitud helistikke ja lihtsamaid meloodiaid klaviatuuril.</p>	
--	--	--	--

		Korratakse ja kinnistatakse varem õpitud mõisteid. Uued mõisted: tempo, metronoom, meloodia, helistik, toonika, paralleelhelistik, diees, bemoll, bekarr, folkloor, vanem rahvalaul ehk regilaul, uuem rahvalaul.	
Muusikaline liikumine	<p>Õpilane:</p> <p>1) tunnetab, analüüsib ja väljendab liikumise kaudu muusika väljendusvahendeid (meloodia, dünaamika, tempo, muusikavorm) üksi ja/või rühmas;</p> <p>2) väljendab liikumise kaudu Eesti rahvamuusikale iseloomulikke karaktereid ning tantsib lihtsamaid tantse;</p> <p>3) rakendab liikumises muusikateadmisi.</p>	<p>Liikumistegevusi viiakse läbi nii üheskoos, gruppides kui ka üksi, mille käigus liigutakse ja tunnetatakse nii enda kui ka teiste kohalolekut ruumis.</p> <p>Muusika väljendusvahendite tunnetamine liikumise kaudu. Kinnistatakse liikumise kaudu õpitud rütme, rütmifiguure ja pause. Tajutakse muusika erinevaid temposid ja väljendatakse dünaamika ja helikõrguste muutusi liikumise kaudu. Kujundatakse ühiselt liikumiskompositsioone, väljendamaks muusikapala vormi (1-, 2-, 3-osaline lihtvorm).</p> <p>Eesti laulu- ja ringmängud ning rahvatantsud. Mängitakse ühiselt erinevaid eesti laulu- ja ringmänge, tutvudes laulumängu sisu ja pärimusliku traditsiooniga. Väljendatakse mängudes esinevate tegelaste karaktereid. Ühistegevuses liigutakse paaris, ühiselt sõõris</p>	<p>Muusika väljendusvahendite tunnetamine liikumise kaudu. Muusika sisu ja karakteri väljendamine liikumise kaudu üksi või rühmas. Erinevate liikumisimprovisatsioonide loomine. Õpetajaga ühise liikumiskompositsiooni loomine, milles väljendatakse muusikapala ülesehitust (vormi). Eesti laulu- ja ringmängude mängimine.</p>

		<p>(ringjoonel), vooris ja viirus. Tantsitakse erinevaid rahvatantse, kasutades nende põhisamme.</p> <p>Korratakse ja kinnistatakse varem õpitud mõisteid. Uued mõisted: tempo, metronoom, meloodia, folkloor, rahvatants, sõõrtantsud, voortantsud, polka, labajalavalss, reinlender.</p>	
Muusikaline omalooming	<p>Õpilane:</p> <p>1) julgeb loomeideedega katsetada;</p> <p>2) loob rütmilis-meloodilisi improvisatsioone, kaasmänge või ostinato'sid keha-, rütmi- ja plaatpillidel ning digivahenditel; esitleb neid üksi või rühmas;</p> <p>3) improviseerib astmemudelitele tuginedes;</p> <p>4) loob muusikale lihtsaid tekste (regivärsse, laulusõnu jne);</p> <p>5) loob muusikateadmisi ja -oskusi rakendades üksi ja/või rühmas lihtsa instrumentaalpala, esitab seda.</p>	<p>Omaloomingut luuakse ja esitatakse üksi, ansamblis ja/või kõik koos. Katsetatakse julgelt loomeideedega, kasutades muusikalisi osaoskusi (laulmine, pillimäng, muusikaline liikumine) nii eraldi kui ka omavahel lõimitult. Luuakse iseseisvalt rütmilis-meloodilisi improvisatsioone. Omaloomingu meloodia noodistamisel rakendatakse absoluutset noodisüsteemi.</p> <p>Laulmine. Luuakse erinevaid muusikast lähtuvaid tekste.</p> <p>Pillimäng. Luuakse rütmilis-meloodilisi improvisatsioone, kaasmänge ja ostinatosid ning esitatakse neid üksi või rühmas. Omaloomingut luues rakendatakse õpitud muusikalise kirjaoskuse teadmisi. Väikekandlel ja/või plokkflöödil esitatakse omaloomingut, kasutades õpitud mänguvõtteid.</p>	<p>Meloodia ja rütmi improviseerimine. Lihtsate rütmilis-meloodiliste kaasmängude loomine keha-, rütmi- ja/või plaatpillidel. Rütmikaanonite loomine ja esitamine. Meloodia noodistamine, kasutades relatiivset ja/või absoluutset noodisüsteemi. Omaloomingu esitamine meloodiapillil. Lihtsamate tekstide loomine ja nende ilmikas esitamine. Muusika meeleolu väljendamine loovliikumise kaudu. Omaloomingu rikastamine, kasutades digitaalseid rakendusi. Väikekandlel või plokkflöödil omaloomingu esitamine. Kunstitöodes kuulatud muusika või laulu meeleolu ja/või karakteri väljendamine.</p>

		<p>Liikumine. Väljendatakse muusikapala karakterit improviseeritud liikumise kaudu. Luuakse rütmimängudele uusi liigutusi.</p> <p>Digivahendid. Katsetatakse omaloomingus erinevate rakendustega.</p> <p>Korratakse ja kinnistatakse varem õpitud mõisteid. Uued mõisted: tempo, metronoom, meloodia, helistik, toonika, paralleelhelistik, diees, bemoll, bekarr, folkloor, vanem rahvalaul ehk regilaul, uuem rahvalaul, regivärss, algriim, lõppriim, regilaulu liigid.</p>	
Muusika kuulamine	<p>Õpilane:</p> <p>1) kirjeldab ja analüüsib kuulatud muusikat muusika oskussõnavara ja kirjaoskust kasutades;</p> <p>2) tunneb eesti rahvamuusikat: rahvalaulu liike, rahvapille ja -tantse, teab oma kodukoha ja Eesti rahvamuusika sündmusi;</p> <p>3) otsib infot ning uurib kuulatud heliteoste autorite kohta teavet ning tutvustab seda kaaslastele;</p> <p>4) kuulab ning võrdleb hääle- ja kooriliike; tunneb kodukoha koore ja dirigente ning tuntumaid Eesti koore;</p>	<p>Kirjeldatakse kogetud muusikaelamusi ning avaldatakse nende kohta arvamust eakohaselt suuliselt või muul looval viisil.</p> <p>Autorid. Tutvutakse laulu või muusikapala autoritega. Otsitakse õpetaja suunamisel erinevatest infoallikatest autorite kohta teadmisi ning jagatakse neid klassikaaslastega. Tutvutakse valikuliselt erinevate heliloojatega, näiteks eesti ja õpitava repertuaariga seotud heliloojatega.</p> <p>Eesti rahvamuusika. Kuulatakse eesti rahvamuusikat ja kirjeldatakse ning iseloomustatakse kuuldu. Eristatakse kõla ja välimuse järgi eesti rahvapille</p>	<p>Muusikapala või laulu meeleolu ja/või karakteri kirjeldamine.</p> <p>Muusikapala karakteri väljendamine kunstiteose kaudu.</p> <p>Valikuliselt erinevate heliloojate, näiteks eesti ja õpitava repertuaariga seotud heliloojate teoste kuulamine.</p> <p>Lihtsamate kuulamistestide läbiviimine (näiteks pilli-, häälerühmade ja rahvapillide eristamine, heliloojate loomingu seostamine autoriga jne).</p> <p>Võimalusel kontserdi külastamine (kontserdimaja, koolikontserdid jne).</p> <p>Esitlused/plakatid pillide, hääleliikide või autorite kohta.</p>

	<p>5) eristab kuuldeliselt erinevaid orkestriliike ja nende pillirühmi (klahvpillid, keelpillid, puhkpillid, löökpillid);</p> <p>6) analüüsib kuulatud ja/või virtuaalseid kontserte ning muusikalavastusi suuliselt ja kirjalikult, annab kuuldule ja nähtule hinnangu ning jagab kogemusi kaaslastega;</p> <p>7) rakendab muusikat kuulates muusikalist kirjaoskust.</p>	<p>(hiu kannel, kannel, löötspill, torupill, sarved, viled, parmupill jt) ning kirjeldatakse neid. Tutvutakse rahvalaulu liikidega ja erinevate rahvatantsudega. Kuulatakse erinevaid pärimusmuusika töötusi.</p> <p>Vokaal- ja instrumentaalmuusika. Eristatakse kuuldeliselt vokaal- ja instrumentaalmuusikat ning erinevaid esituskoosseise. Kuulatakse ja võrreldakse hääle- ja kooriliike. Tutvustatakse kodukohta ja Eesti erinevaid koore ja dirigente. Tutvustatakse erinevaid orkestriliike ja nende pillirühmi.</p> <p>Kontsert. Korratakse kontserdikülastaja hea käitumise tavasid. Kirjeldatakse kuulatud ja/või virtuaalseid kontserte ning muusikalavastusi suuliselt või kirjalikult.</p> <p>Muusika väljendusvahendid. Kirjeldatakse kogetud muusikaelamust eakohaselt, kasutades õpitud oskussõnavara. Korratakse ja kinnistatakse varem õpitud mõisteid. Uued mõisted: muusika väljendusvahendid, tempo, meloodia, rütm, tämber, metronoom, kulminatsioon, laulupidu, dirigent, kooriliigid, orkestriliigid, folkloor,</p>	
--	--	---	--

		vanem rahvalaul ehk regilaul, uuem rahvalaul, regivärss, algriim, lõppriim, regilaulu liigid.	
--	--	---	--

<i>Osaoskus/ õppeteemad</i>	<i>Õpitulemus</i>	<i>Õppesisu ja -tegevus</i>	<i>Praktilised tööd</i>
Laulmine	<p>Õpilane:</p> <p>1) laulab hääle isikupära arvestades võimalikult puhta intonatsiooniga, loomuliku kehahoiu, hingamise ja selge diktsiooniga ning väljendusrikkalt;</p> <p>2) laulab eesti vanemat ja uuemat rahvalaulu, ühe- ja kahehääelseid laule, kaanoneid ning teiste rahvaste laule;</p> <p>3) väärtustab ühislaulmist, laulab peast II kooliastme ühislaulu: Eesti Vabariigi hümn „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ (F. Pacius / J. V. Jannsen), „Kui Kungla rahvas“ (K. A. Hermann / Fr, Kuhlbars), „Majakene mere ääres“ (Ü. Vinter / E. Vetemaa) „Võhma Kooli laul“ (M. Reimand)</p> <p>5) osaleb laulupeotraditsiooni edasikandmisel koorilaulja või kuulajana ning analüüsib kogetut suuliselt ja kirjalikult;</p> <p>6) rakendab lauldes muusikalist kirjaoskust, kasutab laulu õppides relatiivseid astmeid.</p>	<p>Korratakse ja kinnistatakse 5. klassis omandatud oskusi ja teadmisi.</p> <p>Repertuaar. Lauldakse eesti vanemat ja uuemat rahvalaulu, ühe- ja kahehääelseid laule, kaanoneid ning teiste rahvaste laule. Väärtustatakse ühislaulmist, lauldakse peast II kooliastme ühislaulu: Eesti hümn, „Kui Kungla rahvas“, „Majakene mere ääres“.</p> <p>Repertuaari valikul arvestatakse ka eesti rahvakalendri ja riiklike tähtpäevadega. Tutvustatakse laulu autoreid.</p> <p>Laulmine ja laulutehnika. Lauldakse hääle isikupära arvestades võimalikult puhta intonatsiooniga, loomuliku kehahoiu, hingamise ja selge diktsiooniga ning väljendusrikkalt a cappella ja saatega nii kooris, ansamblis kui ka üksi. Osaletakse laulupeotraditsiooni edasikandmisel koorilaulja või kuulajana ning analüüsitakse kogetut suuliselt ja kirjalikult.</p>	<p>Loomuliku kehahoiu ja laulmisele omaste hingamis põhimõtete kinnistamine.</p> <p>Eakohaste ühislaulude, eesti- ja teiste rahvaste laulude laulmine. Laulmine ja improviseerimine õpitud astmemudelitel. Kaanonite laulmine. Helistike laulmine tähtnimetustega. 4. ja 5. klassi ühislaulude kordamine. Osalemine koolikoori tegevuses.</p>

		<p>Interpretatsioon. Väljendatakse lauldes muusika sisu ja meeleolu, kasutades erinevat dünaamikat ja tempot. Kinnistatakse erinevaid itaaliakeelseid tempotermineid.</p> <p>Muusikaline kirjaoskus. Rakendatakse lauldes muusikalist kirjaoskust, kasutatakse laulu õppides relatiivseid astmeid ja absoluutseid helikõrgusi. Noodist lauldes järgitakse rütmi ja meloodia liikumist ning arvestatakse õpitud noodikirja märkidega. Kinnistatakse õpitud helistikke (C-a, G-e, F-d), seostades neid duur- ja moll-helilaadiga. Selgitatakse õpitavate laulude vormi.</p>	
Pillimäng	<p>Õpilane:</p> <p>1) süvendab I ja II kooliastmes omandatud pillimänguoskusi ning mängib keha-, rütmi- ja plaatpille (valdavalt kaasmängudes);</p> <p>2) musitseerib muusikateadmisi ja -oskusi kasutades plokkflöödil ja/või väikekandelil või muul meloodiapillil; rakendab pillimängus digivõimalusi;</p> <p>3) seostab absoluutseid helikõrgusi noodipildis klaviatuuri ja/või õpitava muusikainstrumendiga;</p>	<p>Musitseerimisel kasutatakse õpitud rütme, rütmifiguure ja pause. Noodist mängimisel kinnistatakse absoluutset noodisüsteemi.</p> <p>Keha-, rütmi- ja plaatpille mängitakse nii orkestris, ansambelis kui ka üksi, mille käigus kuulatakse ja kuulatakse nii enda kui ka teiste pillimängu.</p> <p>Väikekandle või plokkflöödi mängimisel kasutatakse õpitud mänguvõtteid ning seostatakse neid absoluutse noodisüsteemiga ja helistikega.</p>	<p>Rütmi improviseerimine kehapillil ja rütmipillidel.</p> <p>Rütmi ja meloodia esitamine või improviseerimine plaatpillidel.</p> <p>Keha-, rütmi- ja plaatpillidel ostinato'de, kaas-, eel- ja/või vahemängude mängimine.</p> <p>Kaanonite esitamine.</p> <p>Musitseerimine väikekandelil või plokkflöödil, kasutades õpitud mänguvõtteid.</p> <p>Lihtsamate meloodiate esitamine klahvpillidel või erinevatel digitaalsetel rakendustel.</p>

	<p>4) rakendab muusikalist kirjaoskust musitseerides üksi ja erinevates pillikoosseisudes.</p>	<p>Kehapill. Rakendatakse kehapilli ostinato'des, kaas-, eel- ja/või vahemängudes, kasutades õpitud rütme.</p> <p>Rütmipillid. Mängitakse oma koolis olevatel rütmipillidel, kasutades pillide õigeid mänguvõtteid. Rakendatakse rütmipille ostinato'des, kaas-, eel- ja/või vahemängudes, kasutades õpitud rütme.</p> <p>Plaatpillid. Mängitakse oma koolis olevatel plaatpillidel, kasutades õigeid mänguvõtteid. Rakendatakse plaatpille ostinato'des, kaas-, eel- ja/või vahemängudes, kasutades õpitud rütme. Esitatakse plaatpillidel meloodiaid, kinnistades absoluutset noodisüsteemi.</p> <p>Väikekannel, plokkflööt. Mängitakse väikekandlel või plokkflöödil, kasutades õpitud mänguvõtteid.</p> <p>Klaviatuur. Paigutatakse absoluutsed helikõrgused (tähtnimetused) klaviatuurile (klaver, erinevad rakendused) ja</p>	
--	--	---	--

		mängitakse õpitud helistikke ja lihtsamaid meloodiaid klaviatuuril.	
Muusikaline liikumine	<p>Õpilane:</p> <p>1) tunnetab, analüüsib ja väljendab liikumise kaudu muusika väljendusvahendeid (meloodia, dünaamika, tempo, muusikavorm) üksi ja/või rühmas;</p> <p>2) väljendab liikumise kaudu Eesti ja teiste maade rahvamuusikale iseloomulikke karaktereid ning lihtsamaid tantse;</p> <p>3) rakendab liikumises muusikateadmisi.</p>	<p>Liikumistegevusi viiakse läbi nii üheskoos, gruppides kui ka üksi, mille käigus liigutakse ja tunnetatakse nii enda kui ka teiste kohalolekut ruumis.</p> <p>Muusika väljendusvahendite tunnetamine liikumise kaudu. Kinnistatakse liikumise kaudu õpitud rütme, rütmifiguure ja pause. Tajutakse muusika erinevaid temposid ja väljendatakse dünaamika ja helikõrguste muutusi liikumise kaudu. Kujundatakse ühiselt liikumiskompositsioone, väljendamaks muusikapala vormi.</p> <p>Eesti laulu- ja ringmängud ning rahvatantsud. Teiste maade rahvatantsud. Mängitakse ühiselt erinevaid eesti laulu- ja ringmänge, tutvudes laulumängu sisu ja pärimusliku traditsiooniga. Tutvutakse valikuliselt erinevate maade rahvatantsudega, kasutades nende põhisamme.</p>	<p>Muusika väljendusvahendite tunnetamine liikumise kaudu. Muusika sisu ja karakteri väljendamine liikumise kaudu üksi või rühmas.</p> <p>Erinevate liikumisimprovisatsioonide loomine.</p> <p>Õpetajaga ühise liikumiskompositsiooni loomine, milles väljendatakse muusikapala ülesehitust (vormi).</p> <p>Eesti laulu- ja ringmängude mängimine.</p> <p>Teiste maade lihtsamate põhisammude või lihtsamate tantsude tantsimine.</p>
Muusikaline omalooming	<p>Õpilane:</p> <p>1) julgeb loomeideedega katsetada; on lahendusi otsides püsiv ja järjekindel;</p>	<p>Omaloomingut luuakse ja esitatakse üksi, ansambelis ja/või kõik koos. Katsetatakse julgelt loomeideedega, kasutades muusikalisi osaoskusi (laulmine,</p>	<p>Meloodia ja rütmi improviseerimine. (Lihtsate) rütmilis-meloodiliste kaasmängude loomine keha-, rütmi- ja/või plaatpillidel.</p>

	<p>2) loob rütmilis-meloodilisi improvisatsioone, kaasmänge või ostinato`sid keha-, rütmi- ja plaatpillidel ning digivahenditel; esitleb neid üksi või rühmas;</p> <p>3) improviseerib astmemudelitele tuginedes;</p> <p>4) loob muusikale lihtsaid tekste (regivärsse, laulusõnu jne);</p> <p>5) loob muusikateadmisi ja -oskusi rakendades üksi ja/või rühmas lihtsa instrumentaalpala, esitab seda.</p>	<p>pillimäng, muusikaline liikumine) nii eraldi kui ka omavahel lõimitult. Luuakse iseseisvalt rütmilis-meloodilisi improvisatsioone. Omaloomingu meloodia noodistamisel rakendatakse õpitud muusikalist kirjaoskust.</p> <p>Laulmine. Luuakse erinevaid muusikast lähtuvaid tekste.</p> <p>Pillimäng. Luuakse rütmilis-meloodilisi improvisatsioone, kaasmänge, ostinato`sid ning muusikapalu, mida esitatakse üksi või rühmas. Omaloomingut luues rakendatakse õpitud muusikalise kirjaoskuse teadmisi. Väikekandlil ja/või plokkflöödil esitatakse omaloomingut, kasutades õpitud mänguvõtteid.</p> <p>Liikumine. Väljendatakse muusikapala karakterit improviseeritud liikumise kaudu.</p> <p>Digivahendid. Katsetatakse omaloomingus erinevate rakendustega.</p>	<p>Rütmikaanonite loomine ja esitamine.</p> <p>Meloodia noodistamine, kasutades relatiivset ja/või absoluutset noodisüsteemi. Omaloomingu esitamine meloodiapillil. (Lihtsamate) tekstide loomine ja nende ilmekas? esitamine.</p> <p>Muusika meeleolu väljendamine loovliikumise kaudu.</p> <p>Digitaalsete rakenduste kasutamine. Väikekandlil või plokkflöödil omaloomingu esitamine.</p> <p>Kunstitöodes kuulatud muusika või laulu meeleolu ja/või karakteri väljendamine.</p>
Muusika kuulamine	Õpilane:	Kirjeldatakse ja analüüsitakse kogetud muusikaelamusi ning avaldatakse nende kohta arvamust eakohaselt suuliselt või kirjalikult	Muusikapala või laulu meeleolu ja/või karakteri kirjeldamine. Muusikapala karakteri väljendamine kunstiteose kaudu.

	<p>1) kirjeldab ja analüüsib kuulatud muusikat muusika oskussõnavara ja kirjaoskust kasutades;</p> <p>2) tunneb ja eristab eesti rahvamuusikat: rahvalaulu liike, rahvapille ja -tantse, teab oma kodukoha ja Eesti rahvamuusika sündmusi;</p> <p>3) otsib infot ning uurib kuulatud heliteoste autorite ja kodukoha loomeinimeste loometegevust ning tutvustab seda kaaslastele;</p> <p>4) kuulab ning võrdleb hääle- ja kooriliike; tunneb kodukoha koore ja dirigente ning tuntumaid Eesti koore;</p> <p>5) eristab kuuldeliselt sümfooniaorkestri pille ja pillirühmi;</p> <p>6) analüüsib kuulatud ja/või virtuaalseid kontserte ning muusikalavastusi suuliselt ja kirjalikult, annab kuuldule ja nähtule hinnangu ning jagab kogemusi kaaslastega;</p> <p>7) rakendab muusikat kuulates muusikalist kirjaoskust.</p>	<p>muusika oskussõnavara kasutades või muul looval viisil.</p> <p>Autorid. Uuritakse valikuliselt (nt eesti heliloojad, õpitava maa helilooja(d)) kuulatud heliteose autori loometegevust, kasutades teabe leidmiseks erinevaid infoallikaid. Tutvustatakse infot kaaslastele. Tutvutakse muusikateose interpreteerimisvõimalustega (töötlus, orkestratsioon, remiks, kaver).</p> <p>Euroopa rahvaste muusika. Tutvutakse valikuliselt Soome, Rootsi, Norra, Läti, Leedu, Poola, Saksamaa, Austria, Suurbritannia, Venemaa muusikatraditsioonidega. Arutelude ja vestluste käigus võrreldakse õpitud rahvaste muusikat eesti rahvamuusikaga, nt leitakse erinevusi ja sarnasusi eesti rahvapillidega (pillirühm, kuju, kõla).</p> <p>Laulupidude traditsioon, teekond läbi aja heliloojate Aleksander Kunileid, Karl August Hermann, Miina Härma, Gustav Ernesaks, Veljo Tormis, Rene Eespere, Alo Mattiisen, Olav Ehala, Rasmus</p>	<p>Valikuliselt erinevate heliloojate, näiteks eesti ja õpitava repertuaariga seotud heliloojate teoste kuulamine, iseloomustamine, võrdlemine nii üksi, paaris kui rühmatööna ja oma arvamuse põhjendamine.</p> <p>Eesti muusika ajatelje loomine, nt kanda ajatelje ühele küljele laulupeo teekond läbi aja ja teisele eesti heliloojate põlvkondlik järjepidevus või koostada kaks erinevat ajatelge (paberil või digitaalselt).</p> <p>Lihtsamate kuulamistestide läbiviimine (näiteks pilli-, häälerühmade ja rahvapillide eristamine, heliloojate loomingu seostamine autoriga jne).</p> <p>Võimalusel kontserdi külastamine (kontserdimaja, koolikontserdid jne).</p> <p>Esitlused/plakatid pillidest, hääleliikidest, autoritest, erinevate maade kultuuridest jne.</p>
--	---	--	---

		<p>Puur, Pärt Uusberg jt loomingu näitel.</p> <p>Eesti heliloojate põlvkondlik järjepidevus heliloojate Rudolf Tobias, Heino Eller, Eduard Tubin, Arvo Pärt, Lepo Sumera, Jaan Rääts, Erkki-Sven Tüür, Tõnu Kõrvits jt loomingu näitel.</p> <p>Kontsert. Kinnistatakse kontserdikülastaja hea käitumise tavaid. Analüüsitakse kuulatud ja/või virtuaalseid kontserte ning muusikalavastusi suuliselt ja kirjalikult, antakse kuuldule ja nähtule hinnang ning jagatakse kogemusi kaaslastega.</p> <p>Muusika väljendusvahendid. Kirjeldatakse ja analüüsitakse kogetud muusikaelamust õpitud oskussõnavara kasutades.</p> <p>Korratakse ja kinnistatakse varem õpitud mõisteid. Uued mõisted: rahvaviisi seade, interpretatsioon, töötlus, orkestratsioon, remiks, kaver, programmiline muusika.</p>	
--	--	--	--

2.4 III kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud

Õpilane:

- 1) huvitub muusikast kui kunstiliigist, väärtustab muusikat ning muusikategevust kultuuri ja igapäevaelu rikastajana;
- 2) teadvustab muusika võimalusi vaimse, füüsilise ja emotsionaalse tasakaalu loomisel;
- 3) osaleb aktiivselt musitseerimises: tegutseb koos teistega, vastutab enda tegevuse eest rühmas (klassis, kooris, ansamblis);
- 4) arendab loomeideid muusikalise eneseväljenduse kaudu: katsetab ideid muusikategevustes, leiab lahendusi esile kerkinud probleemidele, hindab isikupära ja erinevaid lahendusi ning on püsiv ja järjekindel;
- 5) tunnetab ja rakendab liikudes muusika karakterit ja väljendusvahendeid;
- 6) väärtustab kodukoha ja Eesti muusikapärandit ning nüüdismuusikat, on traditsioonide edasikandja laulja ja/või pillimängijana ning osaleb laulupidudel;
- 7) teadvustab muusikat kui kultuuridevahelist suhtluskeelt, väärtustab kultuurilist mitmekesisust;
- 8) tegutseb eetiliselt ja ohutult (sh autoriõigust arvestades) nii reaalses kui ka virtuaalses kultuurikeskkonnades, suhtub kriitiliselt infotehnoloogia ja meedia loodud keskkonnanasse;
- 9) valib endale meelepärase(d) muusikaga tegelemise viisi(d), hindab oma kogemust ja jagab seda kaaslastega;
- 10) teadvustab, et teadlikuma musitseerimise aluseks on muusikaline kirjaoskus, mille hulka kuuluvad helivältused, rütmifiguurid ja pausid:

- kaheksandiktaktimõõt laulurepertuaarist tulenevalt; ühe võtmemärgiga helistikud ja repertuaarist tulenevalt kahe võtmemärgiga helistikud; bassivõti repertuaarist tulenevalt; muusikalised oskussõnad vastavalt valitud teemadele;
- 11) mõistab, kuidas huvi muusika vastu ning muusikaoskused võimaldavad Kujundada sellest elukestva harrastuse või elukutse.

Kooliastme õpitulemused III kooliaste

Musitseerimine: laulmine, pillimäng, muusikaline liikumine, muusikaline omalooming

Laulmine

Õpilane:

- 1) laulab ühe- ja/või mitmehääelseid laule klassitunnis, ansamblis ja/või koolikooris; osaleb laulurepertuaari valimisel ning põhjendab oma valikut;
- 2) laulab eesti vanemat ja uuemat rahvalaulu, kaanoneid ning teiste rahvaste laule;
- 3) väärtustab ja hindab ühislaulmise traditsiooni, laulab peast kooliastme ühislaule: Eesti Vabariigi hümn „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ (F. Pacius / J. V. Jannsen), „Mu isamaa on minu arm“ (G. Ernesaks / L. Koidula), „Jää vabaks, Eesti meri“ (V. Oxford / (V. Oxford), „Eestlane olen ja eestlaseks jään“ (A. Mattiisen / J. Leesment), „Laul Põhjamaast“ (Ü. Vinter / E. Vetemaa), „Saaremaa valss“ (R. Valgre / D. Vaarandi), „Mul meeles veel“ (R. Valgre / K. Kikerpuu), „Oma laulu ei leia ma üles“ (V. Ojakäär / L. Tungal); „Võhma Kooli laul“ (M. Reimand)
- 4) on laulupidude traditsiooni edasikandja koorilaulja ja/või kuulajana, analüüsib kogetut suuliselt ja kirjalikult;
- 5) kasutab muusikalist kirjaoskust ja muusikateadmisi nii üksi kui ka rühmas lauldes, tunneb oma hääleaparaati ja teab, et häält on vaja hoida.

Pillimäng

Õpilane:

- 1) mängib keha-, rütmi- ja plaatpille, plokkflööti ja/või väikekannelt, rakendab digivõimalusi pillimängus;
- 2) musitseerib akustilisel kitarril või ukulelel esmaseid mänguvõtteid kasutades;
- 3) uurib pillide tämbrilisi omadusi, valib ansamblisse sobivad pillid ja põhjendab oma valikut;
- 4) süvendab I ja II kooliastmes omandatud pillimänguoskust, rakendab muusikalist kirjaoskust, musitseerides üksi ja eri pillikoosseisudes.

Muusikaline omalooming

Õpilane:

- 1) loob ning esitab iseseisvalt ja/või rühmas kaasmänge, rütmilis-meloodilisi improvisatsioone, (digi)kompositsioone jm;
- 2) katsetab loomeideedega omaloomingus, sh digitaalset keskkonda kasutades;
- 3) loob erinevaid muusikast lähtuvaid tekste (nt regivärss, laulusõnad jm);
- 4) analüüsib enda ja kaaslaste loomingut, võrdleb loodut ning annab sellele hinnangu;
- 5) rakendab omaloomingus muusikalist kirjaoskust.

Muusikaline liikumine

Õpilane:

- 1) võrdleb eri maade rahvamuusika karakterit ja väljendab seda liikumise kaudu;
- 2) tunneb muusikat kuulates ära erinevad muusikavormid ning väljendab neid loovliikumise või improvisatsiooni kaudu;
- 3) leiab erinevaid muusikalise liikumise viise, valib muusika karakteriga sobiva väljenduse ning põhjendab oma valikuid (nt rock, džäss, hip-hop, rahvaste muusika jm);
- 4) rakendab liikumises muusikateadmisi.

Muusika kuulamine

Õpilane:

- 1) uurib kodukoha ja eesti rahvamuusikat ning selle tänapäevaseid tõlgendusi, leiab sobivaid näiteid ja põhjendab oma arvamust;
- 2) võrdleb ning eristab eesti ja teiste rahvaste muusikat: leiab iseloomulikke tunnuseid, lähtudes muusika väljendusvahenditest;
- 3) võrdleb ja eristab eri muusikastiile, lavamuusika žanre, muusika esituskooresse, hääleliike, leiab oma eelistuse(d) ning argumenteerib valikut;
- 4) analüüsib kuulatud ja/või virtuaalseid kontserte, muusikalavastusi ning õppekäike suuliselt ja kirjalikult, annab kuuldule/nähtule hinnangu ning jagab oma kogemusi kaaslastega;
- 5) uurib kodukoha ja Eesti muusikaelu, oskab nimetada heliloojaid, interpreete, dirigente, ansambleid, orkestreid ning muusika suursündmusi;
- 6) rakendab muusikat kuulates erinevaid digikeskkondi;
- 7) rakendab muusikat kuulates muusikalist kirjaoskust;
- 8) teeb valiku muusikaga tegelemise võimalustest, teab muusikaga seonduvaid elukutseid ning õppimisvõimalusi;
- 9) seostab muusikat enda vaimse, füüsilise ja emotsionaalse heaoluga;
- 10) järgib autorikaitse seadust ning käitub ohutult, otsides ja kasutades muusikateavet virtuaalkeskondades.

7. klass

<i>Osaoskus/ õppeteemad</i>	<i>Õpitulemus</i>	<i>Õppesisu ja -tegevus</i>	<i>Praktilised tööd</i>
Laulmine	<p>Õpilane:</p> <p>1) laulab ühe- ja/või mitmehääelseid laule klassitunnis, ansamblis ja/või koolikooris; osaleb laulurepertuaari valimisel ning põhjendab oma valikut;</p> <p>2) laulab eesti vanemat ja uuemat rahvalaulu, kaanoneid ning teiste rahvaste laule;</p> <p>3) väärtustab ja hindab ühislaulmise traditsiooni, laulab peast kooliastme</p>	<p>Repertuaar. Lauldakse ea- ja teemakohaseid ühe-, kahe- ning paiguti kolmehääelseid laule ja kaanoneid ning eesti ja teiste rahvaste laule. Tutvutakse vaimuliku rahvalauluga. Õpitakse laulma peast kooliastme ühislaulu: Eesti hümn, „Jää vabaks, Eesti meri“, „Mu isamaa on minu arm“, „Mul meeles veel“.</p> <p>Repertuaari valikul arvestatakse ka eesti rahvakalendri ja riiklike tähtpäevadega. Tutvustatakse laulu autoreid.</p>	<p>Ea- ja teemakohaste ühe- ja/või kahehäälsede laulude ja kaanonite ning eesti ja teiste rahvaste laulude laulmine ühiselt, kooris, ansamblis ja/või üksi a cappella ja/või saatel kasutades muusikalist kirjaoskust.</p> <p>II kooliastme ühislaulude kordamine.</p> <p>Osalemine koolikoori tegevuses.</p>

	<p>ühislaule: Eesti Vabariigi hümn „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ (F. Pacius / J. V. Jannsen), „Jää vabaks, Eesti meri“ (V. Oxford / (V. Oxford), „Mu isamaa on minu arm“ (G. Ernesaks / L. Koidula), „Mul meeles veel“ (R. Valgre / K. Kikerpuu); „Võhma Kooli laul“ (M. Reimand)</p> <p>4) on laulupidude traditsiooni edasikandja koorilaulja ja/või kuulajana, analüüsib kogetut suuliselt ja kirjalikult;</p> <p>5) kasutab muusikalist kirjaoskust ja muusikateadmisi nii üksi kui ka rühmas lauldes, tunneb oma hääleparaati ja teab, et häält on vaja hoida.</p>	<p>Laulmine ja laulutehnika. Lauldakse a cappella ja saatega nii kooris, ansamblis kui ka üksi, mille käigus kuulatakse ja kuulatakse nii ennast kui ka teisi. Tutvustatakse laulupeo traditsiooni, kaasatakse õpilasi koolikoori. Lauldakse oma hääle omapära arvestades loomuliku kehahoiu, hingamise, selge diktsiooni, puhta intonatsiooniga ja väljendusrikkalt ning arvestatakse esitatava muusikapala stiili, järgitakse häälehoitu häälemurdeperioodil.</p> <p>Muusikaline kirjaoskus.</p> <p>Kinnistatakse I ja II kooliastmes omandatud laulu õppimist toetavat muusikateooriat ja omandatakse uusi teadmisi. Muusikalise kirjaoskuse hulka kuuluvad:</p> <p>helivältused, rütmifiguurid ja pausid, uued rütmid süngoop ja triool</p> <p>kaheksandiktaktimõõt laulurepertuaarist tulenevalt; ühe võtmemärgiga helistikud C–a, G–e, F–d ja repertuaarist tulenevalt kahe võtmemärgiga helistikud D–h; rondo ja variatsioonivorm;</p>	
--	---	---	--

		<p>muusikalised oskussõnad vastavalt valitud teemadele.</p> <p>Uued mõisted: häälemurre, rondo, variatsioon, (eesti) vaimulik rahvalaul, sünkoop, triool.</p>	
Pillimäng	<p>Õpilane:</p> <p>1) mängib keha-, rütmi- ja plaatpille, plokkflööti ja/või väikekannelt, rakendab digivõimalusi pillimängus;</p> <p>2) musitseerib akustilisel kitarril või ukulelel esmaseid mänguvõtteid kasutades;</p> <p>3) uurib pillide tämbrilisi omadusi, valib ansambelisse sobivad pillid ja põhjendab oma valikut;</p> <p>4) süvendab I ja II kooliastmes omandatud pillimänguoskust, rakendab muusikalist kirjaoskust, musitseerides üksi ja eri pillikoosseisudes.</p>	<p>Pillimäng ühismusitseerimisel, omaloomingu esitamisel ja muusikaloo illustreerimiseks koolis olemasolevate pillidega õpetaja ja/või õpilaste valikul kasutades muusikalist kirjaoskust.</p> <p>Süvendatakse pillimänguoskusi ning avardatakse musitseerimisvõimalusi erinevates pillikoosseisudes, omandatakse akustilise kitarril või ukulelel esmased mänguvõtted.</p> <p>Pillimängu kaudu tutvutakse valikuliselt maailma rahvaste (Idamaade, Austraalia jt) muusika ja filmimuusikaga.</p> <p>Uued mõisted: akustiline kitarr, ukulele, akord, arranžeerimine, duo, improvisatsioon.</p>	<p>Meetrumi tunnetamine ja hoidmine pillimängus.</p> <p>Rütmi improviseerimine kehapillil ja rütmipillidel.</p> <p>Rütmimängud – rütmirondo, rütmikett, rütmilis-meloodilised küsimuse-vastuse motiivid, triooli ja sünkoobi mängimine.</p> <p>Keha-, rütmi- ja plaatpillidel ostinato'de, kaas-, eel- ja/või vahemängude mängimine.</p> <p>Kitarril, ukulelel või väikekannel mängimine laulude saatets.</p> <p>Digivõimaluste katsetamine pillimängus ja muusika loomisel.</p>
Muusikaline liikumine	<p>Õpilane:</p> <p>1) võrdleb eri maade rahvamuusika karakterit ja väljendab seda liikumise kaudu;</p> <p>2) tunneb muusikat kuulates ära erinevad muusikavormid ning väljendab neid loovliikumise või improvisatsiooni kaudu;</p>	<p>Liikumistegevusi viiakse läbi nii üheskoos, gruppides kui ka üksi, mille käigus liigutakse ja tunnetatakse nii enda kui ka teiste kohalolekut ruumis.</p> <p>Muusika väljendusvahendite tunnetamine liikumise kaudu.</p> <p>Kinnistatakse liikumise kaudu õpitud rütme, rütmifiguure ja pause.</p>	<p>Muusikavormi väljendamine loovliikumise või improvisatsiooni kaudu üksi või rühmas.</p> <p>Erinevate liikumisimprovisatsioonide loomine.</p> <p>Valikuliselt maailma rahvaste tantsude põhisammude õppimine.</p> <p>Projektülesanne: filmi-videostseeni illustreerimiseks tantsukompositsiooni loomine.</p>

	<p>3) leiab erinevaid muusikalise liikumise viise, valib muusika karakteriga sobiva väljenduse ning põhjendab oma valikuid (nt maailma rahvaste muusika või filmimuusika jm);</p> <p>4) rakendab liikumises muusikateadmisi.</p>	<p>Kujundatakse ühiselt liikumiskompositsioone, väljendamaks muusikapala vormi (3-osaline lihtvorm, rondo).</p> <p>Maailma rahvaste tantsud ja erinevad tantsustiilid. Liikumises väljendatakse valikuliselt erinevate maailma rahvaste muusikale iseloomulikke karaktereid, võimaluse korral õpitakse rahvatantse ja erinevaid tantsustiile.</p>	
Muusikaline omalooming	<p>Õpilane:</p> <p>1) loob ning esitab iseseisvalt ja/või rühmas kaasmänge, rütmilis-meloodilisi improvisatsioone, (digi)kompositsioone jm;</p> <p>2) katsetab loomeideedega omaloomingus, sh digitaalseid keskkondi kasutades;</p> <p>3) loob erinevaid muusikast lähtuvaid tekste (nt regivärss, laulusõnad jm);</p> <p>4) analüüsib enda ja kaaslaste loomingu, võrdleb loodut ning annab sellele hinnangu;</p> <p>5) rakendab omaloomingus muusikalist kirjaoskust.</p>	<p>Omaloomingut luuakse ja esitatakse üksi, ansamblis ja/või kõik koos. Katsetatakse julgelt loomeideedega, kasutades muusikalisi osaoskusi (laulmine, pillimäng, muusikaline liikumine) nii eraldi kui ka omavahel lõimitult rakendades õpitud muusikalise kirjaoskuse teadmisi. Omaloomingu meloodia noodistamisel rakendatakse absoluutset noodisüsteemi. Laulmine. Luuakse lihtsaid meloodiaid ja erinevaid muusikast lähtuvaid tekste. Pillimäng. Luuakse rütmilis-meloodilisi improvisatsioone, kaasmänge ja ostinatosid ning esitatakse neid üksi või rühmas. Väikekandel, plokkflöödil, kitarril või ukulelel esitatakse omaloomingut kasutades õpitud mänguvõtteid.</p>	<p>Omaloomingu loomine vokaalselt, instrumentaalselt ja/või digitaalselt, rakendades muusikalist kirjaoskust. Projektülesanded, nt muusika tegemine erinevate (olme)esemetega loomine. Laulutekstide loomine. Liikumiskompositsiooni ettevalmistamine ja esitamine. Laulu-, tantsu või instrumentaalkompositsiooni loomine filmi-videostseeni illustreerimiseks või inspireeritult maailma rahvaste muusikast. Videote, filmide helindamine.</p>

		<p>Liikumine. Muusikaloo illustreerimiseks kasutatakse liikumist vastavalt õpetaja teadmistele ja oskustele.</p> <p>Digivahendid. Katsetatakse omaloomingus erinevate rakenduste ja programmidega, nt Ableton Live, BandLab, BeepBox, GarageBand, Musescape, Noteflight jt</p>	
Muusika kuulamine	<p>Õpilane:</p> <p>1) avastab seoseid kodukoha ja/või eesti rahvamuusika ning nende tänapäevaste tõlgendustega, leiab sobivaid näiteid ja põhjendab oma arvamust;</p> <p>2) võrdleb ning eristab eesti ja valikuliselt teiste rahvaste (Idamaad, Austraalia jt) muusikapärandid: leiab iseloomulikke tunnuseid, lähtudes muusika väljendusvahenditest;</p> <p>3) võrdleb ja eristab eri muusikastiile, instrumentaalmuusika esituskoosseise, leiab oma eelistuse(d) ning argumenteerib valikut;</p> <p>4) analüüsib kuulatud ja/või virtuaalseid kontserte, muusikalavastusi ning õppekäike suuliselt ja kirjalikult, annab kuuldule/nähtule hinnangu ning jagab oma kogemusi kaaslastega;</p>	<p>Autorid ja interpreedid. Tutvutakse laulu või muusikapala autoritega ja (eelkõige eesti) interpretidega, valikuliselt erinevate heliloojatega (nt eesti ja õpitava repertuaariga seotud heliloojatega).</p> <p>Muusikainstrumendid. Eristatakse kõla ja kuju järgi keel-, puhk-, löök- ja klahvpille. Tutvutakse kammeransamblite koosseisudega (klaveritrio, keelpillikvartett jt).</p> <p>Maaailma rahvaste muusika. Kuulatakse ning õpitakse valikuliselt tundma teiste rahvaste (Idamaad, Austraalia jt) muusikapärandid. Luuakse seos eesti muusikas Idamaade kultuurist inspireerunud heliloojatega (nt Sven Grünberg, Peeter Vähi jt).</p> <p>Vaimulik muusika. Tutvutakse eesti vaimuliku rahvalaulu ja heliloojatega, kes on oma loomingu kasutanud</p>	<p>Paaris- või rühmatöö: postri või esitluse koostamine valitud teema kohta.</p> <p>Erinevate pillide ja pillirühmade kõla eristamine, iseloomustamine, võrdlemine nii üksi, paaris kui rühmatöona, oma arvamuse põhjendamine.</p> <p>Valikuliselt teiste rahvaste (Idamaad, Austraalia jt) muusika kuulamine, iseloomustamine, võrdlemine nii üksi, paaris kui rühmatöona, oma arvamuse põhjendamine ja seoste leidmine eesti muusikaga.</p> <p>Kuulamistestid.</p> <p>Pärimuse kogumine vanematelt, vanavanematelt.</p> <p>Töötluse loomine vanemast või uuemast rahvalaulust või pillipalast.</p> <p>Infootsing pärimusmuusika õppimisvõimalustest Eestis.</p> <p>Projektülesanne: video loomine ja helindamine infotehnoloogia vahendeid kasutades paaris- või rühmatöona (nt</p>

	<p>5) uurib kodukohta ja Eesti muusikaelu, oskab nimetada heliloojaid, interpreete, dirigente, ansambleid, orkestreid ning muusika suursündmusi;</p> <p>6) rakendab muusikat kuulates erinevaid digikeskkondi;</p> <p>7) rakendab muusikat kuulates muusikalist kirjaoskust;</p> <p>8) tutvub muusikaga tegelemise võimalustega, muusikaga seonduvate elukutsete ning õppimisvõimalustega;</p> <p>9) seostab muusikat enda vaimse, füüsilise ja emotsionaalse heaoluga;</p> <p>10) järgib autorikaitse seadust ning käitub ohutult, otsides ja kasutades muusikateavet virtuaalkeskkondades.</p>	<p>vaimulikke rahvaviise (Cyrillus Kreek, Tõnu Kõrvits jt) ning heliloojatega, kes on loonud vaimulikku muusikat (Rudolf Tobias, Arvo Pärt, Urmas Sisask jt).</p> <p>Eesti pärimusmuusika tänapäeval. Pärimusmuusika mõiste, artistid ja ansamblid, festivalid, õppimisvõimalused.</p> <p>Kontsert. Korratakse kontserdiküllastaja hea käitumise tavasid. Kirjeldatakse kuulatud ja/või virtuaalseid kontserte ning muusikalavastusi suuliselt või kirjalikult kasutades eakohast muusikaalast oskussõnavara. Uued mõisted: interpret, instrumentaalmuusika, kammermuusika, rondo, variatsioon, vaimulik muusika, eesti vaimulik rahvalaul, pärimusmuusika.</p>	<p>muusikainstrumentide tutvustamiseks). Õppekäigud muusikaga seotud paikadesse: teatrid, kontserdisaalid, kirikud, muuseumid jm. Arvamuse avaldamine/arvustuse kirjutamine muusikaürituse (kontsert, muusikalavastus), õppekäikude või õpitud rahvaste muusika, heliloojate ja interpretide kohta.</p>
--	--	---	---

8. klass

Osaoskus/ õppeteemad	Õpitulemus	Õppesisu ja -tegevus	Praktilised tööd
<p>Laulmine</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) laulab ühe- ja/või mitmehääelseid laule klassitunnis, ansamblis ja/või koolikooris; osaleb laulurepertuaari valimisel ning põhjendab oma valikut;</p> <p>2) laulab eesti vanemat ja uuemat rahvalaulu, kaanoneid ning teiste rahvaste laule;</p> <p>3) väärtustab ja hindab ühislaulmise traditsiooni, laulab peast kooliastme ühislaulu: Eesti Vabariigi hümn „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ (F. Pacius / J. V. Jannsen), „Eestlane olen ja eestlaseks jään“ (A. Mattiisen / J. Leesment), „Laul Põhjamaast“ (Ü. Vinter / E. Vetemaa), „Oma laulu ei leia ma üles“ (V. Ojakäär / L. Tungal); „Võhma Kooli laul“ (M. Reimand)</p> <p>4) on laulupidude traditsiooni edasikandja koorilaulja ja/või kuulajana, analüüsib kogetut suuliselt ja kirjalikult;</p> <p>5) kasutab muusikalist kirjaoskust ja muusikateadmisi nii ükski kui ka rühmas lauldes, tunneb oma hääleparaati ja teab, et häält on vaja hoida.</p>	<p>Repertuaar. Lauldakse ea- ja teemakohaseid ühe-, kahe- ning paiguti kolmehääelseid laule ja kaanoneid ning eesti ja teiste rahvaste laule. Õpitakse laulma peast kooliastme ühislaulu: Eesti hümn, „Eestlane olen ja eestlaseks jään“, „Laul Põhjamaast“, „Oma laulu ei leia ma üles“. Repertuaari valikul arvestatakse ka eesti rahvakalendri ja riiklike tähtpäevadega. Tutvustatakse laulu autoreid.</p> <p>Laulmine ja laulutehnika. Lauldakse a cappella ja saatega nii kooris, ansamblis kui ka ükski, mille käigus kuulatakse ja kuulatakse nii ennast kui ka teisi. Tutvustatakse laulupeo traditsiooni, kaasatakse õpilasi koolikoori. Lauldakse oma hääle omapära arvestades loomuliku kehahoiu, hingamise, selge diktsiooni, puhta intonatsiooniga ja väljendusrikkalt ning arvestatakse esitatava muusikapala stiili, järgitakse häälehoitu häälemurdeperioodil.</p> <p>Muusikaline kirjaoskus. Kinnistatakse I ja II kooliastmes</p>	<p>Ea- ja teemakohaste ühe- ja/või mitmehäälselsete laulude ja kaanonite ning eesti ja teiste rahvaste laulude laulmine ühiselt, kooris, ansamblis ja/või ükski a cappella ja/või saatega rakendades muusikalist kirjaoskust.</p> <p>II kooliastme ühislaulude kordamine.</p> <p>Osalemine koolikoori tegevuses ja kooli kontserdielus.</p>

		<p>omandatud laulu õppimist toetavat muusikateooriat ja omandatakse uusi teadmisi. Muusikalise kirjaoskuse hulka kuuluvad:</p> <p>helivältused, rütmifiguurid ja pausid, uued rütmid süntkoop ja triool</p> <p>kaheksandiktaktimõõt laulurepertuaarist tulenevalt; ühe võtmemärgiga helistikud C–a, G–e, F–d ja repertuaarist tulenevalt kahe võtmemärgiga helistikud D–h; bassivõti repertuaarist tulenevalt; rondo ja variatsioonivorm; muusikalised oskussõnad vastavalt valitud teemadele. Uued mõisted: intervall, akord, bassivõti, pentatoonika</p>	
Pillimäng	<p>Õpilane:</p> <p>1) mängib keha-, rütmi- ja plaatpille, plokkflööti ja/või väikekannelt, katsetab digivõimalusi pillimängus;</p> <p>2) musitseerib akustilisel kitarril või ukulelel esmaseid mänguvõtteid kasutades;</p> <p>3) uurib pillide tämbrilisi omadusi, valib ansamblesse sobivad pillid ja põhjendab oma valikut;</p>	<p>Pillimäng ühismusitseerimisel, omaloomingu esitamisel ja muusikaloo illustreerimiseks koolis olemasolevate pillidega õpetaja ja/või õpilaste valikul kasutades muusikalist kirjaoskust.</p> <p>Süvendatakse pillimänguoskusi ning avardatakse musitseerimisvõimalusi erinevates pillikoosseisudes, omandatakse akustilise kitarril või ukulelel esmased mänguvõtteid.</p>	<p>Meetrumi tunnetamine ja hoidmine pillimängus. Rütmi improviseerimine kehapillil ja rütmipillidel. Rütmimängud – rütmirondo, rütmikett, rütmilis-meloodilised küsimuse-vastuse motiivid. Keha-, rütmi- ja plaatpillidel ostinato'de, kaas-, eel- ja/või vahemängude mängimine. Kitarril, ukulelel või väikekandlel mängimine laulude saateks.</p>

	<p>4) süvendab I ja II kooliastmes omandatud pillimänguoskust, rakendab muusikalist kirjaoskust, musitseerides üksi ja eri pillikoosseisudes.</p>	<p>Tutvutakse valikuliselt maailma rahvaste (Hispaania, Ladina-Ameerika ja Põhja-Ameerika) muusikaga läbi pillimängu.</p> <p>Leitakse ansamblimängu harrastamise võimalusi õpilaste huvi toetamiseks pop- ja rockmuusika vastu.</p>	<p>Digivõimaluste katsetamine pillimängus ja muusika loomisel.</p>
<p>Muusikaline liikumine</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) võrdleb eri maade rahvamuusika karakterit ja väljendab seda liikumise kaudu;</p> <p>2) tunneb muusikat kuulates ära erinevad muusikavormid ning väljendab neid loovliikumise või improvisatsiooni kaudu;</p> <p>3) leiab erinevaid muusikalise liikumise viise, valib muusika karakteriga sobiva väljenduse ning põhjendab oma valikuid (nt rock, hip-hop, rahvaste muusika jm);</p> <p>4) rakendab liikumises muusikateadmisi.</p>	<p>Liikumistegevusi viiakse läbi nii üheskoos, gruppides kui ka üksi, mille käigus liigutakse ja tunnetatakse nii enda kui ka teiste kohalolekut ruumis.</p> <p>Muusika väljendusvahendite tunnetamine liikumise kaudu. Kinnistatakse liikumise kaudu õpitud rütme, rütmifiguure ja pause. Kujundatakse ühiselt liikumiskompositsioone, väljendamaks muusikapala vormi (3-osaline lihtvorm, rondo).</p> <p>Maailma rahvaste tantsud ja erinevad tantsustiilid. Liikumises väljendatakse valikuliselt erinevate maailma rahvaste muusikale iseloomulikke karaktereid, võimaluse korral õpitakse rahvatantse ja erinevaid tantsustiile. Tantsitakse Ladina-Ameerika tantse (nt rumba, samba jt) kasutades nende põhisamme ning väljendatakse end</p>	<p>Muusikavormi väljendamine loovliikumise või improvisatsiooni kaudu üksi või rühmas. Erinevate liikumisimprovisatsioonide loomine. Valikuliselt Ladina-Ameerika tantsude põhisammude õppimine. Projektülesanne – rock- ja/või popmuusika stiilis tantsukompositsiooni loomine.</p>

		<p>erinevates tantsustiilides (nt rock, hip-hop jt).</p> <p>Mõisted: korratakse ja kinnistatakse õpitud mõisteid. Uued mõisted: Ladina-Ameerika tantsud, rock- ja popmuusika stiilid.</p>	
Muusikaline omalooming	<p>Õpilane:</p> <p>1) loob ning esitab iseseisvalt ja/või rühmas kaasmänge, rütmilis-meloodilisi improvisatsioone, (digi)kompositsioone jm;</p> <p>2) katsetab loomeideedega omaloomingus, sh digitaalseid keskkondi kasutades;</p> <p>3) loob erinevaid muusikast lähtuvaid tekste (nt regivärss, laulusõnad jm);</p> <p>4) analüüsib enda ja kaaslaste loomingu, võrdleb loodut ning annab sellele hinnangu;</p> <p>5) rakendab omaloomingus muusikalist kirjaoskust.</p>	<p>Omaloomingut luuakse ja esitatakse üksi, ansamblis ja/või kõik koos. Katsetatakse julgelt loomeideedega, kasutades muusikalisi osaoskusi (laulmine, pillimäng, muusikaline liikumine) nii eraldi kui ka omavahel lõimitult rakendades õpitud muusikalise kirjaoskuse teadmisi. Omaloomingu meloodia noodistamisel rakendatakse absoluutset noodisüsteemi.</p> <p>Laulmine. Luuakse lihtsaid meloodiaid ja erinevaid muusikast lähtuvaid tekste</p> <p>Pillimäng. Luuakse rütmilis-meloodilisi improvisatsioone, kaasmänge ja ostinatosid ning esitatakse neid üksi või rühmas. Väikekandlel, plokkflöödil, kitarril või ukulelel esitatakse omaloomingut kasutades õpitud mänguvõtteid.</p> <p>Liikumine. Muusikaloo illustreerimiseks kasutatakse liikumist vastavalt õpetaja teadmiste ja oskustele.</p>	<p>Omaloomingu loomine vokaalselt, instrumentaalselt ja/või digitaalselt, rakendades muusikalist kirjaoskust. Projektülesanded, nt stompide (muusika tegemine erinevate (olme)esemetega) loomine. Laulutekstide loomine. Rock- ja/või popmuusika stiilis tantsukompositsiooni loomine. Laulu-, tantsu- või instrumentaalkompositsiooni loomine inspireeritult maailma rahvaste muusikast. Helide salvestamine ja töötlemine oma nutiseadmega. Helitöötlusprogrammiga (näiteks Audacity) rondovormis muusika loomine, kus kasutatakse muusikalisi ja mittemuusikalisi helisid.</p>

		Digivahendid. Katsetatakse omaloomingus erinevate rakenduste ja programmidega, nt Ableton Live, BandLab, BeepBox, GarageBand, Musescore, Noteflight jt.	
Muusika kuulamine	<p>Õpilane:</p> <p>1) uurib kodukoha ja eesti rahvamuusikat ning selle tänapäevaseid tõlgendusi, leiab sobivaid näiteid ja põhjendab oma arvamust;</p> <p>2) võrdleb ning eristab eesti ja teiste rahvaste (Hispaania, Ladina-Ameerika ja Põhja-Ameerika) muusikat: leiab iseloomulikke tunnuseid, lähtudes muusika väljendusvahenditest;</p> <p>3) võrdleb ja eristab rock- ja popmuusika stiile ning esituskoosseise, leiab oma eelistuse(d) ning argumenteerib valikut;</p> <p>4) analüüsib kuulatud ja/või virtuaalseid kontserte, muusikalavastusi ning õppekäike suuliselt ja kirjalikult, annab kuuldule/nähtule hinnangu ning jagab oma kogemusi kaaslastega;</p> <p>5) uurib kodukoha ja Eesti muusikaelu, oskab nimetada heliloojaid, interpreete, dirigente, ansambleid, orkestreid ning muusika suursündmusi;</p> <p>6) rakendab muusikat kuulates erinevaid digikeskkondi;</p>	<p>Autorid ja artistid. Tutvutakse laulu või muusikapala autoritega ja (eelkõige eesti) artistidega, valikuliselt erinevate heliloojatega (nt eesti ja õpitava repertuaariga seotud heliloojatega).</p> <p>Heli ja selle omadused. Elektrofonid. Arvutimuusika. Tutvutakse heli ja selle omadustega ning eristatakse kõla ja kuju järgi akustilisi ja elektroonilisi muusikainstrumente. Tutvutakse arvutimuusika arengulooga ja selle loomise võimalustega.</p> <p>Muusikatööstus. Tutvutakse muusikatehnika arengulooga. Õpitakse tundma autorikaitse seadust ja autoriõigusega kaasnevaid kohustusi intellektuaalse omandi kasutamisel (sh internetis).</p> <p>Maailma rahvaste muusika. Kuulatakse ja õpitakse valikuliselt tundma ja eristama Hispaania, Ladina-Ameerika ja Põhja-Ameerika rahvaste muusikat.</p>	<p>Paaris- või rühmatöö: postri või esitluse koostamine valitud teema kohta.</p> <p>Mürataseme mõõtmine (õppija poolt valitud kohtades). Rühmatöös tulemuste võrdlemine ja arutelu. Eesti, Hispaania, Ladina-Ameerika ja Põhja-Ameerika muusika eristamine, iseloomustamine, võrdlemine nii üksi, paaris kui rühmatööna, oma arvamuse põhjendamine.</p> <p>Rock- ja popmuusika stiilide eristamine, iseloomustamine, võrdlemine nii üksi, paaris kui rühmatööna, oma arvamuse põhjendamine.</p> <p>Muusika kuulamistestid.</p> <p>Ajatelje koostamine näiteks https://www.timetoast.com/timelines/dipity-online-timeline) muusikatehnika areng; Eesti levimuusika ajalugu; rock- ja popmuusika ajalugu. Muusikapala loomine kasutades erinevaid tehnilisi võimalusi. Õppekäigud muusikaga seotud paikadesse: teatrid, kontserdisaalid, kirikud, muuseumid, sh kodukohaga</p>

	<p>7) rakendab muusikat kuulates muusikalist kirjaoskust;</p> <p>8) tutvub muusikaga tegelemise võimalustega, muusikaga seonduvate elukutsete ning õppimisvõimalustega;</p> <p>9) seostab muusikat enda vaimse, füüsilise ja emotsionaalse heaoluga;</p> <p>10) järgib autorikaitse seadust ning käitub ohutult, otsides ja kasutades muusikateavet virtuaalkeskondades.</p>	<p>Rock- ja popmuusika sünni ja arengu. Levimuusika Eestis. Kuulatakse ja võrreldakse rokk- ja popmuusika stiile, luuakse seosed levimuusika arenguga Eestis.</p> <p>Kontsert. Korraldatakse kontserdiküllastaja hea käitumise tavasid. Kirjeldatakse kuulatud ja/või virtuaalseid kontserte ning muusikalavastusi suuliselt või kirjalikult kasutades eakohast muusikaalast oskussõnavara. Mõisted: heli, kaja, akustika, elektrofon, akustiline ja elektrooniline muusikainstrument, arvutimuusika, levimuusika, muusikatööstus, muusikaäri, artist, produtsent, mänedžer, autoriõigus, rockmuusika, popmuusika, kantri, rock'n'roll, soul, funk, heavy rock jt.</p>	<p>seotud kultuuriväärtuslikud ehitised, asutused jt.</p> <p>Arvamuse avaldamine / arvustuse kirjutamine muusikaürituse (kontsert, muusikalavastus), õppekäikude või õpitud rahvaste muusika, heliloojate ja artistide kohta.</p>
--	--	--	---

<i>Osaoskus/ õppeteemad</i>	<i>Õpitulemus</i>	<i>Õppesisu ja -tegevus</i>	<i>Praktilised tööd</i>
Laulmine	<p>Õpilane:</p> <p>1) laulab ühe- ja/või mitmehääelseid laule klassitunnis, ansamblis ja/või koolikooris; osaleb laulurepertuaari valimisel ning põhjendab oma valikut;</p> <p>2) laulab eesti vanemat ja uuemat rahvalaulu, kaanoneid ning teiste rahvaste laule;</p> <p>3) väärtustab ja hindab ühislaulmise traditsiooni, laulab peast kooliastme ühislaulu: Eesti Vabariigi hümn „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ (F. Pacius / J. V. Jannsen), „Mu isamaa on minu arm“ (G. Ernesaks / L. Koidula), „Jää vabaks, Eesti meri“ (V. Oxford / (V. Oxford), „Eestlane olen ja eestlaseks jään“ (A. Mattiisen / J. Leesment), „Laul Põhjamaast“ (Ü. Vinter / E. Vetemaa), „Saaremaa valss“ (R. Valgre / D. Vaarandi), „Mul meeles veel“ (R. Valgre / K. Kikerpuu), „Oma laulu ei leia ma üles“ (V. Ojakäär / L. Tungal); „Võhma Kooli laul“ (M. Reimand)</p> <p>4) on laulupidude traditsiooni edasikandja koorilaulja ja/või kuulajana, analüüsib kogetut suuliselt ja kirjalikult;</p>	<p>Repertuaar: Lauldakse ea- ja teemakohaseid ühe-, kahe- ning paiguti kolmehääelseid laule ja kaanoneid ning eesti ja teiste rahvaste laule. Tutvutakse vaimuliku rahvalauluga. Laulab peast kooliastme ühislaulu: Eesti hümn, „Mu isamaa on minu arm“, „Jää vabaks, Eesti meri“, „Eestlane olen ja eestlaseks jään“, „Laul Põhjamaast“, „Saaremaa valss“, „Mul meeles veel“, „Oma laulu ei leia ma üles“.</p> <p>Repertuaari valikul arvestatakse ka eesti rahvakalendri ja riiklike tähtpäevadega. Tutvustatakse laulu autoreid.</p> <p>Laulmine ja laulutehnika. Lauldakse a cappella ja saatena nii kooris, ansamblis kui ka üksi, mille käigus kuulatakse ja kuulatakse nii ennast kui ka teisi. Tutvustatakse laulupeo traditsiooni, kaasatakse õpilasi koolikoori. Lauldakse oma hääle omapära arvestades loomuliku kehahoiu, hingamise, selge diktsiooni, puhta intonatsiooniga ja väljendusrikkalt ning arvestatakse esitatava muusikapala stiili, järgitakse häälehoiu häälemurdeperioodil.</p>	<p>Ea- ja teemakohaste ühe-, kahe- ning paiguti kolmehääelseid laulude ja kaanonite ning eesti ja teiste rahvaste laulude laulmine ühiselt, kooris, ansamblis ja/või üksi a cappella ja/või saatena kasutades muusikalist kirjaoskust.</p> <p>II kooliastme ühislaulude kordamine.</p> <p>Osalemine koolikoori tegevuses.</p>

	<p>5) kasutab muusikalist kirjaoskust ja muusikateadmisi nii üksi kui ka rühmas lauldes, tunneb oma hääleparaati ja teab, et häält on vaja hoida.</p>	<p>Muusikaline kirjaoskus. Kinnistatakse I ja II kooliastmes omandatud laulu õppimist toetavat muusikateooriat ja omandatakse uusi teadmisi. Muusikalise kirjaoskuse hulka kuuluvad:</p> <p>helivältused, rütmifiguurid ja pausid kaheksandiktaktimõõt laulurepertuaarist tulenevalt; ühe võtmemärgiga helistikud C–a, G–e, F–d ja repertuaarist tulenevalt kahe võtmemärgiga helistikud D–h; rondo ja variatsioonivorm; muusikalised oskussõnad vastavalt valitud teemadele.</p>	
Pillimäng	<p>Õpilane:</p> <p>1) mängib keha-, rütmi- ja plaatpille, plokkflööti ja/või väikekannelt, rakendab digivõimalusi pillimängus;</p> <p>2) musitseerib akustilisel kitarril või ukulelel esmaseid mänguvõtteid kasutades;</p> <p>3) uurib pillide tämbrilisi omadusi, valib ansambli sobivad pillid ja põhjendab oma valikut;</p> <p>4) süvendab I ja II kooliastmes omandatud pillimänguoskust, rakendab muusikalist kirjaoskust, musitseerides üksi ja eri pillikoosseisudes.</p>	<p>Pillimäng ühismusitseerimisel, omaloomingu esitamisel ja muusikaloo illustreerimiseks koolis olemasolevate pillidega õpetaja ja/või õpilaste valikul kasutades muusikalist kirjaoskust.</p> <p>Süvendatakse pillimänguoskusi ning avardatakse musitseerimisvõimalusi erinevates pillikoosseisudes, arendatakse akustilise kitarril või ukulele akordmänguvõtteid.</p> <p>Õpilaste huvi toetamiseks pop- ja rokkmuusika ning džässmuusika vastu tuleks leida koolis ansamblimängu harrastamise võimalusi.</p>	<p>Rütmi improviseerimine kehapiillil ja rütmipiillidel. Rütmimängud – rütmirondo, rütmikett, rütmilis-meloodilised küsimuse-vastuse motiivid. Keha-, rütmi- ja plaatpiillidel ostinato'de, kaas-, eel- ja/või vahemängude mängimine. Kitarril, ukulelel või väikekandle mängimine laulude saateks. Digivõimaluste katsetamine pillimängus ja muusika loomisel.</p>

		Tutvutakse maailma rahvaste (Itaalia, Prantsusmaa, Aafrika) muusikaga pillimängu kaudu.	
Muusikaline liikumine	<p>Õpilane:</p> <p>1) võrdleb eri maade (Itaalia, Prantsusmaa ja Aafrika) rahvamuusika karakterit ja väljendab seda liikumise kaudu;</p> <p>2) tunneb muusikat kuulates ära erinevad muusikavormid ning väljendab neid loovliikumise või improvisatsiooni kaudu;</p> <p>3) leiab erinevaid muusikalise liikumise viise, valib muusika karakteriga sobiva väljenduse ning põhjendab oma valikuid (nt rock, džäss, hip-hop, rahvaste muusika jm);</p> <p>4) rakendab liikumises muusikateadmisi.</p>	<p>Liikumistegevusi viiakse läbi nii üheskoos, gruppides kui ka üksi, mille käigus liigutakse ja tunnetatakse nii enda kui ka teiste kohalolekut ruumis.</p> <p>Muusika väljendusvahendite tunnetamine liikumise kaudu.</p> <p>Kinnistatakse liikumise kaudu õpitud rütme, rütmifiguure ja pause.</p> <p>Kujundatakse ühiselt liikumiskompositsioone, väljendamaks muusikapala vormi (3-osaline lihtvorm, rondo).</p> <p>Maailma rahvaste tantsud ja erinevad tantsustiilid. Liikumises väljendatakse valikuliselt erinevate maailma rahvaste muusikale iseloomulikke karaktereid, võimaluse korral õpitakse rahvatantse ja erinevaid tantsustiile.</p>	<p>Muusikavormi väljendamine loovliikumise või improvisatsiooni kaudu üksi või rühmas.</p> <p>Erinevate liikumisimprovisatsioonide loomine.</p> <p>Valikuliselt balleti põhipositsioonide õppimine.</p> <p>Projektülesanne - džässmuusika stiilis tantsukompositsiooni loomine.</p>
Muusikaline omalooming	<p>Õpilane:</p> <p>1) loob ning esitab iseseisvalt ja/või rühmas kaasmänge, rütmilis-meloodilisi improvisatsioone, (digi)kompositsioone jm;</p> <p>2) katsetab loomeideedega omaloomingus, sh digitaalseid keskkondi kasutades;</p>	<p>Omaloomingut luuakse ja esitatakse üksi, ansambelis ja/või kõik koos.</p> <p>Katsetatakse julgelt loomeideedega, kasutades muusikalisi osaoskusi (laulmine, pillimäng, muusikaline liikumine) nii eraldi kui ka omavahel lõimitult. Luuakse iseseisvalt rütmilis-meloodilisi improvisatsioone. Omaloomingu meloodia noodistamisel rakendatakse absoluutset noodisüsteemi.</p>	<p>Omaloomingu loomine vokaalselt, instrumentaalselt ja/või digitaalselt, rakendades muusikalist kirjaoskust.</p> <p>Projektülesanded, nt stompide (muusika tegemine erinevate (olme)esemetega) loomine.</p> <p>Rühmatöös stompide filmimine ja neis mängitavate „pillide“ partituuri kirjutamine noodikirjutamise programmis.</p> <p>Laulutekstide loomine.</p>

	<p>3) loob erinevaid muusikast lähtuvaid tekste (nt regivärss, laulusõnad jm);</p> <p>4) analüüsib enda ja kaaslaste loomingut, võrdleb loodut ning annab sellele hinnangu;</p> <p>5) rakendab omaloomingus muusikalist kirjaoskust.</p>	<p>Laulmine. Luuakse erinevaid muusikast lähtuvaid tekste.</p> <p>Pillimäng. Luuakse rütmilis-meloodilisi improvisatsioone, kaasmänge ja ostinatosid ning esitatakse neid üksi või rühmas.</p> <p>Omaloomingut luues rakendatakse õpitud muusikalise kirjaoskuse teadmisi. Väikekandlel, plokkflöödil, kitarril või ukulelel esitatakse omaloomingut, kasutades õpitud mänguvõtteid.</p> <p>Liikumine. Muusikaloo illustreerimiseks kasutatakse liikumist vastavalt õpetaja teadmistele ja oskustele.</p> <p>Digivahendid. Katsetatakse omaloomingus erinevate rakendustega.</p>	<p>Džässmuusika stiilis tantsukompositsiooni loomine.</p> <p>Laulu-, tantsu või instrumentaalkompositsiooni loomine inspireeritult maailma rahvaste muusikast.</p>
Muusika kuulamine	<p>Õpilane:</p> <p>1) uurib kodukoha ja eesti rahvamuusikat ning selle tänapäevaseid tõlgendusi, leiab sobivaid näiteid ja põhjendab oma arvamust;</p> <p>2) võrdleb ning eristab eesti ja teiste rahvaste (Itaalia, Prantsusmaa, Aafrika) muusikat: leiab iseloomulikke tunnuseid, lähtudes muusika väljendusvahenditest;</p> <p>3) võrdleb ja eristab eri muusikastiile, lavamuusika žanre, muusika esituskoosseise, hääleliike, leiab oma eelistuse(d) ning argumenteerib valikut;</p>	<p>Autorid. Tutvutakse laulu või muusikapala autoritega ja (eelkõige eesti) interpretide ja artistidega, valikuliselt erinevate heliloojatega (nt eesti ja õpitava repertuaariga seotud heliloojatega).</p> <p>Orkester. Muusikanäidete abil tutvutakse orkestri kujunemise, liikide ja koosseisudega. Õpitakse tundma sümfooniaorkestri koosseisu ning paigutust. Tutvutakse Eesti (esindus)orkestritega.</p>	<p>Paaris- või rühmatöö: postri või esitluse koostamine valitud teema kohta.</p> <p>Eesti, Prantsusmaa, Itaalia ja Aafrika muusika eristamine, iseloomustamine, võrdlemine nii üksi, paaris kui rühmatööna, oma arvamuse põhjendamine.</p> <p>Džässmuusika stiilide eristamine, iseloomustamine, võrdlemine nii üksi, paaris kui rühmatööna, oma arvamuse põhjendamine.</p> <p>Ajatelje loomine:</p>

	<p>4) analüüsib kuulatud ja/või virtuaalseid kontserte, muusikalavastusi ning õppekäike suuliselt ja kirjalikult, annab kuuldule/nähtule hinnangu ning jagab oma kogemusi kaaslastega;</p> <p>5) uurib kodukoha ja Eesti muusikaelu, oskab nimetada heliloojaid, interpreete, dirigente, ansambleid, orkestreid ning muusika suursündmusi;</p> <p>6) rakendab muusikat kuulates erinevaid digikeskkondi;</p> <p>7) rakendab muusikat kuulates muusikalist kirjaoskust;</p> <p>8) teeb valiku muusikaga tegelemise võimalustest, teab muusikaga seonduvaid elukutseid ning õppimisvõimalusi;</p> <p>9) seostab muusikat enda vaimse, füüsilise ja emotsionaalse heaoluga;</p> <p>10) järgib autorikaitse seadust ning käitub ohutult, otsides ja kasutades muusikateavet virtuaalkeskkondades.</p>	<p>Hääl. Tutvutakse hääleorganitega (hingamiselundid, hääletekitajad, resonaatorid), hääle tekkimise protsessiga, häälemurde ning hääle hoidmise viisidega. Kuulatakse ning eristatakse hääleliike.</p> <p>Maailma rahvaste muusika: Itaalia, Prantsusmaa, Aafrika. Kuulatakse ning õpitakse tundma Itaalia, Prantsusmaa ja Aafrika muusikat.</p> <p>Muusikateater: ooper, operett, muusikal, ballett. Näidete abil õpitakse tundma muusikateatri nelja olulisemat alaliiki (ooper, operett, muusikal, ballett). Tutvutakse ooperi, opereti, muusikali ja balleti kujunemise looga ning kuulatakse olulisemate heliloojate (Giuseppe Verdi, Georges Bizet, Jacques Offenbach, Andrew Lloyd Webber, Pjotr Tšaikovski jne) loomingut. Luuakse seosed lavamuusika arenguga Eestis.</p> <p>Džässmuusika. Tutvutakse džässmuusika kujunemise looga. Näidete abil õpitakse tundma džässmuusika põhijooni ja stiile. Kuulatakse olulisemate maailma ja eesti džässmuusika heliloojate muusikat ning iseloomustatakse kuuldu.</p>	<p>Eesti muusikateatrid (ühine või eraldi teater Vanemuine ja Rahvusooper Estonia); džässi kujunemine. Muusika kuulamistestid. Projektülesanne: video loomine ja helindamine infotehnoloogia vahendeid kasutades paaris- või rühmatööna. Projektülesanne: filmilõikude helindamine erinevate IT vahendite abil, oma arvamuse põhjendamine. Muusikapalade loomine kasutades erinevaid tehnilisi võimalusi. Õppekäigud muusikaga seotud paikadesse: teatrid, kontserdisaalid, kirikud, muuseumid, sh kodukohaga seotud kultuuriväärtuslikud ehitised, asutused jt. Arvamuse avaldamine / arvustuse kirjutamine muusikaürituse (kontsert, muusikalavastus), õppekäikude või õpitud rahvaste muusika, heliloojate ja interpretide kohta.</p>
--	---	---	--

		<p>Filmimuusika. Tutvutakse filmimuusika ajaloo etappidega. Kuulatakse (lauldakse) olulisemate maailma ja eesti filmimuusikaheliloojate muusikat ning iseloomustatakse kuuldut. Kontsert. Korratakse kontserdikülastaja hea käitumise tavaid. Kirjeldatakse kuulatud ja/või virtuaalseid kontserte ning muusikalavastusi suuliselt või kirjalikult kasutades eakohast muusikaalast oskussõnavara. Mõisted: sümfooniaorkester, kammerorkester, puhkpilliorkester, rahvapilliorkester, džässorkester, dirigent, partituur, instrumentaalkontsert, sopran, koloratuursopran, metsosopran, alt, tenor, kontratenor, bariton, bass, libreto, lavastaja, aaria, retsitatiiv, koreograaf, improvisatsioon, bluus, gospel, spirituaal, ragtime, sving, filmimuusika, soundtrack.</p>	
--	--	--	--

Koostas: Maire Morev

3. Ainekava – KUNST

3.1 Õppeaine kirjeldus

Kunsti õppeaine roll on innustada õppijat avastama ja kasutama oma võimeid (sh seni avaldumata võimeid) kunsti ja visuaalkultuuri loojana ning sellega suhestujana, seega ka kultuurikandjana. Kunsti õppeaine tugineb ülesehituselt visuaalkultuurile ning arendab visuaalset kirjaoskust, mis on tänapäeva maailmas edukaks toimetulekuks tähtis igaühele. Kunst toetab õppija loovust ja isiksuseomadusi, mis annavad eeldused mistahes inimtegevuse valdkonnas probleeme uut viisi lahendada, jõuda originaalsete, kasulike, eetiliste ja vähemalt looja jaoks soovitud tulemusteni.

Õppeaine lähtealused on:

1) **maailma kunsti ja visuaalkultuuri laiahaardeline käsitlemine.** Visuaalselt tajutav inimese loodud ja mõtestatud keskkond (visuaalkultuur) hõlmab kujutisi, tekste, esemeid, ehitisi, ruumisuhteid jms ning nende erinevaid ja muutuvaid tähendusvälju. Visuaalkultuur sisaldab nii tahtlikke ja kavandatud artefakte (nt kunstiteosed, graafiline disain, reklaam, fotograafia, mood jne) kui ka juhuslikke ja plaanimata visuaalseid märke ning kooslusi (nt tänaval või meedias kõrvuti sattunud reklaamid, kasutatud tüpograafia, muruplatsi niitmine ja sissetallatud teerada, aja jooksul kujunenud kodusisustus jne). Visuaalkultuuris on teadlik toimimine seotud suhtlusega, erinevate sõnumite ja tähenduste loomise, säilitamise, muutmise ja edastamisega; nii esteetiliselt mitmekesise keskkonna kui ka emotsionaalse ja intellektuaalse keskkonna loomisega ning majanduse toimimise ja majanduslike väärtuste loomisega. Kunstipädevuse omandamist toetab maailma kunsti ja visuaalkultuuri käsitlemine nii nüüdisaegses kui ka ajaloolises kontekstis;

2) **kunsti vormide ja tähenduste pidev muutumine, eksperimentaalsus ja areng,** mis võivad ühiskonda ka proovile panna. Kunstis kui visuaalkultuuri kitsamas osas luuakse uut inimkogemust, väljendust ja tähendusi teadlikumalt ning sihipärasemalt, suhestudes valdkonna eripäraga, otsinguliselt ja eksperimenteerivalt. Kunsti pidev uuenemine peegeldab muutusi nii teadustes kui ka ühiskonnas, väärtustes ja hoiakutes. Kunst tohib võtta endale fantaasia, moraali ja ühiskondlike kokkulepete piire kompava ning nihutava rolli, et mõtestada ja arutleda, ka katsetada erinevaid ettekujutusi ja võimalikkusi;

3) **õpetaja on aktiivne kunstiga suhestuja,** kes toetab õpilasi kultuuri muutavas mitmekesisuses. Täpsema õpisisu valib õpetaja, kes juhib õpet ja õpikeskkonna loomist. Õpetaja enda hoiakud, avatus ja sallivus, mitmetähenduslikkuse ja muutlikkuse taluvus, aktiivses dialoogis ja mõtestatuses olemine vana ja uue kunstiga on äärmiselt olulised. Kunstiaine ise on samuti seotud pidevate muutustega – uue kunstiloominguga, uute avastustega kunstiajaloo, seniste väärtuste ümberhindamisega ühiskonnas, uute väärtuste leidmise ja loomisega. Kunsti õppeainet on võimalik üles ehitada eri kunstikäsitlustele tuginedes. Valdikkonnast saab ehedama pildi, kui õppijad ja õpetaja võivad mõtiskleda mitme kunstikontseptsiooni üle ning teadvustada kunsti loomise ja hindamise eri aluseid (nt funktsionaalne, realistlik, idealistlik, estetistlik, kontseptuaalne, pragmaatiline, institutsionaalne jne);

4) kunsti õppeaines on võrdselt oluline nii **kunstikogemus kui ka õppimiskogemus.** Sageli on teosest kui lõpptulemusest tähtsam loominguline ja otsinguline tee, tagasiside ja refleksioon, üldpädevuste kujundamine, motivatsiooni leidmisele ja hoidmisele suunatud tegevused. Koolikunstis on vaja väärtustada õppija isikliku tasandi loomet, avastusi, pingutust ja sõnumit, sest õppijale endale tähtis tegevus loob talle just nimelt

tähendusliku kunstikogemuse ka siis, kui lõpptulemus ei ole originaalne või sisukas laiemas kunsti ja visuaalkultuuri kontekstis. Juhul kui lõpptulemus visuaalkultuuri-, disaini- või kunstiteosena on õppes oluline, peab õpetaja kvalitatiivse muutuse teket valmivas teoses teadvustama ja toetama eesmärkide ning hindamiskriteeriumide sõnastamisega. Kunsti osaoskused võimaldavad kunsti õpetamist mitmekülgset käsitleda ja jälgivad disaini tsüklilist loogikat, mis on maailmas järjest laiemalt käibel nii kunstiteoste, toodete, protsesside kui ka uuringute kavandamisel.

Kunsti osaoskused on:

1. **väljaselgitamine, teadmine, mõistmine** (kuulamine, vaatamine, lugemine, info otsimine, kirjeldamine, sõnastamine, valimine, uurimine);
2. **plaanimine ja ideede arendamine** (ideede genereerimine, visandamine, katsetamine, organiseerimine, protsessi plaanimine, koostamine, leiutamine);
3. **loomine** (eesmärgipärane väljendus- ja töövahendite rakendamine, viimistlemine, toimetamine, täiendamine, esitlemine);
4. **refleksioon, analüüs ja kriitika** (uurimine, tõlgendamine, retsenseerimine, tagasisidestamine, arutlemine, väärtushinnangute arendamine ja andmine).

3.2 Kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud

PK I

Õpilane:

1. kirjeldab visuaalseid pilte, jooniseid ja sümboleid oma kogemuse piires;
2. teab kujutiste kasutamise ja jagamise head tava;
3. kavandab lihtsamaid ülesandeid disainis ja loomes kestlikult;
4. teeb kahe- ja kolmemõõtmelisi töid spontaanselt ning kavandades, kasutades eri tehnika- ja töövõtteid;
5. kirjeldab lühidalt enda tööd ja tulemust.

PK II

Õpilane:

1. tõlgendab visuaalseid kujutisi oma kogemuse ja õpitu piires;
2. teab autorsuse üldisi põhimõtteid;
3. kasutab õpetaja juhendamisel osalist disainimist probleemi lahendamiseks kestlikult;
4. loob omanäoliselt taotledes kahe-, kolme- ja neljamõõtmelisi kunstitöid nii spontaanselt kui ka uurides ja kavandades, kasutades ning põhjendades eri tehnikavõtteid ja kompositsiooni;
5. analüüsib oma teost ja tööd;

6. arutleb loodu üle, seostades loomingut oma kogemuse piires teiste eluvaldkondadega.

PK III

Õpilane:

1. analüüsib õpetaja abiga enne kasutamist visuaalseid kujutisi, jooniseid, skeeme ja sümboleid;
2. käitub füüsilistes ja digitaalsetes kultuurikeskkondades enamasti turvaliselt, arvestab visuaalseid kujutisi luues ja kasutades autorsust;
3. rakendab õpetaja abiga uurimismeetodeid teoreetiliste, kunstitööde või disainiobjektide loomisel;
4. katsetab, julgeb eksida ja töö käigus langetada otsuseid õpetaja abiga;
5. loob omanäolisust taotledes kahe-, kolme- ja neljamõõtmelisi kunstitöid ja väljapanekuid, uurides ning teadlikult kavandades, valides ja rakendades protsessi käigus sihipäraselt materjale, tehnika- ja töövõtteid ning kompositsiooni põhimõtteid;
6. analüüsib õpetaja toel loodut ja arutleb loodu (nii kunsti kui ka visuaalsete objektide) üle, seostades kunste ja kunsti teiste valdkondadega ning ühiskonna muutustega üldisemalt.

3.3 Õppesisu klassiti

3.3.1 Kunsti ja tööõpetuse integreeritud ainekavad

1. klass

<i>Osaoskus/õppeteemad</i>	<i>Õpitulemus</i>	<i>Õppesisu ja -tegevus</i>	<i>Märkused</i>
Kujutamise- ja vormiõpetus	<ul style="list-style-type: none"> • oskab kasutada ohutult töömaterjale, -vahendeid ja kunstitehnikaid loominguliseks eneseväljenduseks. • oskab kasutada kääre ja paberist šablooni järgi ise detaile välja lõigata. • oskab liimiga katta pindu ja teeb liimimistöid korrektselt, hoides puhta töö ja töölaua. • oskab kujutada figuure. • peab silmas pildi kompositsioonireegleid. • oskab teha kollaaži ja voltida paberit. • märkab kujunduselemente ümbritsevas keskkonnas. 	Inimese kujutamine: täisfiguur eestvaates, portree eestvaates. Eluslooduse (loomad, linnud, putukad jne iseloomulikus asendis) kujutamine joone ja silueti abil. Tutvumine geomeetriliste põhivormidega seoses igapäevaesemetega (ruumiliselt voolimisel ja meisterdamisel ning tasapinnalisel joonistamisel ja maalimisel figuuride ülesehitamise ühe võttena).	Kasutatavad tehnikad ja materjalid. Skulptuur. Voolimine savist või muust pehmest materjalist. Erinevate tekstuuride loomine. Meisterdamine loodus- ja tehismaterjalist (pakendid, plastid, traat jne). Voltimine: karbid, loomad, inimesed jne.

Värvi-, kompositsiooni- ja perspektiiviõpetus	<ul style="list-style-type: none"> • saavutab kompositsiooni tasakaalu; • eristab sümmeetrilisi ja asümmeetrilisi vorme. 	Põhivärvid (kollane, punane, sinine) Meeleolu väljendamine värvidega. Peamised elemendid ning taust; rütm, rühmitamine. Suuruse näiline vähenemine kauguses.	Maal. Kattevärvidega (guašš jt) maalimine spontaanselt ja läbimõeldult. Maalilise pinna saamine kriidi- ja õlipastellidega. Töötamine värvi- ja viltpliiatsitega. Kollaaž rebituna värvipaberitest ja/või makulatuurist. Graafika. Joonistamine pliiatsi ja viltpliiatsitega. Punkti ja joone kasutamine faktuuri loomiseks.
Disain (kujundus, kujundamine)	<ul style="list-style-type: none"> • kujundab oma lähemat ümbrust (stend, klassiruum, oma tuba, mänguväljak jne) 	Tarbevormid; etenduse kujundus; raamat kui kunstiobjekt.	
Vestlused kunstist	<ul style="list-style-type: none"> • oskab kunstiteoseid lihtsas vormis kirjeldada ja oma eelistusi põhjendada. • kirjeldab Eesti rahvakunstile (rahvariided, tarbeesemed, arhitektuur) iseloomulikke jooni; • suhtub mõistvalt enda ja teiste töödesse. 	Kunst ümbritsevas keskkonnas; kaaslaste tööde vaatlus, tolerantne suhtumine kaasõpilaste töödesse; rahvakunst.	
Kavandamine	<ul style="list-style-type: none"> - oskab töid kavandada, aplikatsioonidega kaunistada, - oskab lihtsamaid vorme voolida, - oskab ohutult kasutada lõikeriistu, -oskab paberipinnal orienteeruda, paberipinda õigesti planeerida - mõtleb loovaid lahendusi ja oskab neid lihtsalt teostada. 	Ümbritseva keskkonna vaatlemine, analüüsimine. Ideede otsimine ja valimine, abimaterjali ning info kasutamine. Ideede visandamine paberil. Idee esitlemine. Lihtsate esemete ja keskkonna kavandamine.	
Materjalid	<ul style="list-style-type: none"> - eristab erinevaid looduslikke ning tehismaterjale - oskab koguda looduslikku materjali ja vajadusel seda jagada teistega, - suhtub loodusesse säästvalt ja lugupidavalt, - võrdleb materjalide üldisi omadusi 	Looduslikud ning tehismaterjalid (paber, kartong, papp, tekstiil, nahk, plast, vahtmaterjal, puit, traat, plekk jne). Materjalide saamislugu, omadused, otstarve ja kasutamine. Katsetused erinevate materjalidega, nende omaduste võrdlemine	
Töötamine	<ul style="list-style-type: none"> - arvestab ühiselt töötades kaaslastega -töötab õpetaja suulise juhendamise järgi ning kasutab abivahendina lihtsat tööjuhendit 	Tähelepanelikkus, viisakus, kuulamisoskus, jäljendamisoskus.	

	<ul style="list-style-type: none"> - oskab hinnata head ja huvitavat oma kaaslaste ja iseenda töödes, -arutleb ohutuse vajalikkuse ja töökoha korrashoiu üle 		
Tööviisid	<ul style="list-style-type: none"> - mõistab töö tähtsust, - rebib ja lõikab mitmesuguseid kujundeid, - voldib ja punub, - oskab töövahendeid ohutult ja otstarbekalt kasutada - tunneb rõõmu ja rahuldust töö tegemisest 	<p>Materjalide lihtsamad töötlemise viisid (mõõtmine, märkimine, rebimine, voltimine, lõikamine, detailide ühendamine, õmblemine, liimimine, punumine, kaunistamine,</p>	
Kodundus	<ul style="list-style-type: none"> -oskab teha lihtsamaid korrastustöid, - hoiab korras oma töökoha ja õppevahendid, - oskab pühkida tolmu ja puhastada põrandat, - tunneb lauakombeid. - hoiab puhtust ja korda. 	<p>Ruumide korrastamine ja kaunistamine. Puhtuse ja korra hoidmine enda ümbruses. Rõivaste ning jalatsite korrashoid. Isiklik hügieen.</p>	

2. klass

Osaoskus/õppeteemad	Õpitulemus	Õppesisu ja -tegevus	Märkused
Kujutamise- ja vormiõpetus.	<ul style="list-style-type: none"> • hindab mõõtmise ja võrdlemise abil objektide ning objekti elementide vahelisi suurussuhteid; • kujutab vaatluse järgi ees asetsevaid objekte arvestades nende kuju, suurussuhteid ja paiknemist üksteise suhtes; • arvestab täisfiguuri kujutamisel pea suurust ja jalgade pikkust terve kehapikkuse suhtes, näo kujutamisel silmade asukohta sellel. 	Inimese kujutamine: portree eestvaates, täisfiguur eest- ja külgsuhtes, eluslooduse (loomad, linnud, putukad jne iseloomulikus asendis ja liikumises), eluta looduse (kivid, vesi jne) kujutamine; vormi ülesehitamine geomeetriliste kujundite abil.	Kasutatavad tehnikad ja materjalid: Skulptuur-voolimise savist või muust pehmest materjalist; erinevate tekstuuride loomine; meisterdamine loodus- ja tehismaterjalist (pakendid, plastid, traat jne); voltimine (karbid, loomad, inimesed jne).
Värvi-, kompositsiooni- ja perspektiiviõpetus.	<ul style="list-style-type: none"> • eristab sooja ja külma koloriiti; • saavutab kompositsiooni tasakaalu; • eristab sümmeetrilisi ja asümmeetrilisi vorme. 	Kuuevärviring: põhivärvid (kollane, punane, sinine) ja nende segamisel saadavad II astme värvid (oranž, roheline, violet); helestamine ja tumestamine; meeleolu väljendamine värvidega. Esiplaan ning taust; rütm, rühmitamine. Suuruse näiline vähenemine kauguses;	Maal-maalimine kattevärvidega (guašš jt) spontaanselt ja läbimõeldumalt; töötamine värvi- ja viltpliiatsitega; kollaaž. Graafika-joonistamine pliiatsi ja viltpliiatsitega; punkti ja joone kasutamine mustrite loomiseks; Paljudusgraafika: natuur-, papi- ja materjalitrükk guaši või temperaga.
Disain (kujundus, kujundamine)	<ul style="list-style-type: none"> • saavutab kompositsiooni tasakaalu; • eristab sümmeetrilisi ja asümmeetrilisi vorme • kujundab oma lähemat ümbrust (stend, klassiruum, oma tuba, mänguväljak jne) 	Tarbevormid; etenduse kujundus; raamat kui kunstiobjekt.	
Vestlused kunstist	<ul style="list-style-type: none"> • kirjeldab Eesti rahvakunstile (rahvariided, tarbeesemed, arhitektuur) iseloomulikke jooni; • suhtub mõistvalt enda ja teiste töödese. 	Kunst ümbritsevas keskkonnas; kaaslaste tööde vaatlus, tolerantne suhtumine kaasõpilaste töödese; rahvakunst.	

Kavandamine	<ul style="list-style-type: none"> - oskab teha kollaaži ja voltida paberit, - märkab kujunduselemente ümbritsevas keskkonnas, - oskab voolida looma ja linnu figuure, - oskab punuda erinevaid nõõre, - oskab kavandada ja valmistada lihtsaid mänguasju - oskab teha lihtsaid korrastustöid. 	<p>Ümbritsevate esemete vaatlemine, nende disain minevikus ja tänapäeval. Ideede otsimine ja valimine, abimaterjali ning info kasutamine.</p> <p>Lihtsate esemete kavandamine ja valmistamine.</p>	
Materjalid	<ul style="list-style-type: none"> - oskab eristada erinevaid materjale, - võrdleb materjalide üldisi omadusi. 	<p>Erinevate materjalide tundmaõppimine ja kasutamine. Ideede leidmine materjalide korduskasutuseks.</p>	
Töötamine	<ul style="list-style-type: none"> -töötab õpetaja suulise juhendamise järgi; -julgeb oma idee teostamiseks ise võimalusi valida, -oskab luua seoseid õpitud oskuste ja igapäevaeluga, - teab ohutuse vajalikkust, - hoiab oma töökoha korras, - tutvustab ja hindab oma töid, - oskab nõela niidistada, - oskab nõõpi õmmelda, - oskab töötada iseseisvalt lihtsa tööjuhendi järgi. 	<p>Tähelepanu ja jälgimisoskuse arendamine.</p> <p>Töövõtete õppimine jäljendamise teel.</p> <p>Otstarbekas ja ohutu töövahendite kasutamine.</p>	
Tööviisid	<ul style="list-style-type: none"> - oskab töötada iseseisvalt juhendi järgi - kasutab materjale säästlikult, - valib erinevaid töötlemisviise ja –vahendeid, - käsitseb õigesti ning ohutult töövahendeid, - kasutab paberit ning kartongi tasapinnaliste ja ruumiliste esemete valmistamisel, - modelleerib ja meisterdab erinevatest materjalidest esemeid, - valmistab väiksemaid tekstiilmaterjalist esemeid. 	<p>Materjalide lihtsamad töötlemise viisid (mõõtmise, märkimine, rebimine, voltimine, lõikamine, detailide ühendamine, õmblemine, liimimine, punumine, kaunistamine, värvimine, viimistlemine).</p> <p>Sagedasemad töövahendid (käärid, nuga, nõel, heegelnõel, naaskel, vasar, kruvikeeraja, lõiketangid, näpitsad jne), nende</p>	

		õige otstarbekas ja ohutu kasutamine, töövahendite hooldamine.	
Kodundus	- teab tervisliku toitumise vajalikkust, - oskab katta ja koristada lauda.	Tervisliku toitumise vajalikkus. Säästlik tarbimine. Lauakombed.	

3. klass

<i>Osaoskus/õppeteemad</i>	<i>Õpitulemus</i>	<i>Õppesisu ja -tegevus</i>	<i>Märkused</i>
Kujutamise- ja vormiõpetus.	<ul style="list-style-type: none"> • kujutab inimest (täisfiguuri ja nägu, paigal ja liikumises) omal viisil temaatilistes kompositsioonides; • valib ümbritsevate objektide (inimesed, loomad- linnud, taimed, kivid, ehitused, sõidukid jne) iseloomulikud jooned ja kujutab neid oma võtetega; • võrdleb raamatu teksti ja selle illustratsiooni. 	<p>Inimene kui graafilise kujutamise keskne objekt. Lihtsamate anatoomiliste vormide kujutamine. Figuuri põhiproportsioonid ja mahtude jaotumine. Näotüüp ja näoosade põhiproportsioonid. Eluslooduse (loomad, linnud, liblikad jne iseloomulikus asendis ja liikumises, eluta looduse (kivid, vesi) ja tehisevormide (ehitised, sõidukid jne) kujutamine joone ja silueti abil.</p> <p>Töö geomeetriliste põhivormidega seoses igapäevaeluga .</p> <p>Joonte omadustega tutvumine. Tegelikud ja illusoorid jooned. Joonekompositsioon. Heledad jooned tumedal pinnal. Joonte orientatsioon (vertikaal- ja horisontaaljooned, sirg- ja kõverjooned). Joonte kvaliteet. Joonetugevus väljendusvahendina. Pidev- ja katkendjoon. Joonlaua kasutamine.</p>	<p>Kasutatavad tehnikad ja materjalid: Skulptuur- Voolimine savist või muust pehmest materjalist. Meisterdamine loodus- ja tehismaterjalist (pakendid, plastid, traat jne). Voltimine: karbid, loomad, inimesed jne; Papjeemašee tehnikas maski valmistamine. Maalimine-. kattevärvidega (guašš jt) maalimine spontaanselt ja läbimõeldult. Maalilise pinna saamine kriidi- ja õlipastellidega. Töötamine värvi- ja viltpliiatsitega. Kollaaž rebituna värvipaberitest ja/või makulatuurist; Graafika- joonistamine pliiatsi ja viltpliiatsitega. Punkti ja joone</p>

<p>Värvi-, kompositsiooni- ja perspektiiviõpetus.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • segab põhivärvide II astme värvid ja põhjendab sellele toetudes põhivärvide mõistet; • segab valge ja musta abil värvide heledamad ja tumedamad astmed; • leiab vaadeldavatel piltidel peamised tegelased ja objektid. • organiseerib pildi pinda arvestades paberi suurust ja kuju kasutades erinevaid paberiformaate. 	<p>Kuuevärviring: põhivärvid (kollane, punane, sinine) ja nende segamisel saadavad II astme värvid (oranž, roheline, violet). Helestamine ja tumestamine ning külmad ja soojad toonid. Meeleolu väljendamine värvidega. Pildi pinna organiseerimine (kujutatava suuruse ja paberiformaadi erinevad suhted). Pea- ja kõrvalelemendid ning taust. Pildi üksikosade tasakaal. Rütm, rühmitamine ning osaline kattumine. Ribaornament. Suuruse vähenemine kauguses.</p>	<p>kasutamine faktuuri loomiseks. Paljundusgraafika: natuur-, papi- ja materjalitrükk gvaši või temperaga.</p>
<p>Disain igapäevaelus</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ehitab (joonistades, voolides) keerulisemad vormid üles lihtsamate geomeetriliste kujundite abil. • arvestab meisterdades teose otstarvet, materjali, tehnoloogiat ja välimust • nimetab etenduse ja filmi kujunduse elemente (kostüümid, lava-, valgus-, helikujundus). 	<p>Meisterdamine, lähtudes otstarbest, materjalist, tehnoloogiast (mänguasjad, pakendid, ruumikaunistused, maketid jne looduslikest ja tehismaterjalidest). Rütmiharjutused ja mängud kirjaelementide ja tähtedega (joonistatult, maalitult, rebitult, volditult). Tööd joonlaua ja sirkliga. Oma kodulinna/asula, kodumaja/korteri, toa, suvekodu, aia/pargi kujundus.</p>	
<p>Vestlused kunstist</p>	<ul style="list-style-type: none"> • tunneb ümbritsevas keskkonnas ära ja liigitab (nimetab õige nimega) järgmised kunstiliigid: arhitektuur, skulptuur, maal; • räägib oma loomingust (tegevusest) kasutades lihtsamaid ainealaseid mõisteid; 	<p>Kunst meie ümber. Kunst ruumis- kunstimuuseumid, -galeriid. Maailmakuulsad maalid. Tuntumad ajaloolised vaatamisväärsused maailmas. Raamatukujundus. Kujundamine teatris. Multifilmid. Virtuaalne</p>	

	<ul style="list-style-type: none"> • võrdleb oma ja kaaslaste töid, toob esile lahenduste erinevusi. Kirjeldab kunstiteoseid ning põhjendab oma eelistusi; • austab enda ja kaasõpilaste loomingut. 	maailm. Tegelikkuse ja virtuaalsete keskkondade võrdlus.	
Kavandamine	<ul style="list-style-type: none"> - oskab kavandada, töötada iseseisvalt tööjuhendi järgi, - oskab valmistada mahulisi figuure ning mänguasju voolimis-ja muudest materjalidest. - oskab teha kollaaži ja voltida paberit. - peab silmas kompositsiooni-reegleid. - oskab luua ja kasutada lihtsamaid fakteure. - märkab kujunduselemente ümbritsevas keskkonnas. 	Ümbritsevate esemete vaatlemine, nende disain. Ideede otsimine ja Valimine. Abimaterjali ja info kasutamine. Lihtsate esemete kavandamine. Ümbritsevate esemete vaatlemine, analüüsimine.	
Materjalid	<ul style="list-style-type: none"> - oskab eristada erinevaid materjale. - oskab materjale ühendada ja kasutada. 	Materjalide saamislugu, omadused, otstarve ja kasutamine. Praktilised katsetused erinevate materjalidega.	
Töötamine	<ul style="list-style-type: none"> -oskab oma idee teostamiseks võimalusi valida - oskab loovalt mõelda. - toob näiteid õpetusega seotud igapäevaelust - oskab töötada iseseisvalt juhendi järgi. - tunneb rõõmu ja rahuldust töö tegemisest 	Praktilise tegevuse kaudu oskuste, teadmiste ja väärtushoiakute omandamine. Jooniste lugemine, töötamine kirjalike juhendite järgi.	
Tööviisid	<ul style="list-style-type: none"> -hoiab korras oma õppevahendid ja töökoha. -arvestab kaaslastega. 	Töövahendite otstarbekas ja ohutu kasutamine.	
Kodundus	<ul style="list-style-type: none"> -oskab kasutada mõõtühikuid. -teab tervisliku toitumise põhimõtteid. -hoolitseb oma välimuse eest ja järgib viisakusreegleid. -oskab jäätmeid sorteerida 	Mõõtmine, kaalumine, mõõtühikute teisendamine. Tervislik toitumine, säästlik tarbimine. Isiklik hügieen.	

2.3 Kunsti ainekavad

4. klass

<i>Osaoskus/õppeteemad</i>	<i>Õpitulemus</i>	<i>Õppesisu ja -tegevus</i>	<i>Märkused</i>
Kujutamise- ja vormiõpetus.	<ul style="list-style-type: none"> Arvestab täisfiguuri kujutamisel pea suurust ja jalgade pikkust terve kehapikkuse suhtes, näo kujutamisel silmade asukohta sellel. Kujutab inimest erinevas asendis ja tegevuses. 	Inimene tegevuses, nägu, meeleolu, liikumise kujutamine. Ümbruse kujutamine-Erinevate objektide kujutamine: erinevad majad linnas ja maal. Pildiruum-ruumilisuse edastamine (esemete suurussuhted).	Kasutatavad tehnikad ja materjalid: Maalimine kattevärvide ja akvarellidega; tööd kriidi- ja õlipastellidega, värvi- ja viltpliatsitega; kollaaž värvipaberist ja/või makulatuurist.
Värvi-, kompositsiooni- ja perspektiiviõpetus.	<ul style="list-style-type: none"> Segab ja kasutab maalimisel erinevaid toone. Saab kolmanda astme värvid esimese ja teise astme värvide segamise teel. Eristab sooja ja külma koloriiti. Hindab mõõtmise ja võrdlemise abil objektide ning objekti elementide vahelisi suurussuhteid. Kujutab vaatluse järgi ees asetsevaid objekte arvestades nende kuju, suurussuhteid ja paiknemist üksteise suhtes. 	Kompositsioon-tasakaal, domineeriv osa pildil, koloriit, liikuvus. Geomeetria Ühe värvi erinevad toonid (nt kollakas-, sinakas pruunikasroheline); kolmanda astme värvide saamine esimese ja teise astme värvide segamise teel; piiratud arvu värvidega maalimine (ka monokroomselt); koloriit (soe ja külm).	Joonistamine grafiit-, värvi-, vilt- ja pastapliatsiga; graafikatehnikad: kõrgtrükk (nt papi-, materjalitrükk) ja lametrükk (monotüüpia ja diatüüpia). Loob erinevaid tekstuure ja faktuure. Kasutab tehnilisi abivahendeid (joonlaud, sirkel) vastavalt vajadusele ja võimalustele.
Disain.	<ul style="list-style-type: none"> Kujundab oma lähemat ümbrust (klassiruum, oma tuba, mänguväljak jne) lähtudes otstarbest. 	Märgid-liiklusmärgid ja nendest tulenevalt uute märkide kujundamine. (Nime) Tähtede kujundamine. Foto, digitaalgraafika ja video kasutamine lähiümbruse uurimisel (võimalusel). Ilmastiku-nähtuste jäädvustamine	

Vestlused kunstist.	<ul style="list-style-type: none"> • Analüüsib trükise kujunduse osi (kaanekujundus, kirjastiil, initsiaal, vinjett jne) ja terviklahendust. • Kasutab õpitud ainealaseid mõisteid kõnes ja kirjas. 	<p>Trükiste, filmide, koomiksise, arvutimängude, reklaamide pildikeele ja kujundamise uurimine ja võrdlemine.</p> <p>Kunstiteoste analüüs, kunstiürituste külastamine, nähtu põhjal arutelu</p>	
---------------------	---	---	--

5. klass

<i>Osaoskus/õppeteemad</i>	<i>Õpitulemus</i>	<i>Õppesisu ja -tegevus</i>	<i>Märkused</i>
Kujutamise- ja vormiõpetus.	<ul style="list-style-type: none"> • arvestab täisfiguuri kujutamisel pea suurust ja jalgade pikkust terve kehapikkuse suhtes, näo kujutamisel silmade asukohta sellel; • kujutab inimest erinevas asendis ja tegevuses; • leiab erinevaid ameteid kõige enam iseloomustavad tunnused (keskkond, riietus, töövahendid) ja kasutab neid temaatilistes kompositsioonides; • leiab asjakohast pildilist infot, näidiseid ja eeskujusid ning kasutab neid loominguliselt oma töös; • eristab piiratud ja piiramata pinda. Loob võrgustiku abil piiramata pindu, • nimetab nende kasutusalasid; • kasutab tehnilisi abivahendeid (joonlaud, sirkel, trükipress jne) vastavalt vajadusele ja võimalustele. 	<p>Inimese kujutamine: täisfiguuri ja näo proportsioonid; miimika; inimene tegevuses; vaikelu.</p> <p>Kunstiliigid (arhitektuur, skulptuur, maal, graafika, tarbekunst); kunsti väljendusvahendid (punkt, joon, pind, värv jne.); kunstimälestised.</p>	<p>Kasutatavad tehnikad ja materjalid: Maal- maalimine kattevärvide ja akvarellidega, õlipastellidega; tööd värvi- ja viltpliiatsitega; kollaaž värvipaberitest ja /või makulatuurist; skulptuur - lõikamine pehmetest materjalidest. Graafika Joonistamine grafiit-, värvi-, vilt- ja pastapliiatsiga; graafikatehnikad: kõrgtrükk (nt papi-, materjalitrükk) ja lametrükk (monotüüpia ja diatüüpia).</p>

<p>Värvi-, kompositsiooni- ja perspektiiviõpetus.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • segab ja kasutab maalimisel iga värvi suurt hulka erinevaid toone; saab kolmanda astme värvid esimese ja teise astme värvide segamise teel; • kasutab maalimisel piiratud värvivalikut . • eristab sooja ja külma koloriiti; • eristab sümmeetrilisi ja asümmeetrilisi vorme ja kompositsioone; • hindab mõõtmise ja võrdlemise abil objektide ning objekti elementide vahelisi suurussuhteid; • kujutab vaatluse järgi ees asetsevaid objekte arvestades nende kuju, suurussuhteid ja paiknemist üksteise suhtes; • katsetab eeltööna erinevaid kompositsioonilisi lahendusi. 	<p>Ühe värvi erinevad toonid (kollakas-, pruunikas-, sinakas- roheline jne.); piiratud arvu värvidega maalimine; akromaatilised ja kromaatilised värvid; sümmeetria ja asümmeetria; plaanilisus pildi pinnal.</p>	
<p>Disain ja kirjaõpetus.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • kujundab oma lähemat ümbrust (stend, klassiruum, oma tuba, mänguväljak jne) lähtudes otstarbest; • kujundab ornamenti (sh rahvuslikku) ja nimetab selle traditsioonilisi ja kaasaegseid • Loob erinevaid tekstuure ja faktuure; • eristab mahulist vormi (ümarplastika, reljeef) tasapinnalisest vormist; • selgitab graafika kui trükitehnika olemust; • kavandab tööd lähtuvalt materjali, tehnika ja/või tehnoloogia eripärast. 	<p>Tööd joonlaua ja sirkliga (ornament); teksti kujundamine; initsiaal.</p>	

<p>Vestlused kunstist.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • iseloomustab kunstiliike (arhitektuur, skulptuur, maal, graafika, disain) ja nende • loetleb natüürmortides kasutatavaid objekte ja seletab nende üldistamise alusel natüürmordi mõistet. Eristab natüürmordi teiste žanrite hulgast; • tunneb ära portree-, maastikužanri; • toob kunstiteost kirjeldades esile nii sisulisi kui vormilisi elemente; • kasutab õpitud ainealaseid mõisteid kõnes ja kirjas; • kirjeldab Eesti rahvakunstile (rahvariided, tarbeesemed, arhitektuur) iseloomulikke jooni; • suhtub mõistvalt enda ja teiste töödessa ning ümbritsevasse kunsti. 	<p>Erinevad mineviku ja kaasaegse kunsti teosed Eestis ja maailmas, kultuuride eripärad. Värvide roll suurteostes. Rahvakunst-tikandid, vöökirjad.</p>	
----------------------------	---	--	--

6. klass

<i>Osaoskus/õppeteemad</i>	<i>Õpitulemus</i>	<i>Õppesisu ja -tegevus</i>	<i>Märkused</i>
Kujutamise- ja vormiõpetus.	<ul style="list-style-type: none"> • hindab mõõtmise ja võrdlemise abil objektide ning objekti elementide vahelisi suurussuhteid; • kujutab vaatluse järgi ees asetsevaid objekte arvestades nende kuju, suurussuhteid ja paiknemist üksteise suhtes; • arvestab täisfiguuri kujutamisel pea suurust ja jalgade pikkust terve kehapikkuse suhtes, näo kujutamisel silmade asukohta sellel; • leiab erinevaid ameteid kõige enam iseloomustavad tunnused (keskkond, riietus, töövahendid) ja kasutab neid temaatilistes kompositsioonides; • leiab asjakohast pildilist infot, näidiseid ja eeskujusid ning kasutab neid loominguks oma töös; • määrab teose dominandi, loob selle teadlikult oma töös; • eristab sümmeetrilisi ja asümmeetrilisi vorme ja kompositsioone; • eristab piiratud ja piiramata pinda. • kujutab tasapinnal pöörd- ja kandiliste kehade mahulisust ja nende asukohta silmapiiri suhtes. • kujundab ornamenti (sh rahvuslikku) ja nimetab selle traditsioonilisi ja kaasaegseid kasutusvõimalusi; • väljendusvahendeid (punkt, joon, pind, värv, vorm jne); • loetleb natüürmortides kasutatavaid objekte ja seletab nende üldistamise alusel natüürmordi mõistet. Eristab natüürmorti teiste žanrite hulgast. 	Inimese kujutamine: täisfiguuri ja näo proportsioonid; inimene tegevuses ,inimese, looduse ja tehisevorme suhe; visandamine naturist. Vaikelu (natüürmort); varju tekkimine. Langev vari.	Kasutatavad tehnikad ja materjalid: Skulptuur Skulptuuride modelleerimine savist ja lõikamine pehmetest materjalidest (vahtplast jne); keraamika; reljeef. Maal Maalimine kattevärvide ja akvarellidega; tööd kriidi- ja õlipastellidega, värvi- ja viltpliiatsitega; kollaaž värvipaberist ja/või makulatuurist. Graafika Joonistamine grafiit-, värvi-, vilt- ja pastapliiatsiga; graafikatehnikad: kõrgrükk (nt papi-, materjalitrükk) ja lametrükk (mono- ja diatüüpia).

<p>Värvi-, kompositsiooni- ja perspektiiviõpetus.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • segab ja kasutab maalimisel iga värvi suurt hulka erinevaid toone; • saab kolmanda astme värvid esimese ja teise astme värvide segamise teel; • kasutab maalimisel piiratud värvivalikut (sh maalib monokroomselt); • kirjeldab pildi koloriiti, eristab sooja ja külma koloriiti; • teisendab värvimodulatsiooni põhimõttel pildi koloriiti segades kõik värvid läbi ühe juhtvärviga. • saavutab kompositsiooni tasakaalu. 	<p>Ühe värvi erinevad toonid (nt kollakas-, sinakas pruunikasroheline) Kolmanda astme värvide saamine esimese ja teise astme värvide segamise teel. Piiratud arvu värvidega maalimine (ka monokroomselt) ;koloriit (sh soe ja külm). Kompositsiooni tasakaal. Pildi dominant ;sümmeetria ja asümmeetria ;piiratud ja piiramata pinnad. Plaanilisus pildi pinnal; pöörd- ja kandiliste kehade kujutamine ruumiliselt.</p>	
<p>Disain ja kirjaõpetus.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • kavandab tööd lähtuvalt materjali, tehnika ja/või tehnoloogia eripärast; • kujundab oma lähemat ümbrust (stend, klassiruum, oma tuba, mänguväljak jne) lähtudes otstarbest; • kasutab tehnilisi abivahendeid (joonlaud, sirkel, trükipress jne) vastavalt vajadusele ja võimalustele. 	<p>Keskkonna kujundus sise- ja välisruumis (stend, klassiruum, oma tuba, mänguväljak jne) ;ornament (sh rahvuslik); raamatu ja muu trükise kujundus (sh initsiaal, fantaasiakiri jne); koomiks.</p>	

<p>Vestlused kunstist.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • iseloomustab kunstiliike (arhitektuur, skulptuur, maal, graafika, disain) ja nende • kasutab õpitud ainealaseid mõisteid kõnes ja kirjas; • väärtustab oma(rahvus)kultuuri kõrval kohalikku (elukoha) • kirjeldab Eesti rahvakunstile (rahvariided, tarbeesemed, arhitektuur) iseloomulikke jooni; • tunneb ära portree-, maastikužanri; • toob kunstiteost kirjeldades esile nii sisulisi kui vormilisi elemente; • selgitab originaali, koopia ja reproduktsiooni erinevust. 	<p>Kunstiliikide (arhitektuur, skulptuur, maal, graafika, disain) iseloomustus; kunsti väljendusvahendid (punkt, joon, pind, värv, vorm jne); kunstimõisteid (originaal, koopia, võltsing, reproduktsioon, jne); rahvakunst; kultuuriväärtused ja kunstimälestised; massi- ja kommerts-kultuur.</p>	
----------------------------	--	---	--

7. klass

Osaoskus/õppeteemad	Õpitulemus	Õppesisu ja -tegevus	Märkused
Kujutamise- ja vormiõpetus.	<ul style="list-style-type: none"> • Loeb inimese keha-asenditest ja ilmetest (ka pildil) välja tema meeleolu ja tundeid; • kujutab veenvalt inimest erinevas asendis ja tegevuses; • selgitab varju tekkimise põhimõtet. • määrab (objektidel või pildil) langeva ja omavarju, pool- ja täisvarju ning kirjeldab nende erinevusi; • modelleerib tasapinnal esemeid valguse ja varjuga. 	<p>Ümbruse kujutamine- tänav, taluõu, kõrghooned. Hoone väliste detailide esiletoomine.</p> <p>Valgus, vari, läige, langev vari.</p> <p>Inimene, suunatud pilk, näo detailid.</p> <p>Erinevate meeleoludega inimeste väljendamine.</p> <p>Kombinatoorika tasapinnal ja ruumis mitmesugustest materjalidest kasutamine.</p>	<p>Kasutatavad tehnikad ja materjalid:</p> <p>digitaalne tehnika kasutamine loovtöodes (foto, video, digigraafika).</p> <p>Maalimine erinevatele materjalidele (puu, klaas, paber). Erinevad trükitehnikad.</p> <p>Skulptuur</p>
Värvi-, kompositsiooni- ja perspektiiviõpetus.	<ul style="list-style-type: none"> • selgitab mõistete „värv” ja „värvus” erinevust. • konstrueerib 1 ja 2 koondpunkti abil perspektiivseid vaateid objektidest ja ruumist; • kasutab erinevaid vaatepunkte ruumi kujutamisel. 	<p>Värvide kontrastid, vastastikused mõjud, kooskõlad, tasakaal, värvimodulatsioon, ruumiillusioonid. Mõisted värv ja värvus</p> <p>Pildi muutmine efektsemaks – peegeldus, illusioon, perspektiiv.</p> <p>Asjade kolmemõõtmelisus.</p> <p>Natüürmordi koostamine ja selle järgi joonistamine.</p>	<p>Modelleerimine ja konstrueerimine mitmesugustest materjalidest (nt papjeemašee, plastid, papp, puu, traat jne); installatsioon.</p> <p>Maal</p> <p>Maalimine spontaanselt ja kavandi alusel;</p>
Disain ja kirjaõpetus.	<ul style="list-style-type: none"> • selgitab reklaami eesmärgi ja mõju. Nimetab visuaalse reklaami peamised elemendid (visuaal, pealkiri, lööklause); • kirjeldab tuntumaid märke ja sümboleid puudutavaid seoseid sisu ja vormi vahel; 	<p>Kunst Eestis ja maailmas.</p> <p>Rahvakunst-erinevad tikandid esemetel, riietuses.</p>	<p>Graafika</p> <p>Joonistamine grafiit-, värvi-, vilt- ja pastapliiatsiga; graafikatehnikad:</p>

<p>Vestlused kunstist.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • kirjeldab ja analüüsib kunstiteoseid arvestades sisu, vormi, konteksti, otstarvet; • määrab kujutamisaainestiku alusel kunstiteose žanri (religioosne, mütoloogiline, ajaloo-, olustikumaal); • suhtub loominguliselt kunsti ja kultuuri erinevatesse nähtustesse: karikatuur, sarž; grafiti; tegevuskunst (häppening , performance); massikunst (foto, film, video, reklaam); kits; virtuaalne kunst. 	<p>Kunstiga seotud elukutsed. Muuseumide, näituste külastamine: arutelud, kunstiterminoloogia. Erinevate kultuuride tuntumad kunstiteosed.</p>	<p>kõrgtrükk (nt papi-, materjalitrükk) ja lametrükk (monotüüpia ja diatüüpia).</p>
----------------------------	---	--	---

8. klass

<i>Osaoskus/õppeteemad</i>	<i>Õpitulemus</i>	<i>Õppesisu ja -tegevus</i>	<i>Märkused</i>
Kujutamise- ja vormiõpetus.	<ul style="list-style-type: none"> • Tunneb visuaalse kunsti põhimõisteid ning oskab neid kasutada kõnes ja kirjas; • oskab kasutada kõiki 8. klassi ainekavas olevaid töömaterjale, -vahendeid ning kujutamise ja kujundamise viise kunstiliseks eneseväljenduseks. 	Inimese kujutamine: poolprofiil; karikatuur. kehakeel (sh miimika); vormi karakteri edasiandmine; inimese, loodus- ja tehisvormide stiliseerimine; esemete modelleerimine valguse ja varjuga (valgus, langev ja omavari, täis- ja poolvari).	Kasutatavad tehnikad ja materjalid: Skulptuurmodelleerimine erinevatest materjalidest. Maal Maalimine spontaanselt ja kavandi alusel; Graafika
Värvi-, kompositsiooni- ja perspektiiviõpetus.	<ul style="list-style-type: none"> • tunneb vormi-, värvi-, kompositsiooni-, perspektiivi- ja kirjaõpetuse lihtsamaid reegleid. • konstrueerib 1 ja 2 koondpunkti abil perspektiivseid vaateid objektidest ja ruumist. 	Värvide optiline segunemine; kompositsiooniskeemid; kuldlõige; kadreerimine.	Joonistamine söe, tuši ja värviga, sule ja pintsliga, värvilise pliatsi, viltpliatsiga.
Disain ja kirjaõpetus.	<ul style="list-style-type: none"> • selgitab reklaami eesmärgi ja mõju. Nimetab visuaalse reklaami peamised elemendid (visuaal, pealkiri, lööklause); • valib kujundatavale sobiva šrifti, arvestab kirjaoptikat. 	Geomeetrilised kujundid sümbolitena. Geomeetriliste kehade kasutamine disainis. Märkide ja kujude mitmetähenduslikkus. Firmamärgid, logod. Kirja areng. Šrift. Kalligraafiline kiri. Laisulekirjad: antiikva, kursiivkiri.	Kalligraafilise pliatsi kasutamine.
Vestlused kunstist.	<ul style="list-style-type: none"> • eristab kõrgkultuuri massikultuuri nähtustest. • oskab üldjoontes eristada visuaalse kunsti arenguetape. 	Kunsti areng keskajast 20. saj. lõpuni; kunsti piiride avardamine; inspiratsiooniallikad ja looming; kitši olemus.	

<i>Osaoskus/õppeteemad</i>	<i>Õpitulemus</i>	<i>Õppesisu- ja -tegevus</i>	<i>Märkused</i>
Kujutamise- ja vormiõpetus.	<ul style="list-style-type: none"> • Loeb inimese kehaasenditest ja ilmetest (ka pildil) välja tema meeleolu ja tundeid; • lihtsustab ja deformeerib kujutatavat suurema karaktersuse ja emotsionaalsuse saavutamiseks; • kasutab kujundit oma mõtete edastamiseks; • kasutab kunstiteost või -stiili oma loomingu eeskju või lähtepunktina; • toob näiteid autorikaitse reeglitest • väljendab end erinevate joonistus- ja maalivahendite kaudu spontaanselt (visandlikult) ja kaalutletult (viimistletult); • valib iseseisvalt oma idee teostamiseks sobivaid vahendeid ja tehnoloogiaid (sh arvuti, videokaamera) ning väljundeid (sh assamblaaž, installatsioon jne); • selgitab kõrg-, sügav- ja lametrüki tehnoloogilist erinevust. • määrab (objektidel või pildil) langeva ja omavarju, pool- ja täisvarju ning kirjeldab nende erinevusi; • modelleerib tasapinnal esemeid valguse ja varjuga. • suurendavad-vähendavad toonid); • kasutab kadreerimise erinevaid võimalusi; • -analüüsib vormi näilist muutumist sõltuvalt vaatepunktist (vaataja asukohast); • määrab kujutamisaainestiku alusel kunstiteose žanri (religioosne, mütoloogiline, ajaloo-, olustikumaal); 	Inimese kujutamine: kehakeel (sh miimika); vormi karakteri edasiandmine; inimese, loodus- ja tehisevormide stiliseerimine, deformeerimine; esemete modelleerimine valguse ja varjuga (valgus, langev ja omavari, täis- ja poolvari).	<p>Kasutatavad tehnikad ja materjalid</p> <p>Skulptuur</p> <p>Modelleerimine ja konstrueerimine mitmesugustest materjalidest (nt papjeemašee, plastid, papp, puit, traat jne);</p> <p>Maal</p> <p>Maalimine spontaanselt ja kavandi alusel.</p> <p>Graafika</p> <p>Joonistamine söe, tuši ja värviga, sule ja pintsliga.</p> <p>Paljundusgraafika: kõrg- ja sügavtrükk vastavalt võimalustele.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • eristab ja kirjeldab selgete tunnustega kunstistiile (nt gootika, juugend, kubism, opkunst); • suhtub kriitilis-loominguliselt kunsti ja kultuuri erinevatesse nähtustesse: karikatuur, sarž; grafiti; tegevuskunst (happening, performance); massikunst (foto, film, video, reklaam); kitš; virtuaalne kunst. 		
Värvi-, kompositsiooni- ja perspektiiviõpetus.	<ul style="list-style-type: none"> • kasutab teose kompositsiooni ja koloriidi tasakaalustamiseks ning olulise esiletoomiseks paindlikult värvide kontraste (soe-külm, hele-tume, hulgakontrast); • väljendab emotsioone ja kujutab nähtusi abstraktse kompositsioonina: • kasutab erinevaid vaatepunkte ruumi kujutamisel; • analüüsib (piltidel ja looduses) värvide näivat muutumist sõltuvalt objekti; • selgitab mõistete „värv” ja „värvus” erinevust. • tunneb ära kolmnurkse, diagonaalse ja kuldlõikelise kompositsiooniskeemi. 	<p>Värvide kontrastid, vastastikused mõjud, kooskõlad ja tasakaal; värvide optiline segunemine; värvide psühhofüsioloogiline mõju (sh külmad-soojad, eenduvad-taanduvad, kerged, rasked värvid); värv ja värvus.</p> <p>Kompositsiooniskeemid (kolmnurk, diagonaal, kuldlõige); kaader ja kadreerimine (ka foto- ja videokunsti); abstraktne kunst.</p> <p>Erinev vaatepunkt (konna- ja linnuperspektiiv); joonperspektiiv ühe ja kahe koondpunktiga; õhu- ja värviperspektiiv.</p>	

<p>Disain ja kirjaõpetus.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • analüüsib kunste keskkonna osana (keskkonnaesthetika). • kirjeldab tuntumaid märke ja sümboleid puudutavaid seoseid sisu ja vormi vahel; • võrdleb erinevaid kujundusstiile arvestades kunstniku käekirja, sihtgruppi, traditsiooni, ajastut. • kirjeldab ja analüüsib kunstiteoseid arvestades sisu, vormi, konteksti, otstarvet; • Seostab keskkonna elemente (mööbel, trükised, tarbeesemed, ruum, ehitised, linnakujundus, haljastus, monumendid jne) kunstniku tööga; • kirjeldab üldjoontes peamisi disaini alaliike: graafiline, keskkonna-, tootedisain, tarbekunst (sh mood, reklaam, ruumikujundus jne). 	<p>Tootedisain, ruumidisain, tarbeeseme kujundus. Ergonoomika; graafiline disain. Kujunduse ühtne stiil; märk ja sümbol (nt peremärk, firmamärk, piktogramm); reklaam; šrift, kirjaoptika, teksti kujundamine.</p>	
<p>Vestlused kunstist.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • kasutab ainespetsiifilist keelt kunstide kirjeldamisel ja mõtestamisel; • väärtustab maailmakultuuri mitmekesisust. Toob välja maailmakultuuri elemente oma- ja kohaliku kultuuri nähtustes; • kirjeldab kunstimälestiste säilitamise viise (restaureerimine, renoveerimine, konserveerimine) erinevusi. 	<p>Kunsti žanrid. Stiil; karikatuur, sarž. Grafiti; tegevuskunst (happening, performance); massikunst: foto, film, video, reklaam. Kitš; kunsti piiride avardumine. Virtuaalne kunst; inspiratsiooniallikad ja looming; Eesti rahvakunst kui soomeugri ja maailma etnograafilise kunsti osa; restaureerimine, renoveerimine ja konserveerimine.</p>	
<p>Joonestamine</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. oskab lugeda jooniseid ja on omandanud joonise põhjal ruumilise mudeli konstrueerimise oskuse; 2. väärtustab joonestamis alaseid teadmisi, oskusi 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Joonestamise seos teiste õppeainetega. 2. Joonestus vahendid ja materjalid. Joonestamine kui õppeaine 	

	<p>ja hoiakuid tehnika- ja tehnoloogiaalase kirjaoskuse oluliste komponentidena</p> <p>3. on omandanud süsteemse ülevaate jooniste vormistamise, projekteerimise, jooniste saamise meetodite ja ruumi geomeetriliste objektide kohta</p> <p>4. analüüsib ning kirjeldab lihtsamate jooniste järgi objektide kuju ja suurust, objektide osade vastastikust asendit ja asukohta ruumis tasandiliste kujutiste abil ning loeb jooniselt infot objekti kuju, suuruse ja tema osade vastastikuse asendi kohta;</p> <p>5. analüüsib ning hindab projektsioonide lihtsust, mõõdetavust ja piltlikkust ning vormistab joonised tavakohaselt;</p> <p>6. toob näiteid joonestamise rakendusvaldkondade kohta ning selgitab joonestamis alaste teadmiste ja oskuste osa tehnika- ja tehnoloogia teaduses, disaini jt rakenduslike loovtööde jaoks ning igapäevases elus;</p> <p>7. suhtub oma ja teiste töösse ja töövahenditesse vastutustundlikult;</p> <p>8. kasutab erinevaid joonestamis alase, sh elektroonilise info allikaid, analüüsib ja hindab neis sisalduvat teavet.</p>	<p>3. Ülevaade jooniste liikidest.</p> <p>4. Tehniline joonestamine (projekteerimine, aksonomeetria võtted, lõigete kasutamine detailide kujutamisel, joonise mõõtmestamine).</p> <p>5. Kujutav geomeetria. Geomeetriliste kehade pinnalaotused.</p> <p>6. Joonistele esitatavad nõuded: normkiri, jooned, joonise formaat, kirjanurk ja raamjoon.</p> <p>7. Geomeetrilised konstruktsioonid: paralleel- ja ristsirgete joonestamine, sirglõigu, ringjoone ja nurga jaotamine osadeks.</p> <p>8. Punkt: koordinaadid; kaks- ja kolmvaade.</p> <p>9. Geomeetrilised kehad: liigid, kehade kaks- ja kolmvaated.</p>	
--	--	---	--